

TRIBUNA

STUDENTSKI CASOPIS

ŠTEVILKA 1-2

PONEDELJEK, 25. OKTOBER 1982

LETNIK XXXII

REKREACIJSKA

REKREACIJSKA

OKTOBER 1982
MNOGO MIESTO
V KONČARSTVU

o taktiki »razrednih borcev«

Pisci predloga Osnov programskih usmeritev za 11. kongres ZSMS-ja se »ločujejo od tistih, ki oportunistično zavračajo vsako kritiko in s tem tudi kritiko delovanja ZSMS, kakor tudi od teh, ki iz obstoječih odnosov ne znajo izluščiti revolucionarnih potenc.« Ta tekst pa razločuje to ponujeno marksistično analizo družbeno-ekonomskih protislovij socialistične samoupravne družbe.

Ves svet je po 11. svetovni vojni zajela ekspanzija proizvodnje, ki ji ni bilo videti konca. Prvi znaki krize so se pričeli pojavljati v 70. letih. Prva študija na to temo je znana kot študija »rimskega kluba« o mejah rasti. Od takrat pa do danes ni nobena novost več, da so surovinski in energetske virov na Zemlji omejeni. Z ozirom na to spoznanje, se je pričelo iskanje novih tehnoloških postopkov z možnostmi na prehajanje na nove surovinske in energetske vire. Medtem, ko so v razvitih deželah pričeli odgovorjati na nastale težave z iskanjem drugačnih strukturalnih zasnov proizvodnje in z racionalizirano uporabo obstoječih virov, smo pri nas še vedno živeli po starem. Na primer: Še vedno beležimo povečano povpraševanje po nafti, v razvitih deželah pa so uspeli ta trend obrniti, tako da njihove potrebe po nafti upadajo. (Restrikcija ni racionalizacija. Potreba namreč še vedno ostaja.)

Tovariši mladinci iz ZSMS-ja pa kot da se za novosti ne zmenijo. Pisci kongresnih dokumentov namreč na 4. strani predloga Osnov programskih usmeritev trdijo, da je kriza znotraj katere se gibljemo rezultat neskladij v ponudbi (zahteva po realizaciji čimvišjega dohodka) in povpraševanju (realizacija najširših potreb delovnih ljudi in občanov). Vse to pa da je rezultat cikličnih gibanj znotraj blagovne produkcije, ki jih bo zgodovinsko odpravila socialistična revolucija. Tako je »razrednim borcem« mogoče, zvesti revolucionarno razrešitev krize v temeljno vprašanje: »Kdo odloča o materialnih pogojih dela, o družbeni produkciji in reprodukciji, kdo razpolaga in upravlja z družbenim dohodkom?« (2) Pri tem pa se jim je primerilo, da je »izpadla« vsebinska zasnova proizvodnje. Odgovor ponujajo pisci predloga kongresnih dokumentov že v socialističnem samoupravnem sistemu z vprašanjem. Na prava mesta je namreč potrebno postaviti združene delavce oziroma delavski razred z vsemi delovnimi ljudmi. Če torej to ni »puhla fraza, s katero tudi v ZSMS ne skoparimo,« (3) je potrebno nemudoma ukrepati. Nadaljnjo branje kongresnih dokumentov pa nam pove, da pravzaprav že vemo, kako delovati, da »Vztrajanje na celotnem stabilizacijskem načrtu postaja za ZSMS prednostna naloga.« (4) Iz tega lahko sklepamo, da so na pravih mestih že tisti, ki naj bi bili in da je potrebno znotraj sistema socialističnega samoupravljanja le še »krepiti samoupravni položaj neposrednih proizvajalcev.« (5) In ko na začetku osme strani pred-

loga programskih osnov preberemo, da je rešitev »zato v razvoju tehnološko zahtevnejše proizvodnje na eni in razvoju lastne znanosti na drugi strani«, bi lahko sklepali, da se mladi pisci kongresnih dokumentov le zavedajo, da gre za strukturalno družbeno krizo. (Kako, kaj in koliko proizvajati?) In vendar so ravno oni tisti, ki na četrti strani trdijo, da je obstoječa kriza nastala zaradi neskladij v ponudbi in povpraševanju. (Kaj in koliko proizvajati?)

Do teh nasprotujočih si spoznanj se pisci niso mogli dokopati z enotnim analitskim postopkom, ker očitno stojijo druga ob drugih. Zato ta ugotovitev poraja vprašanje:

Zakaj stojijo ta spoznanja druga ob drugih ali so druga drugim pogoj, oziroma kako se pogojujejo?

Da sedanja gospodarska kriza ni klasična »ciklična« kriza blagovne proizvodnje (zadnja kriza klasičnega tipa je bila okrog leta 1930), so imeli

pisci kongresnih dokumentov že možnost prebrati in tudi slišati, in je seveda tudi res, da se s krizo pred 50. leti sedanja kriza ujema v nekaterih znakih (nezaposlenost, slabšanje socialnega položaja delavskega razreda,...), vendar to ni argument, ki zavrača strukturalno podlago te krize. Vztrajanje na neskladjih med ponudbo in povpraševanjem od osnutka kongresnih dokumentov dalje poraja naslednje vprašanje:

Zakaj so piscem kongresnih dokumentov te trditve potrebne?

Očitno gre za pojav originalnega avtorskega pristopa, saj je bistveno, da se ohrani originalni razredni pristop, ob njem pa se zavoljo objektivno prisotnega razmerja političnih sil v sistemu socialističnega samoupravljanja v dokumentih lahko pojavijo tudi spoznanja ZA uveljavljanje objektivnih zgodovinskih zakonitosti v konceptu stabilizacijske politike. Da razmerje sil botruje temu

analitičnemu konglomeratu, potrjuje ravno analitična nepovezanost obeh razlag, oziroma poti razreševanja krize, ki se v izpeljavi, oziroma vzrokih, ne ujemata. Vzroki krize so namreč originalni mladinski poti, razreševanje te družbene krize kažejo, da je prisotna še neka druga analiza družbene krize, ki pa je kongresni dokument ZSMS-ja ne vsebujejo. Sedaj si lahko zastavim še končno vprašanje:

KOMU je potreben ta originalni avtorski pristop?

AVTORJEM SAMIM! Kajti v kolikor izgine kongresnih dokumentov ZSMS-ja originalno njihovega nastopanja, ti avtorji kongresnih dokumentov in s tem kongresu ZSMS niso nujno potrebni.

opombe:

Predlog osnov programskih usmeritev za 11. kongres ZSMS: 1 — str. 3, 2 — str. 1, 3 — str. 1, 4 — str. 7, 5 — str. 7

TRIBUNA

Casopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.
Izdaja UK ZSMS Ljubljana, Trg osvoboditve 1/II, soba 86, 61000 Ljubljana, telefon 214-372

UREDNIŠKI KOLEGIJ:
Balažič Milan, v.d. glavnega urednika
Debeljak Aleš
Marinko Jane
Štefanič Marcel jr.
Turk Dušan, v.d. odgovorni urednik
Zorman Marko

SODELAVCI:
Koblar Tomaž, Ogrinc Marjan

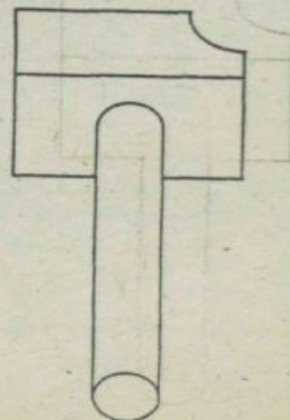
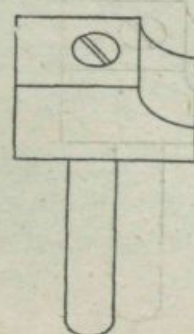
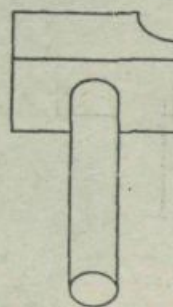
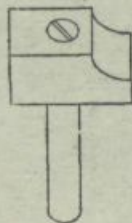
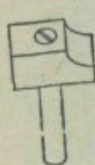
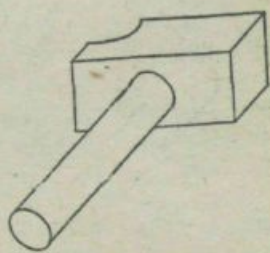
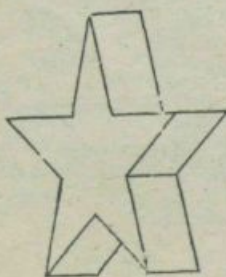
Baraga Franci — distribucija
Bergant Miha — lektura
Novak Alenka — tajnikovanje
Stojković Miki — fotografija
Taufel Matej, Savski Andrej — likovna in tehnična oprema

IZDAJATELJSKI SVET:
Jože Petrovič (predsednik), Vika Potočnik, Srečo Kirn, Primož Hainz, Tomo Grahovec, Andrej Drapal, Mitja Maruško, Dušan Turk, Balažič Milan, Debeljak Aleš

URADNE URE UREDNIŠTVA: vsak dan od 10. do 12. ure
CELOLETNA NAROČNINA: za dijake in študente 75,00 din, za ostale posameznike 100,00 din za institucije 150,00 din.
NAROČNINO nakažite na n. aslov; UK ZSMS Ljubljana, 50101 678 47303, s pripisom za Tribuno, na naslov uredništva pa pošljite svoj naslov.

TISK: Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani, priprava IBM Dnevnik.

Oproščeni temeljnega davka na promet po sklepu ŠT/421-1/70, z dne 22. januarja 1973

am z znanostjo?

Sestop v obravnavo sedanje gospodarske krize preko pojma produktivnega dela utegne najlažje pojasniti težave s katerimi se srečuje jugoslovanska družba svojim težanjem k stabilizaciji. Cepitev dela na produktivno in neproduktivno je vpeta v družbeno strukturo in njeno funkcioniranje.

V pogojih blagovne proizvodnje se meri uspešnost dela s tem, koliko profita oziroma dobička rinaša. Ta uspešnost je hkrati tudi merilo za produktivnost oziroma neproduktivnost nekega dela. Je kapitalu neko delo strošek za katerega mora dtegniti sredstva iz svoje cirkulacije, je takšno delo neproduktivno, če pa se neko delo pojavlja notraj cirkulacije kapitala, je torej vključeno v rožni tek kapitala in je zato produktivno. Država je tipični neproduktivni potrošnik. Sredstva zbira davki, carinami, tiskanjem denarja, preko razno aznih skladov in še kako drugače. Tisto kar financira je proračunsko financirano. Proračun je oblika odtegotovanja denarja in cirkulacije kapitala. Tipično kapitalsko neproduktivne družbene dejavnosti so vojska, policija, zdravstvo, socialno arstvo, šolstvo in znanost. Financiranje in razvoj stva ter znanosti zadnje čase pri nas spremljajo lebate ali gre pri tem za opravljanje kapitalsko roduktivnega oziroma neproduktivnega dela. Znotraj teh debat so mnenja deljena. Deljena njenja pa izhajajo iz različnih in zgodovinsko naprotujočih si interesov, ki ta mnenja pogojujejo. Ker je kriterij za produktivnost oziroma neproduktivnost nekega dela viden na cirkulaciji kapitala, lahko ugotovimo sledeče: Če poteka naveno raziskovalno delo znotraj cirkulacije kapitala, je to delo produktivno. Če pa je potrebno za nianost in delstvo odtegotovati iz cirkulacije kapitala, je to delo neproduktivno.

Proračunsko financirana znanost in izobraževanje sta neposredno pod patronatom države. Drava je tista, ki ju obvladuje. Šolstvo obvladuje neposredno, znanosti pa pušča avtonomijo, znotraj katere se ta razvija po svoji »lastni, notranji ogiki«, vse v mejah razpoložljivih sredstev. Republiška raziskovalna skupnost je bila tako prizorišče notranjih bojov in je prav s to svojo celoto sredstev zagotavljala dezintegracijo raziskovalnih nstitucij, vključno z razbitostjo univerz navznotraj in med seboj. To stanje navkljub najnovejšim organizacijskim prijemom še vedno ni preseženo.

Prenos znanosti in izobraževanja v sfero produktivnega dela zahteva, da ti dve dejavnosti stopita v cirkulacijo kapitala, ker ta prenos poga v strukturo kapitala, v strukturo razvoja nmanstveno raziskovalnega dela in izobraževalnega sistema ter države. Organizacijski prijem, ki jih je z uveljavljanjem delovanja posebnih interesnih skupnosti na področju znanosti in izobraževanja vpeljala reforma, niso z ničemer posegli v strukturo družbenega kapitala, ki nastopa navzven še vedno s svojim interesi, ujetimi v OZD.

Planov OZD, na podlagi katerih bi lahko predelali približno realne kadrovske potrebe vsaj za nadaljnjih deset let, ni! Pri tem pa se nihče ne sprašuje ali te OZD sploh lahko pripravijo dolgoročne razvojne plane. Da bi v posameznih OZD lahko načrtovali razvoj za daljša obdobja, bi te OZD potrebovale vsaj kadre, ki vedo, katere tehnologije bodo uporabljali čez deset let. Ob tem pa velja, da so tiste tehnologije, ki bodo sodobne čez deset let, danes šele v zametkih. S takimi zametki pa se ukvarjajo le znotraj nekaterih večjih OZD, kot je na primer ISKRA, kjer lastni razvojni inštituti sodelujejo z raziskovalnimi inštitucijami na področju osnovnih raziskav. Znotraj takih OZD se sredstva za izobraževanje (elektro fakulteta) in nanost ne prištevajo k neproduktivnim stroškom. V ostalih OZD, ki jih je velika večina, pa nimajo pojma kaj bi utegnili delati čez 10 let, saj tega še za krajša obdobja ne vedo. Ob tem, da delavci znotraj posameznih OZD ne vedo, kaj plačirajo v ostalih OZD. S tem, ko se politično pritiska na OZD, naj vendar že izdajajo svoje dolgoročne plane razvoja, se sili OZD v podjetniško miselnost in ne v uveljavljanje koncepta združenega dela. OZD je pač baza države, njeno ljudstvo. Zato se preden tudi postavljajo te nesmiselne zahteve po dolgoročnih planih posameznih OZD. Posebne interesne skupnosti se ravno zaradi tega sprevačajo v podaljšano roko države. To so dokazale tudi OZD, ki so si izbirale posebne interesne skupnosti z manjšo prispevno stopnjo.

Vstop znanosti in izobraževanja v cirkulacijo kapitala v temelju spreminja njihove medsebojne odnose in njihov nadaljnji razvoj. Kapital preneha z eksploatacijo rezultatov znanstveno raziskovalnega dela in poskuša z usmerjanjem raziskav s financiranjem graditi svojo lastno prihodnost. Znanost pa posega v naložbe kapitala tako, da jih usmerja. Ekstenzivno rast proizvodnje zahteva njeno intenziviranje, ker je ravno intenziviranje proizvodnje mesto, kjer se znanost uveljavlja. (1) Vztrajno intenziviranje proizvodnje je zpostavilo problem živega dela. Kolikor je močnejše neko uveljavljeno tehnologijo v desetih letih amortizirati in odpeljati stroje na odpad, se tega z ljudmi ne dela. Zaradi tega se je v svetu in ne le pri

finančno poslovanje ZSMS

ZSMS je družbeno-politična organizacija, ki se financira iz državnega proračuna. Občinske konference prejemajo sredstva od občine, republiška konferenca pa od republike. Iz državnega proračuna je od družbenopolitičnih organizacij financirana edino še Zveza borcev. Zveza komunistov in Zveza sindikatov se financirata iz članarine, Socialistična zveza pa se od nivoja do nivoja financira različno. Republiška in ljubljanska mestna prejemata določen procent vrednosti republiškega oziroma občinskih bruto proizvodov. Družbeno politične organizacije, ki niso financirane iz proračuna, doživljajo stabilizacijo drugače kot ZSMS, so povedali na republiški konferenci ZSMS-ja. Njihova količina razpoložljivih sredstev raste s rastjo osebnih dohodkov delavcev. Sredstva iz proračuna pa se utegnejo za prihodnje leto omejiti. Zato je republiška konferenca ZSMS pripravila akcijo, ki pa je še v teku. Gre za zbiranje podatkov o sredstvih, ki so jih prejele posamezne občinske konference, mestni konferenci in univerzitetni konferenci ter o njihovi porabi. Ta akcija naj bi pokazala, da ostaja ZSMS vedno manj denarja za dejavnosti in da se ga vse večji delež porablja za poslovanje. Za poslovne stroške se šteje papir in pošta ter honorarji in osebni dohodki funkcionarjev. Ker občinske konference, mestni konferenci in univerzitetni konferenci še niso potrebovale podatkov, končnih rezultatov te akcije še ni. Na republiški konferenci pa so nam posredovali podatke, ki so jih do sedaj že zbrali. Ti podatki so le okvirni.

Občinske konference prejemajo nekje med 80 in 150 milioni starih dinarjev na leto, nekatere večje tudi čez 250. Povprečna občinska konferenca ima okrog 6000 članov ZSMS-ja, večje pa tudi okoli 15000. Vsega članstva je približno 300.000. Količina sredstev namenjenih ZSMS praviloma ni odvisna od števila članstva, temveč bolj kaže na bogatost občine. Večji občini sta po članstvu poleg ljubljanskih še Ptuj in Nova Gorica, vseh ustanov ZSMS na podrepubliškem nivoju pa je 65. Predsedniki občinskih konferenc v glavnem niso profesionalno zaposleni. Za svoje delo prejemajo na

grade nekje med 180 in 450 stari tisočaki. Profesionalni predsedniki prejemajo med 18.000,00 in 21.000,00 dinarji, sekretarji od 14.000,00 do 21.000,00 dinarji mesečno. Ponekod imajo tudi podpredsednike, ki se gibljejo v finančnih mejah sekretarja občinskih konferenc. Po dosedaj zbranih podatkih iz podrepubliškega nivoja je najbolje plačani sekretar v OK ZSMS Ravne z zgornjo sekretarsko mejo. Tajnice pa dobijo med 10.000,00 in 13.500,00 dinarji mesečnega dohodka.

Republiška konferenca je prejela v letu 1981 iz proračuna 14.518.000,00 dinarjev. Za posebne dejavnosti kot so na primer mladinske delovne akcije, razno razne prireditve in podobno pa je prejela še dodatne prispevke. Brez teh doklad niso niti nižji nivoji v ZSMS-ju. Plača člana pred-

sedstva republiške konference je 23.000,00 dinarjev. Predsednik, podpredsednik in sekretar pa prejemajo med 26.000,00 in 27.000,00 dinarji mesečno. Pravijo, kakor so te številke videti lepe, vendarle zaostajajo za vodstvenimi kadri v delovnih organizacijah in tudi za tistimi iz drugih družbeno-političnih organizacij — in skupnosti. Mladinci se čutijo zapostavljene. Do stanovanja kot mladinski funkcionar skoraj ne moreš priti, saj so sredstva, namenjena v stanovanjski sklad, zaradi majhnosti delovnega kolektiva premajhna za nakup stanovanja. Na republiški konferenci so mi vročili tudi inventar lastnine, ki je brez šale boren, vključno z nekako opremljenimi sobicami, kjer domujejo nekateri funkcionarji.

JAKEC KAKEC

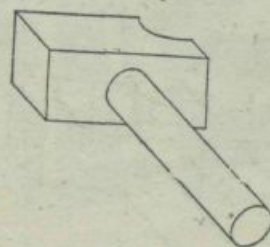
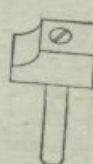
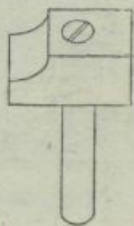
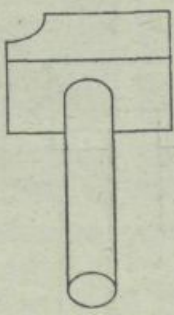
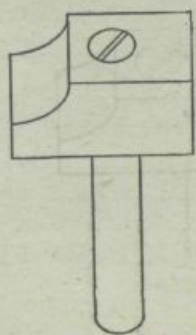
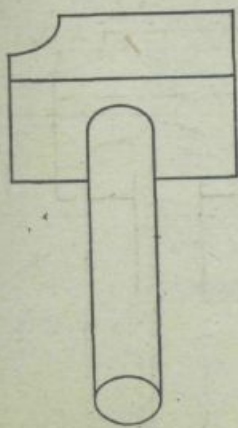
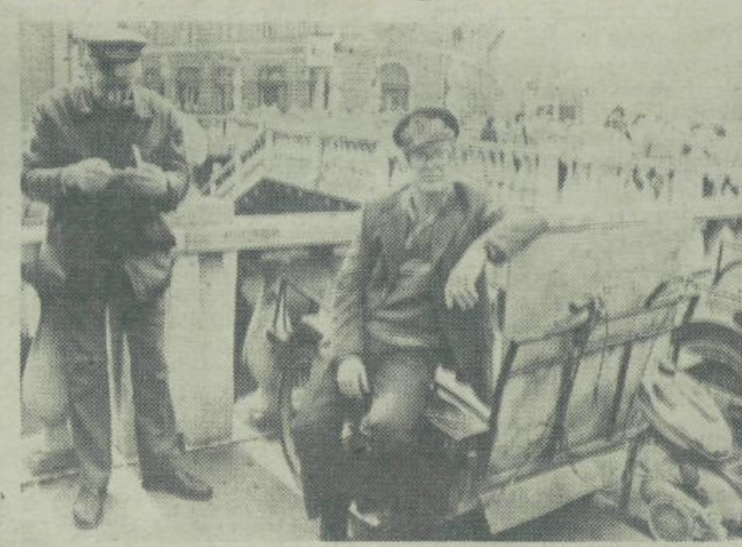

nas pričelo uvajati razne sisteme, ki naj bi zagotavljali permanentno izobraževanje, izobraževanje za delo, kot pravimo pri nas. V strukturalno nespremenjenih pogojih težnja po izobraževanju za delo nujno vodi do izobraževanja za delo na posameznih delovnih mestih, ki jih obstoječe gospodarstvo pozna. Da v gospodarstvu do strukturalnih premikov še vedno ne prihaja, se kaže stagnacija izobraževanja ob delu in iz dela na precej nizkem številu šolajočih, poleg tega je to izobraževanje v izredno težkih študijskih pogojih.

Prehod znanosti in izobraževanja iz sfere neproduktivnega dela v produktivno delo zahteva daljši družbeni proces, ki je v naši družbi šele na začetku, bolje v svojih zametkih. Prevladalo je spoznanje, da je za nadaljnjo obratovanje proizvodnje nujno potrebno proizvodnjo intenzivirati in zato pospeševati razvoj znanosti in uveljavljati rezultate »domačega« znanja v proizvodnji. Načelna podpora razvoju znanosti se lahko uresniči le z odvajanjem sredstev z neko obliko proračuna, saj ni znano, katero znanost je potrebno podpirati. Rešitev, da naj baza pove, kaj potrebuje, vzpodbuja OZD k financiranju aplikativnega raziskovanja, ki daje kratkoročno uporabne rezultate, s čimer se spet vzpodbuja posamezne OZD k podjetniški miselnosti. Realen prehod znanosti in izobraževanja iz neproduktivne v produktivno sfero dela bi bilo mogoče doseči tako, da se pripravi v sodelovanju z znanstvenimi ustanovami, dejavniki družbenopolitičnega sistema in vsemi tistimi, ki imajo kaj povedati o nadaljnjem razvoju naše družbe, dolgoročni projekt razvoja, po katerem bi se lahko orientirale organizacije združenega dela pri načrtovanju svoje bodočnosti, ki bi omogočil selektivno financiranje znanstveno raziskovalnega dela in okvirno sliko kadrovskih potreb in splošnega znanja, ki je bodočim kadrom potrebno. Specializirano znanje pa bo potrebno z menjavo tehnologij sproti vstavljeni v izobraževalni proces. Temu projektu bi morala slediti izgradnja družbeno informacijskega sistema. Hkrati s to izgradnjo pa je mogoče začeti tudi integracijske procese v tem našem združenem delu. Materialne osnove za tak informacijski sistem pa ne morejo temeljiti na papirju in tisku, torej branju gor papirja, ki onemogoča hitro prenašanje uporabnih informacij. Tak koncept razvoja pa seveda odstranjuje pristojnosti birokracije iz vođenja družbe. Dokler pa koncepcija razvoja ne bo jasna, ostaja edino zdravilo za premaganje gospodarske krize vztrajanje na restrikcijah. Ob tem velja pripomniti, da se to vztrajanje na strikcijah že nekam dolgo vleče in da pomeni konec restrikcij tudi odhajanje birokracije s prizoršča zgodovinskega dogajanja, kar pa nikakor ni spontan in neborben proces.

1 Nikakor ni naključje, da se uveljavlja znanost ravno v času te strukturalne krize. Ozadje te krize je tolikšna ekstenzivna rast proizvodnje, da se je ta pričela krhati zaradi omejenih surovinskih in energetskih virov bolj, kot pa zaradi omejenosti trga.

dušan turk

logika diskurza

PRISPEVEK K LOGIKI DISKURZIVNIH MEHANIZMOV »ZSMS«

Tako. Predložili so neki predlog. Kolikor je temeljna diskurzivna razsežnost predloga kot akta potencialne naperjenosti natanko njegova slast obljube, ki se lahko sklicuje zgolj sama nase in pri tem računa, da je »beseda« brez svojega »dejstva«, toliko je naivna predpostavka te strategijske orientacije zajeta v parazitiranju na iluzivni osi, kjer so »konkretni zadevi« izključno stvar dejanj... Tako se predlog vzpostavlja v koordinatah produktivizma sodobnih mitologemov, ki konstitucijo družbene totalnosti zvajajo na razcep med »hotenji in stvarnostjo«, kjer kajpak »hotenj« ni mogoče »prijeti za besedo«, saj premeteno živijo od nepoznanja lastne stvarnosti, če naj tako rečemo. Če torej delo označevalne ekonomije zapisujejo pozabi, se maščevanje nujno prikaže na tisti ravnini, kjer je najmanj pričakovano in za določeno ideološko integrativno funkcioniranje tudi konstitutivno nevpisljivo glede na polje resničnosti, znotraj katerega teče specifičen proces integracije. Za nivo, kjer se označevalec maščuje najmočneje, je seveda veriženje označevalne površine, še posebej, kolikor je dojeta na način »nevtalne« sredstvene aparature, se pravi, da je register dejavnosti vedno že fantazmatski učinek označevalne prakse, četudi o tej spretnosti nič vedeti, da bi ne vedeli o lastni resnici, kajpak... In natanko na mestih tekstualnih vrzeli, lakun, spodrsjlajev je treba iskati zastavek organizacije diskurzivnih mehanizmov, kjer izstopi materialni pogoj strukturacije teksta (Predlog programskih usmeritev 11. kongresa ZSMS) v svoji dejanski formi kot mesto produkcije resnice teksta.

Naše opombe se potemtakem lahko pripnejo na dispozitivne ideološke investicije diskurzivnih razmerij teksta, še posebej, ker so z nekim nadvse zanimivim in poučnim razmikom dveh žarišč ZSMS—jevskega projekta (se pravi: z razkorakom, ki nastavi ločnico Osnutka in Predloga) deloma opravili in ga konceptualizirali že tovariši v svojih spisih — na teh straneh neke. Od osnutka do predloga je sicer vedno razdalja neke poti, ki pa kot izpostavitev specifičnega referencialnega razmerja dveh tekstualnih sklopov (Osnutek vs. Predlog) v isti reprezentacijski gesti že artikulira zaporo ideološkega horizonta, ki razvije pogoje praktičnosti razumevanja tega razmerja. Tehnika hierarhizacije tega razkoraka namreč sili k nekemu določenemu razvrščanju—branju, kjer je treba v toku časovno-linearne kontinuitete dojeti dosežek Predloga v prvi vrsti skozi posredovanje korekcijskega signuma, njegove korekcijske poteze. V konsistentnem regulativu razumevanja mora namreč Predlog delovati s pozicije prebitja »vsebinske nedodelanosti« prve variante kongresnih dokumentov, to pa na način, kjer časovni finalizem Predloga že nastopi z mesta konsekvence, deluje prek svoje umestitve v postopek členitve-precizacije oz. drži ta postopek sam: Predlog je tista instanca, ki je že sama v sebi precizirana, dodelana in urejana, ne da bi, seveda, reflektirala svojo topološko držo...

Vse tiste razpoke, ki so kazile Osnutek, so zdaj konstitutivno premeščene, zavzemajo premaknjena mesta znotraj diferencialne mreže teksta Predloga in ga obvladujejo natanko v dimenziji spregledanja te distribuiranosti. Če je v nekem ideološkem utopizmu Predlog lahko reprezentacija mesta precizacije, pa je treba — če skušamo biti precizni še mi — »zapopasti« osnovno postavko utopistične sistematičnosti ravno kot fetišistično subvertiranje mesta produkcije, kjer zdaj lahko »predlog« znotraj specifičnega družbenega nekusa zastopa zgolj produkcijo razlik, popravkov... V tej navezavi je kajpada treba konceptualizirati metodološki rezultat popravka kot »inverzno« stran popravljenega, kot resnico popravljenega, ki pa je vselej že potlačena prav v mehanizmi »slabosti« osnovnega tekstualnega korpusa. Ključni zastavek tega korekcijskega podvzeta je torej zajet v vsebinski krpariji, ki pa odpre moment preloma, neko določeno vakantnost na strukturalnem fonu, na nivoju, kjer je mogoče detektirati resnico diskurzivnega postopka...

Morda je kraj, kjer se logika institucije, logika družbene situiranosti ZSMS odpre v eksplicitni obliki, tam, ko se izvrši zgoštevitev dispozitivnih razmerij ideološke prakse v eno samo »epistemološko« konstelacijo tako, da zoperstavitve pozicije in njene negacije formira polje te zgoščitve. Retorika tega legitimacijskega nastavka proizvede namreč natančno formulo definicije družbenega statusa ZSMS kot konkretne politične organizacije, ki se sicer navidez neposredno zgubi, a prav v zgubi udari z vso silo, kolikor pač vemo, da je opredelitev per negationem že opredelitev par excellence: skratka, resnica družbene umestitve političnih karakteristik ZSMS je namreč vsebovana v dejstvu manka specifične artikulacije, resnica ZSMS je torej, da reprezentira lastni manko,

da drži topos luknje lastne specifične orientacije znotraj politične partiture. Stvar praktično-dejanskega gibanja ZSMS je — kot pravijo — zgolj stvar »transmisije drugih političnih organizacij« (Predlog, stran 32) in v tem postopku konstituiranja simbolne ekonomike postaja ZSMS v temelju »nesamostojna« (Predlog, stran 33), torej je ZSMS kot taka proizvedena v določeni mreži križanj historičnih-družbenih instanc, je posledek tega diskurzivnega križanja in hkrati nastopa znotraj elementov te simbolne mreže. Natanko v tem proizvedenem formiranju politične organizacije ZSMS pa se skriva deviza travmatične perversnosti členitve političnega reda, kjer vsaka posamezna »konkretna« družbena institucija dobi zalog svojega operacijskega radija šele na način mašinerije družbene vezi, se pravi, da družbena stratifikacija vračuna vsako subjektivno pozicijo kot pozicijo inficiranosti, torej temeljne »nesamostojnosti«. Ta forma določenosti je potemtakem notranji pogoj funkcioniranja družbene institucije, kolikor je v svoji radikalni vpetosti v ideološke razrezeve polja političnega vselej že določilno posredovana z drugimi institucijami—delujočimi subjekti »protislovnosti družbenih razmerij«. Tu se zdi, kot bi se skušali pisci predloga blizati nekemu sintetičističnemu razumevanju družbenega in političnega zastavka reprodukcije obstoječih odnosov, kjer poteka redukcija forme družbenih razmerij na nevtralni medij, zgolj razpoložljivo mero delovanja, kjer je možno stati avtonomno, »samostojno«, kjer je možno izbirati svoje razredno-politično držo od zunaj... Kako da se — spet pozablja na temeljno družbeno dejstvo, da je takorekoč strukturno nemogoče ostati v »nevtralni« navezavi s sinhronizmom mehanike družbenega (in simbolnega) gospodstva, saj je vsak odnos že notranji temu mehanizmu, prav kolikor gre tukaj za vdor medija v operacijo »transmisije« vsebin in konceptov. Opravka imamo potemtakem z neko specifično potezo intersubjektivnosti, ki na pertinenten način prekoračenja »čiste« pozicije zastavi tudi strukturacijo družbenih razmerij. Skratka, nezvedljivost razlike oz. totalnosti posredovanja političnih instanc v diferencialni artikulaciji družbenega je edina možna določenost, je določenost različnih instanc skozi moment konstitucije »ne-identitete«, če se že hoče. In v tem je — grobo rečeno — edina identiteta... Paradoksalna zgoštevitev, kjer se protislovnost »čiste«, neposredovane, neinficirane pozicije pokaže v svoji jasno razvidni obliki, je namara tista tekstualna gesta, kjer subjekt »spregovori z (vselej spodvitima) mesta, od koder govori« (S. Žižek), gesta simptoma. V tej gesti, ki obvladuje temeljno iluzijo ZSMS—jevske logike diskurzivnih postopkov, se odločilni prehod k transgresiji vpetost v proces političnega diskurza investira v akt odtegnitve od produkcije družbenih razmerij kot legitimnega učinka specifičnih ideoloških mehanizmov. Resnica in — v tem je moment presenetljivega paradoksa — vzvod logike diskurza institucije je tedaj v tem, da je na delu spregledanje mesta izjavljanja, ki instavrira zaporo neposrednosti tj., ki vzpostavi dispozitiv perpetuiranja institucije, ki prav v pozabi svoje izvetosti lahko šele deluje kot institucija... Kolikor potem institucija na planu konkretnega učinkovanja črpa domet svoje retorične finte natanko iz te pozabe, toliko gre za to, da ji prav metapozicija omogoči mističizem varnosti, od koder se je mogoče razgledati, in da dejansko učinkuje prek tega mističističnega normativu... Če je pri tem konstitutivno zgubljen moment politične vezi vseh »sodelujočih v igri«, vseh instanc družbenega (=intersubjektivnega) formiranja določene prakse, to gotovo ne prizadeva strategij institucije.

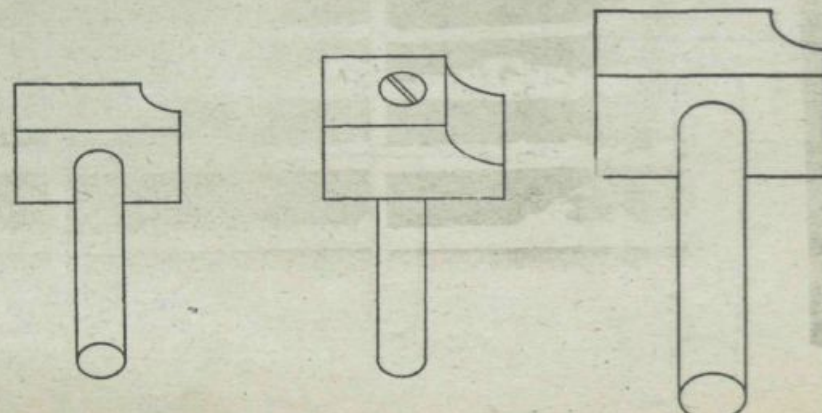
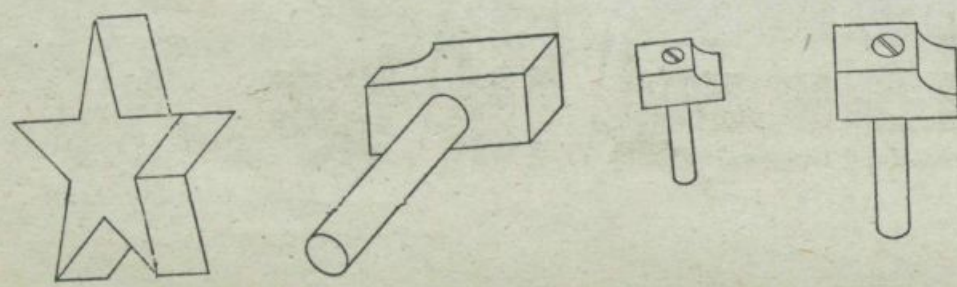
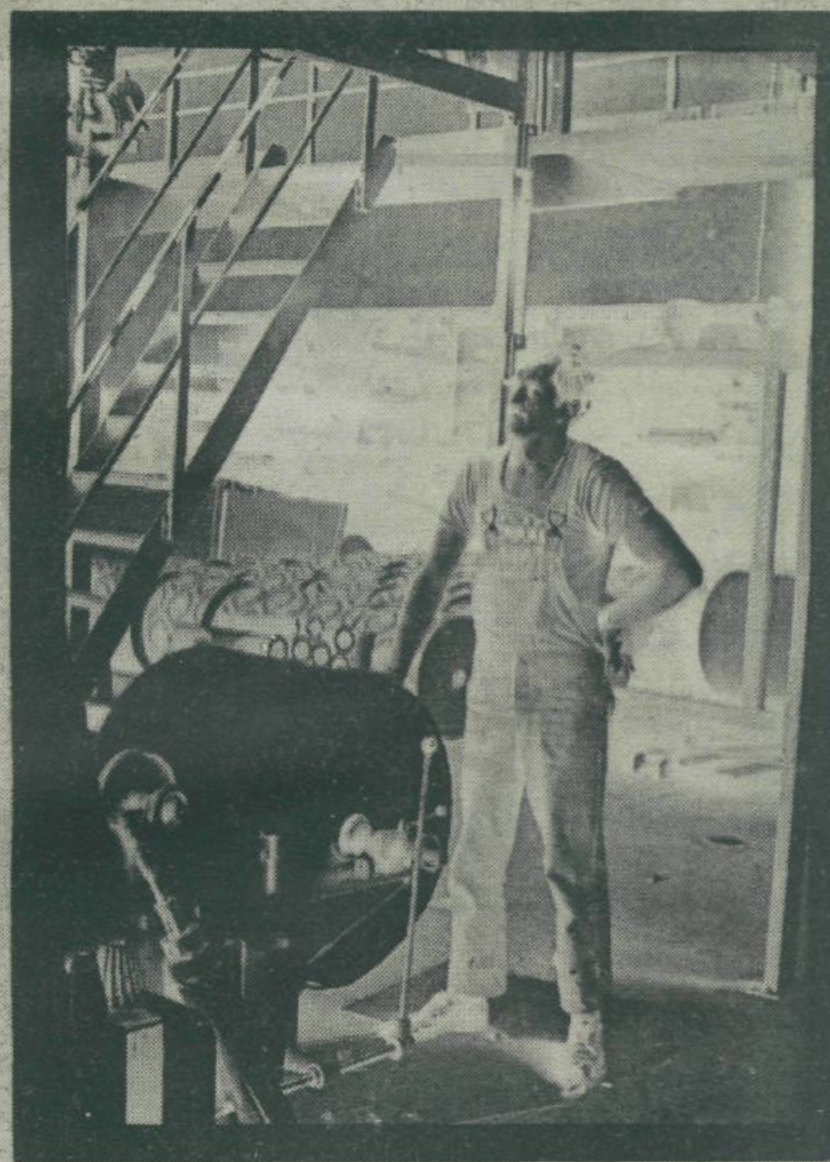
Domet lociranja razredne, politične artikulacije v vse procese in postopke družbene konstelacije pa je ravno v vpotežitvi instance izjavljanja v izjavo samo, kar suspendira vsakršen »dejanski« alibi logike institucije tako, da je punktualna ideološka falsifikacija razmerij gospodstva tedaj tista, ki v tekstualno problematiko ZSMS—jevskega zgodovinskega trenutka vdre skozi fetišizem kritike. Racionalno jedro tehnike kritičnega distanciranja je v produkciji instrumentalne razdalje, odmika, ki pogojuje pozicijo izvetosti historični transformaciji, od koder pa je kajpada mogoča glumaška perversiranost distanciranega pogleda, ki vidi »družbena protislovja sploh« (Predlog, stran 44).

Ključni semantični podaljšek rokohitrsk scene sekanja obče-posameznega, te metagovorične distance je ujeta v morfemu »do« — kakor da bi bilo mogoče biti kritičen »do« protislovij, ki so utopljena v abstraktnosti občega, kakor da ni subjekt vedno že prisoten ravno v svoji vpetosti v konkretna družbena protislovja, kjer se vozla način produkcije teh protislovij itd. (množična kultura — in z njo ZSMS—jevski aparat — je »kritična do družbenih protislovij sploh«, Predlog: stran 44). V tej ideološki podčrtavi se zdi odločilno opozoriti še na koncept »boja za socialistično samoupravljanje«, kjer se natanko po zgledu mehanizmov forumskega dela, ki je sicer hvaležni grešni kozel vsakršnih zablod, konstituira operativna politika in taktika institucije brez uvida materialne dejstvenosti procesa, kjer se dispozitivni »uveljavitve

sistema socialističnega samoupravljanja« lahko gradijo le v nenehni naperjenosti, nenehnem toku protislovne logike procesa, ne pa kot smoter, ki ga je treba doseči... Že sama pot, že sama tehnika konkretne formiranosti »socialističnega samoupravljanja« je ta smoter, če se že hoče, kajti družbena vsebina samoupravljanja je ravno v razsežnosti svoje socialistične artikuliranosti — če poenostavljamo... Ravno strukturna določenost strateške/umestitve socialističnega samoupravljanja v »metodološki« način doseganja njegove vsebine je tista, ki zastopa konsekvencnost specifične zidave sistema samoupravljanja... Skratka, neposrednost boja »za« socialistično samoupravljanje je lahko — materialistično dojet — zgolj v dejstvu razsredičenosti subjektivne pozicije izjavljanja, zgolj v tem, da smo »v«... S tem »v«, s to dosledno pristransko in vsebinsko zainteresirano (ne-objektivno, nespolšno) vpetostjo v konkretno družbenih protislovij v njihovi posebnosti se lahko sesuje fikcija simptomatskega zasedanja kritičnega »odnosa do družbenih protislovij sploh« (Predlog, stran 44). Ali nekoliko drugače: subjekt spreminjanja (ne pa morda kakšnega tematskega pristajanja na — četudi »samo« šolske reforme. Predlog (stran 13) se konstituira izključno v procesu spreminjanja se pravi, boj za samoupravljanje je notranji samemu sebi...

Na nič manj razviden način se logika diskurza, ki totalizira mašinerijo funkcioniranja ZSMS, razkrije v neskončni cepitvi obračunavanja z deviacijami notranje konsistence organizacije same, kjer je ideološki uspeh optike vzvratnega samonanašanja le vzvod premestitve kritiziranega sklopa, ki zgolj naknadno potrdi rezultat. Konkretno: reflektivni kritični zastavek res pripelje do pripoznanja »subjektivne« napake, deviacije »kariernizma, oportunitizma, forumskega dela...« (Predlog, stran 33), da bi lahko isti kritičkdispozitiv proizvedel metodično »objektivno« opravičevanje teh zastranitev z naslanjanjem na določene dejanske okoliščine »nesamostojnosti« - kar smo razvili zgoraj. Tukaj lahko beremo še eno potezo označevalnega maščevanja, fetiša metapozicijske distance, saj govorjenje o deviacijah lahko v kontekstu organizacije ZSMS izstavi tudi indeks mesta resnice ZSMS, distanciacija je potemtakem konstitutivno izrečena -ne v varni metagovori, pač pa -iz zajetosti v stvar samo... Operacija sklicevanja na dejanske okoliščine je pač v temelju ideološko strukturirana, kolikor nas je materialistična analiza naučila, da so družbene razmere v svoji dejanski obliki vedno z ideološkimi inter-

vencijami posredovana dejanskost sama. Ta različna distanciacija pa hkrati odpre vpogled v zornost radikalizma kritike, samokritike, prazne forme odskoka od lastnih deviacij, kje kritika samo reakcijski nasledek bega pred nesnim realnim (lastno resnico)... V tem smislu nemara dojeti, da tukaj v fantazmatski posredovanosti vdre, oz. se vrne tisto, kar je logika konstitucije zatrla, potlačila, zamolčala v procesu konstitucije ideološkega korpusa svojih mehanizmov in skuša s tem preslepiti, da je zgodovina ZSMS kaj drugega kot zgodovina obračunavanja »idejnimi odkloni«. V tem metonimičnem dnu »zdravega jedra« in deviacijskih struj, v znešenem nalaganju »osnovnih linij« in zastranjenosti pa spet manjka temeljni uvid v specifičnost zadolžitve ZSMS, saj nikoli ni pravzaprav razlano, v čigavem imenu se dela ta obračun... prispevek Marcela Štefaniča, jr. — veritvilen členitev) Ravno v tej permanenci načelne kritike bi nemara lahko videli fetišizem, ki v isti gesti hkrati prikriva in prikazuje smeri delovanja simbolne ekonomije, kakršna predeluje samomevnost nebuloznih kritičnih pristopanj. Hkrati pa je eden ključnih ideoloških postopkov logike institucije kot mesta obvladovanja interpeliranih subjektov (»mladine«, »mladih ljudi«), kot mesta »držanja v šahu«, v tem, da namreč razprši zgovinski subjekt reprezentacije in s te akademistične perspektive vidi lastno gospodstvo v eminentno »iracionalni« abstrakciji, kjer pa seveda ni stora za kak drug register, kot je legitimistični gister dogmatizma. Svoj spopad s forumskim delom razreši organizacija ZSMS v pertinentni stitucionalni topografiji tako, da skuša odpravi tovrstne odklone (tj. zamračiti družbene konsekvence teh odklonov) kot nekakšne »posame primere« (Predlog: stran 33), kjer pa je neskladna travma forumskega dela nevtralizirana z integracijo v simbolno artikulacijo institucionalnega skurza. To je nemara res presenetljivo, a vendar ne toliko, da ne bi v tem integrativnem dejstvu nju institucije mogli videti natančne resnice institucije, saj se v sintaktičnem izigravanju subjektave znajde že na mestu subjekta izjavljanja, že s procesom izjavljanja nastopi s pozicije deviacije oz. kritiziranega odklona, da bi kajpada zgodovinski ponovitvi priznala lastno resnico. S potezo pa dokončno zacementira koincidenco javljajočega in izjave same, saj je v topologiji javljanja že kanonizirana resnica tistega, kar institucija konstitutivno »ve«, se pravi, da je kritično mesto že fetišistično-ideološko afirmirano njenega »pravnega mesta.« Zato lahko v polnih venih točkah vselej odkrije svoje specifične, sv

razpoznavne znake in kolikor je institucionalna kritika svojih lastnih odklonov zgolj zanikanje, ne pa transgresistični zamah, toliko bi nemara lahko tvegali, da je institucija vedno pripravljena na vdor potlačenega ravno v tem, ko funkcioniranje identifikacijskih mehanizmov obdeluje tudi moment odklona... Institucija tako povsod odkriva vrtnec svoje kumulativne ekonomije, vedno odkriva le sama sebe — četudi v svojih poganjkih, kar bi morda z nekoliko akrobatske drznosti formulirali tako, da je institucija sama sebi/svoj simptom... in ima s tem popolnoma dovolj dela. V navezavi na tisto, kar se pojavlja na družbenem nivoju množične kulture kot punk, je ZSMS prebrisana še bolj — in s tem uvrsti svojo materialno podlago ideologije kot prakse —, saj skuša rekrutirati svoje poslušne slednike iz vrst nosilcev množične kulture, kjer se je osredinila odločilna politična relevantna množičnih gibanj na tako zelo-bankrotiranem fantazmatskem registru kulture. Če punk najprej sproži »negodovanje in strah« (Predlog: stran 44) pri neidentificiranih družbenih instancah, pa je premik ZSMS preračunljivo korporativističen.

Osnovna prevlada, odmik od »negodovanja in strahu«, ki ju producira razlika radikalizacije političnega v sterilnem kulturnem okviru in ki je kot taka že konstitucijski refleks punka, je v držbi ZSMS zaobsežena v enostavni (=ideološki) interiorizaciji politične investicije punkovskega modusa rock godbe. Skratka, operacija ZSMS v tem opozicionalnem razmerju spet parazitira na specifični nivelizaciji, izbrisu ključnih razsežnosti »mladinske kulture in subkulture« (Predlog: stran 44), saj se končno prebije do uvida, da je to v zadnji konsekvenci le kultura »mladih ljudi« (Predlog: nenehna uporaba), se pravi, borcev njene fronte. Tu je torej na delu logika diskurzivnega vozlanja označevalne institucije, ki »subjektu vzame besedo« (S. Žižek) in ga inkorporira v lastno mesto produkcije tako, da ga osvobodi njegove subjektivne pozicije izjavljanja in ga s tem podvrže mestu Drugega... Če se torej premaknemo še korak naprej k strukturi ideoloških mehanizmov ZSMS, treba si je prisvojiti čim več diskurzivnih praks in ideoloških ritualov (koncerti itd.) in jih na način argumentacije institucionalne »enotne fronte« mladinske organizacije predelati,

homogenizirati skozi elementarno strukturacijo redukcioniističnega polaščanja, ki zastavi kombinacijsko-praktični značaj te ideološke dominacije. (O tem organiziranju glej kratko opombo Silva Zajca.) Mreža razmerij med specifičnimi ireduktivno koncipiranimi praksami se torej znotraj določenega fantazmatskega stroja plete tako, da jo ideološka investicija notranjih protislovij posamičnih praks pripeta na skupno bazo frontne organiziranosti, kjer je v mitološki teleologiji svojega interpelacijskega podvzetja ZSMS pripravljena prizna celo — kar je kajpak teoretsko nevzdržno, da so njeni cilji (spet in spet cilji) v »načelu« identični s cilji anarhističnih družbenih projektov in ultralevičarskega deštruktivizma (Predlog: stran 36), da torej hočejo iste rezultate, le »poti so različne«... To je kajpada evidentno ideološko zaslepljeno blebetanje, kolikor izkorišča naivno metafiziko sodobnega obskurantizma in v tem pozablja — dasi marksistično fundirano, da je »rezultat brez tendence mrtvo truplo« (Hegel). Gonilo tega poenotenja ciljnih jasnin je pač vsebovano v partikularizmu družbenega gosposstva, saj je intenca ZSMS eksplicitno ta, da si mladina sama

kreira družbeni položaj: to samo po sebi še vedno ni v nasprotovanju z družbenim zalogom samokreiranja položaja punka, ekvilibristični zasuk pa sledi — kreira si svoj položaj lahko na »ustrezen« način le, če se samovzgaja, to pa je mogoče le (ZSMS kot politična in vzgojna organizacija), kolikor se organizira. Edino »ustrežno in verifikabilno organiziranje »mladih ljudi« pa je seveda tisto, ki ga zagotavljajo identifikacijski regulativi njihove organizacije. Če se nemara lnočejo« organizirati v njenem zavetju ideološke homogenizacije in raje vztrajajo na obrobju sistemske organiziranosti, toliko slabše zanje, ZSMS je »mladinska organizacija in pika. Mladina je torej bolj materialistična (glej pičlo udeležbo na MDA itd.), kot bi to hotela ZSMS dokončno priznati, dasi je v teh kongresnih dokumentih veliko vzela nase... Nemara bi bilo mogoče zapisati tudi, da ZSMS sicer res lahko manipulira z interesi in jih po svoje organizira (ni dovolj interese le izražati, treba jih je izražati organizirano. Predlog: stran 8), želja pa — na veliko žalost ZSMS — ostaja nemanipulativna, neumestljiva...

ALEŠ DEBELJAK

svetle tradicije

Hudo je s temi kongresnimi dokumenti, hudo. Predelujejo jih, krojijo in popravljajo, luknje pa — kako bi rekel — trdovratno vztrajajo v njih, saj bolj od piscev vedo, da brez njih ni teksta, kot ni ementalca brez velikih, smehljajočih se lukenj. Trdovratno vztraja pa tudi strategija boja za »...« (v navednice poljubno vstaviti štipendijsko politiko, šolsko reformo, delegatski sistem — kakor vam pač drago!) in prav boj kot osnovno orožje ZSMS, nam vsem ljube njihove organizacije, se napaja pri »svetlih tradicijah« (izraz je zašel na prvo stran Statuta). Ta revolucionarni »likovni« metaforizem v svoji strastni gonji po svetlih višavah in stremljenju k ciljem pozablja pač, da — kot so rekli stari — napaka šele da resnico, da se na napakah učimo in da je pot do zmage posejana s porazi. V eni sapi ti takole zbršiš pisateljska ekipa dokumentov vse »temne tradicije« revolucionarnega (študentskega in mladinskega) gibanja, kjer bi se mogla podučiti, kaj delati v situaciji, ako se primeri, da se ima ponoviti. In kakor je navdušeno dirjanje za (kajpak svetlimi) cilji lahko sila nevarna zadeva, saj bi znala ta dirka potekati na spolzkih tleh množičnih gibanj, tako je nevarno do taistih »svetlih tradicij«, če jemljemo v misel le njih lepo polovico iz zamolčimo v istem gibu »temno plat« tradicij.

Drznili bi si reči, da dokumentni pisci ne razumejo teh tradicij scela, če si zatisnejo oči in gredo mimo vseh tistih neuspehov, zlomov, padcev revolucionarskega strujanja, kakor da bi ne bili marksisti — kot je poudarjeno — in bi ne vedeli, da je nekje v teh tradicijah vsaj neka dialektika, če že

ne materializem. In lepo smo se učili v »schnellkurzi« marksizma na gimnazijah (ko še ni bilo usmerjenega šolanja — kako bo zdaj z marksizmom, sam ugani — opomba pa ti, dični bralec, ne sme zamolčati, da se bojujejo za reformo, za usmerjeno šolstvo tudi naši pisci), da ima vsaka stvar dve plati, da sta med seboj v odnosu in da to velja za vse, kar lazi in gre, pa tudi za mirujoče stvari bi to lahko trdili. Ampak ne, pisci predlogov so trmasti — ne premakneš jih za noben denar, za noben dinar... Romantični mit revolucionarja z dvignjeno pestjo je danes nostalgija dolgočascev in impotentnih družinskih očetov, marksisti — in v pisce dokumentov po tej plati ni dvomiti — pa bi pač morali brati zgodovino civilizacijskih obredov, kamor spadajo po nekem čudežnem naključju tudi revolucijski obrati, na drugačen način, na marksističen način, če hočete. Razkrajanje zgodovinskih tekstov se začne natanko takrat, ko ga ni, ki bi jih vzel v roke, ki bi pustil, da ga naučijo tudi do zmage skozi poraze, kajti videti v zgodovini samo zmage, pomeni pač biti vnaprej (in dokončno) poražen. Če bi hoteli zdaj zajadrti v iluzionizem »razrednih borcev« (glej prispevek tovarša Dušana Turka), bi pač — hočeš nočeš — morali banalno reči, da gredo fantje v boj oropani vsakršnega orožja, da gredo bojevat boj za lastno poraženost, za potrditev te poraženosti. Pogrošna resnica je, da zamaknenost ne traja dolgo, le do prve streznitve — ugibajmo torej, kje čaka v zasedi hladen tuš...

BOŠTJAN PIRC

goričko, brkini, posočje, delavski razred

Temeljno geslo ZSMS: zrušiti razrednost/odtujenost in biti nenehen boj za stvar »delavskega razreda«.

»Delavski razred« je seveda temeljno jedro revolucionarnosti in vrhunska točka samorefleksije ZSMS.

Kaj lahko počne ZSMS z »delavskim razredom« je najbolj razvidno iz tega, kaj z njim dejansko počne. Kaj torej? Poglejmo členitev koncepta »delavskega razreda« vertikalno.

Na **levi strani** ima vsekakor svoje »Zgodovinsko« in »poklicno« mesto »delavski razred«.

Na **desni strani** pa drug za drugim odpadajo od »delavskega razreda« sovražne sile: birokracija, etatisti, tehnokracija, poslovodni organi, delovodje, predelavci, mojstri, profesorji, mladi strokovnjaki... pa oportunisti, dogmatiki, anarhisti, ultralevičarji... Vse to so sami »razredni« sovražniki! Kdo je potem še sploh ta srečni »delavski razred«? Bdlj ko se nam na desnici izloča ta reakcionarni, kontrarevolucionarni aparat in bolj ko se koncept »delavskega razreda« oži, reducira in zamračuje, bolj nam na levi v vsej-vprični svet-

lobi vznika dronta »mlade generacije«, ki v imenu biologije priplelja svoj lastni manko »delavskemu razredu«. Kdo je sploh še »delavski razred«?

Vzdolž vertikale najprej odpadejo vsi »razredni« sovragi: »delavski razred« in »mlada generacija« se po tej redukciji celo za hip ujmeta, a črnobela členitev že zdrvi naprej. Odpade nov sovražnik, ki pa ni »razredne« tega čudnega sovražnika neposredno proizvede prav gibanje »generacijske« razlike med mladimi in starimi delavci: »ne-razredni« sovražniki so »stari« delavci. Svetla in slavna harmonija med »delavskim razredom« in »mlado generacijo« eksplodira in s specifično diverzijo se nam z mesta, ki naj bi ga zasedal »delavski razred«, turistično smehlja »mlada generacija«. Torej kdo pripada »delavskemu razredu«?

Odgovor: mlad delavec s krampom v roki. Udarnik. Brigadir. Mlad delavec s krampom je dejanski in revolucionarni ideal, ki pa ga ZSMS lahko »uresničuje« le v **Mladinskih Delovnih Brigadah**, katerih kreator je.

ZDENE HRIBAR

kje je delavec?

Delavec je. Da je delavec, nam s posebno zagrizenostjo zatrjujejo vsi pravi in resnični ljubitelji »težkih« in »hrupnih« dialektov.

V grozoviti zadregi pa se lahko znajde fotograf, ki mora v tej hudi »kongresoidni psihozi«, v svoj objektivni objektiv ujeti tega delavca; zadrega je še zlobnejša. Iz čisto »privatnih« in »socialnih« nagibov — si zaželi tovrstnega delavca ujeti — kje le? — Če ne na delu, torej, na samem mestu, kjer se producira. In za božjo voljo — producira se!

Tovrstno nalogo je dobil Tribunin fotografmojster. Z nenavadno zagrizenostjo in ponosom v srcu se je odpravil na »lov« za takim delavcem — ki — dela, da bi tako lahko izdelal pravo proletarsko fotoreportažo. No, naš pogumni fotograf se je po mukotrpnem (a osvobajajočem) »lovu« obupano vrnil in vzkliknil znamenite besede:

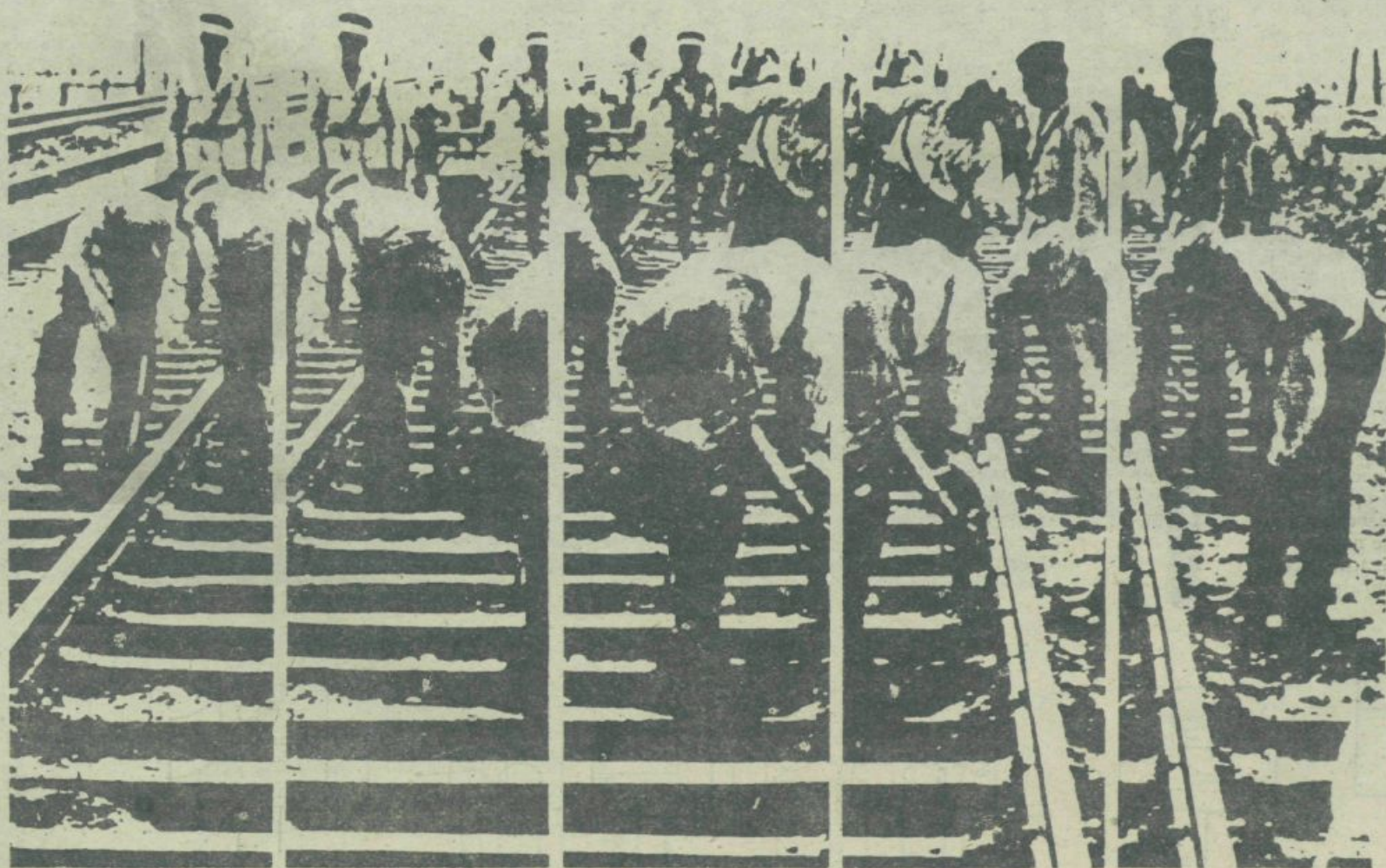
»Hudiča, iščem in iščem te delavce, pa jih zaboga nikjer ni... pa kje so delavci!«

Težke besede, res, pretežke za te težke čase. Saj se vsi prav dobro zavedamo, da delavci so! Očitno pa naš fotografmojster še ni primerno osveščen oz. ne ve kaj je delavec. (Tako se je pojavila teza: Morda pa je delavec nekaj, kar se po svojem bistvu izmika fotografskemu objektivu — a ta teza je takoj odpadla, saj je obče znano, da nam fotografija — camera obscura — posreduje sprevrnjeno sliko »družbene stvarnosti«!)

Zato je uredniški kolegij fotografmojstru izrekel enotno in množično »tovariško kritiko«!

Za kazen pa mora prebrati ves »kongresni material ZSMS«, v katerem je delavec prava in dejanska investicija!

ZDENE HRIBAR

vse štiri in uni-sex elementi ZSMS diskurza

(glej: »Programske usmeritve...« in »Statut«;
»Predlog« in »Osnutek«)

TAM SEM JAZ DOMA: Vsaka institucija (od »nebeških« pa vse do najbolj »proletarskih«, vsaka Filozofija, Svetovni nazor, Ideologija, Znanost...), ki pretendira vsaj za minimalno »družbeno« konsistenco, je na sebi lasten način zaljubljen v fantazme svoje zgodovine. Vsem tovrstnim »humanističnim« diskurzom pa je skupna instauracija oz. restavracija t. im. »inicialnega akta«: vsakdo s posebno zanesenostjo spregovori o svojih koreninah, predhodnikih, začetkih in izvornih izvorih. S to nenavadno dragoceno najdbo potem subjekt ne neha opravičevati svoje črke in svojega duha »v vsem tem«. Subjekta pa to prav avtorizira za vstop v »diskurz«, »doktrino«, v »nazor«.

KONCEPTI, KONCEPTI: Želja se integrira v red Zakona le ob insistenci nekega inicialnega nerada, ki pa s tem ko odpre možnost distanciranja, le zbega in zmede Željo: pratočka iniciacije ureja tisto mesto, kjer se odvija politični diskurz, ki drži »mistični kontinuum« na dobri in varni distanci. Političnega diskurza ne definira njegova vsebina, pač pa (družno oz. »vstricno«) mehanizmi formacije in avtomatizmi iniciacije, ki ta diskurz vzdržujejo, v kolikor Politika razodeva transmisijo Želje — formira pa le svoje lastne simptome v meri, v kateri se razsežnost simptoma vselej metaforizira (polje Želje pa metonimizira). Politična metafora (kot totalna) pa parazitira prav na »izbrisu metonimije« (oz. na »izbrisu« združujočega člana metonimije).

INTEGRACIJA: ZSMS — diskurz se mora začeti k »mitu«, da bi formuliral svoje lastne probleme. Ta »mit« pa ni niti načelo idealizacije, niti ne pripada redu epistemološkega, pač pa se pripne v red tistega, kar navadno imenujemo »travma preloma«. Šele punktualna »prekinitev«, »odstavitev« od nemožne lege »realnega« zasnavlja kontinuum družbene realnosti, saj je tisto, »kar je bilo na začetku« zgolj »označevalni dispozitiv«, naknadno dejstvo simbolizacije, vzvratna vključitev v simbolno artikulacijo; zato je tisto »kar je bilo na začetku« bedasto **prevajati** v realnost »programske usmeritve in neposredne dejavnosti ZSMS-ja«. »V tem mitičnem »prevodu« pa se prevaja le temeljna nemožnost »neposredne dejavnosti« ZSMS same, nemožnost neposrednega zlitja ZSMS s pristno »proletarsko stvarjo«. LE KAJ JE BILO NA ZAČETKU: Odgovor je vmešan s klinično preciznostjo, brez ranocelniških približkov.

»Revolucionarna tradicija mladinskega gibanja, iz katerega je izšla ZSMS, opredeljuje njeno neposredno družbenopolitično dejavnost z dvema načinoma organiziranega revolucionarnega delovanja mladih. Prva tradicija je zgodovinska tradicija SKOJ, organizacije, katere člani so revolucionarno delovali med množicami mladih. Druga tradicija je tradicija Ljudske mladine, množične organizacije, ki je združevala množice mladih ljudi na široki socialistični osnovi. Programska usmeritev in neposredna dejavnost ZSMS pomenita pravzaprav združitev obeh načel organiziranja s tem, da je SKOJ postal del Ljudske mladine. S to združitvijo je naša organizacija tudi načeloma ločena od ostalih družbenopolitičnih organizacij. Njena programska osnova je namreč dvojna — je družbenopolitična in vzgojna organizacija.« (Osnove programskih usmeritev, str. 32)

Na začetku je bila združitev, (Združitev dveh »načel organiziranja«, dveh »tradicij«, dveh »načinov organiziranega revolucionarnega delovanja mladih«.) Začelo se je torej z združitvijo. Začetek kot združitev se je vspostavil s tem, »da je SKOJ postal del Ljudske mladine«. SKOJ je postal del LM. S tem je kosček revolucionarnega jedra »postal del« socialistične širine. Združitev ni zmogla ne da bi bila metonimizirana. Ne gre toliko zato, da bi se del zamenjal oz. izražal s celoto, pač pa, da se poslej del strogo »jemlje« za celoto (pars pro toto).

S TEORIJU NAD NJIH: Metonimija vpiše prihajajočega označevalca (SKOJ): ta je v razmerju sosedstva s predhodnim, metonimičnim označevalcem (LM), ki ga »jemlje«. Le-ta pa se zareže v prihajajočega označevalca tako, da pregrada med metonimičnim označevalcem (LM) in njegovim označencem (»široka socialistična osnova«) ni več prekoračljiva (oz. označenčevo mesto zavzame prihajajoči označevalec). Prihajajoči označevalec (SKOJ) se vpisuje kot »združujoč« na način, ki se izmika pohodu metonimije. (SKOJ je odjemalec »dela s celoto«, LM pa ponuja »del za ostanek celote«.) To kar se odpenja od drsenja metonimije se nam izriše kot »nesmisel«, saj je »nesmiselno« verjeti, »da je SKOJ postal del LM«, kakor je popolnoma bedasto misliti, da smo ga »spili kozarček«, ko pa vendar nikoli ne spijemo kozarca, pač pa zgolj pijačo, ki je v njem. SKOJ se zaveda izgubi kot »del s celoto«, saj med potjo odpadejo »o—mladinci«: čisti produkt te operacije pa je SKJ.

PO POTI SPOMINOV: ZSMS parazitira na neki »združitvi«, ki vpiše temeljni »izbris« SKOJ-a, ki pa na to isto mesto vpelje črko SKJ kot TEMELJNO NAČELO 6. (glej: Statut, str. 5) V ZSMSelja pripadnost ne glede na interesne, svetovnonazorske razlike in idejnoteoretsko naravnost: zgodovina KP — ZK pa je ravno zgodovina specifično kontinuiranih svetovno — nazorskih prelomov in idejnoteoretskih rezov, saj se moč neke partije meri prav po tem, koliko odpadnikov (provokatorjev) »neenotnežev« proizvede v svoji ireduktibilni notrini, v srcu svoje masinerije. Tisti, ki ne pridejo do besede v ZK »glede« na svetovnonazorske, idejnoteoretske razlike) dobio besedo v ZSMS (»ne glede« na svetovnonazorske, idejnoteoretske razlike), kjer jih pa nihče ne sliši.

... ZDRUŽITE SE: Na začetku je bila združitev, ki je ločila. Je združitev, ki ločuje: »S to združitvijo je naša organizacija tudi načeloma ločena od ostalih družbenopolitičnih organizacij«. To je združitev, ki nas ločuje. To, kar nas združuje, je to, kar nas ločuje. Kar nas ločuje je to, kar nas združuje. Kar nas »notranje« združuje nas »zunanj« loči (npr. od ostalih DPO); kar nas »zunanj« loči (od ostalih DPO) nas pa »notranje« združuje kar nas »zunanj« združuje pa nas tudi »notranje« loči... itd... itd. Ponorela členitev se ujame v načelno homeostazo, v slabo imitacijo »združevanja« — ločevanja in zgolj »notranjo« diferenciacijo družbenopolitičnih diskurzov. Do kratkega stika, oz. do fantazmatskega preskoka, pride ravno med »notranjo« združitvijo in »zunanj« ločitvijo: izčiščene povezave ni zato, ker odločilno umanjka tisto, kar s tem, ko učinkuje kopulativno distingvira oz. dis—sexira. Kaj torej ločuje? Kaj nam ponujajo? To, kar jo ločuje, je le način družbenopolitičnega delovanja ZSMS in interesi, ki jih uveljavlja. Ti so specifični, kolikor je specifičen družbeno-ekonomski položaj in razmere v katerih živi mlada generacija. (Osnove programskih usmeritev, str. 32) Kot »ločilo« nam ponujajo specifično »mlade generacije«. Prav koncept »generacije« pa čeprav »mlade« pa tej vlogi ne ustreza, saj koncept »generacije« potegne za slabo koncept »ideologije«: ko prispe le-ta pa koncept »generacije« ni več uporaben in ga lahko rokohitsko zavržemo.

LOČILU V SREČANJE: Kaj z združitvijo ločuje? Prvotna delirantna »združitev« je ta diskurz odprla permanentnemu pomnoževanju tovrstnih »združitve« in »ločevanje«, vendar strogo znotraj Imaginarno — zaprte baterije v spekularno — metrični ekonomiji ZSMS. Obljubljena nam je pa ponovna »Združitev« znotraj tega registra: ta »združitev« je v strogem pomenu »spolna«, zato ZSMS—diskurz obsedantno insistira, da bi struktura predsedstev v RK in OK ZSMS **»di—spolno«** ustrezala. Zato pa je potrebna primerna porazdelitev »moških« in »ženskih« vlog, ki brat—sko urezujejo ena poleg druge v skupnem diskurzivnem bivališču. Subjekti na pozicijah »moškega« in »ženskega« morajo sami sebe nenehno vračunavati kot zadovoljene, kajti šele to jim dela

»želeče«. Le tako pa subjekti, ki vstopajo v ZSMS niso zainteresirani kot »moški« ali »ženska«, pač pa kot nekakšna »podvojena Zdržba«, kot tisto, kar je z združitvijo ločeno, a podvojeno. Njena programska osnova je namreč dvojna — je družbenopolitična in vzgojna organizacija. Program—ska osnova te »združitve« (ZSMS) je dvojna oz. podvojena: »družbenopolitična« in »vzgojna« (glej tudi: Statut, str. 3: »ZSMS je množična družbenopolitična in vzgojna organizacija«) Poglejmo pobočno! Vidimo, da sta v tej »združitvi« združeni dve »spolni« organizaciji. »Družbenopolitična« vpotegne razsežnost »politike«, ki je bila v slabi preteklosti »moška« zadeva, ker so se pač »politiko« bavili le moški; »vzgojna« pa obsega neko temeljno vzgojo otrok, ki je bila v tej isti slabi preteklosti izrazito »ženska« stvar. Oba spolna principa sta se končno le »združila«. Obe spolni drži sta se naposled le srečno in simbiotično ujeli v nediferenciranem, onotujočem, skupnem polju. Čisti produkt te svojevrstne operacije je tista »ženska iluzija, videna z moškimi očmi«, ki se vzdržuje v »mitičnih« imperativih oz. idealih kot so npr.: »UNI—sex«, »tretji spol«, »dvospolnik«, »androgini«, »Hermafroditi«, »spolna fuzija«, »ukinitve spolne razlike«, »transcendence spolnega člana«, »želja celote«... (Androginstvo je geslo dneva in železna dogma feminističnega diskurza). Temeljni zastavek v takem podvzetju je seveda obljuba »spolnega odnosa«, »neposrednega zlitja s stvarjo samo. »Spolni odnos« je pač prepovedano prepovedati, zato nam ga ZSMS —diskurz napoveduje, obljublja, zagotavlja. Psihoanaliza nas pa uči, da »ni seksualnega razmerja«, oz., da se »spolni odnos« prek »nemožnega« drži »realnega«; zaradi vrzeli »spolnosti« zadane subjekt ob realnost »nemožnosti«. Manko »spolnosti« pa je vpisan v sam diskurz. Ta vrzel manko je ZSMS—ju nekako konstitutivno odveč in zato v tej razsežnosti »manko manjka«. (Manko je v ZSMS —diskurzu rival in ovira na ukradenem mestu, kjer perpetuira »želja celote« v vseh transferičnih učinkih. ZSMS je subjekt, ki predpostavlja, da ga ne ljubimo, zato pa je manko ljubezni prav ljubezen sama.)

MEDKLIC: S tem, ko se subjekt izreka se že zareka; s tem, ko pa se zareka se hkrati odreka nekemu temeljnemu »smislu«. (»Edini Bedeutung je... falos). TJA GOR BI RAD: Zato skočimo tja, kjer ZSMS—diskurz zajelja.

VSE ŠTIRI: Skočili bomo na odstavek, ki je v »Programske usmeritve—Osnutek« celo debelo oz. povdarjeno natisnjen, v »Osnove programskih usmeritev — Predlog« pa ga že NI več!!!

»Z VSEMI ŠTIRIMI SE BOMO UPIRALI VSEM PROGRAMOM, IZDELANIM NA PREDPOSTAVKI, DA JE KULTURA SREDSTVO ZA POMIRJANJE DRUŽBENIH PROTISLOVIJ IN IZENACEVANJE GLAV, KI NAJ POMAGA TUDI MLADEGA ČLOVEKA SKOPITI V NJEGOVH DRUŽBENIH IN KULTURNIH MOŽNOSTIH IN SPOSOBNOSTIH.« (STR. 37)

SO ŠTIRI.: Ali so ŠTIRI res VSE? Če so že ŠTIRI, glede na kaj so VSE? Ali se da VSE »UPIRANJE« subsumirati pod biologijo—anatomijo ŠTIRIH okončin? Ali je »UPIRANJE« s ŠTIRIMI res VSE?

Če so ŠTIRI res VSE, potem mora biti nekje tudi peti, ki zakrpa vse ŠTIRI. (ZSMS—diskurz se

zapre sam vase.) Vendar peti ni samo preprosta pietetna meja—izjema, ki to VSE odpravlja in m zagotavlja Celost—Konsistenco, ni zgolj eksistenca, ki zanika tisto lastnost, ki določa »uporni—sko« biologijo VSEH ŠTIRIH, temveč je peti — zaprtje mišljeno iz zunanosti polja, ki ga to polje obmejuje, oz. peti je že vedno izrinjen za zaporo. Zaprtje torej imaginarno—zaprtje polja ZSMS—diskurza razloči od izrinjenega prostora, ki ga konstituira peti. Gre torej za primordijalni izriv nekega temeljnega označevalca iz simbolnega univerzuma, za izriv falosa (petega) ko označevalca kastracije; izpade peti »vezni«, »posredujoči«, »združujoči« člen, (manko manjka!), izpade razmik — »manko« med »besedo in stvarjo«, tako, da pisec »beseda« nenehno pad neposredno v »Stvar samo« in zato mislijo, da jim s tem, ko govorijo o revoluciji iz ust že brizga sam »proletarska revolucija«, mislijo da s tem, ko govorijo o »delavskem razredu«, že zasedajo »pravo in pristno proletarsko pozicijo«... itd... itd.

PSIHOZE: Po neki znameniti teorizaciji naj bi v psihičnem diskurzu izriv falosa na ravni imaginarnega ustrezal izrivu Imena—Očeta v redu simbolnega. V ZSMS —diskurzu pa se nam nenehno Imaginarno (»zaprtje«) ponuja kot Simbolno (»odprtje«), tako da se hkrati izriva Ime —Očeta in falos.

DEFINICIJA: To kar je izrinjeno iz simbolnega se ponovno prikaže v realnem oz. izrinjeno se vrača v obliki nemožnega.

Peti, falos se vrne uobličen v temeljno »nemožnost« ZSMS: »nemožnost« aktivirati »mlade množice« oz. »nemožnost« prignati temeljne mobilizacijske identifikacijske mehanizme tako »daleč«, da gi lahko učinkovito delovali in tem na najboljši način dognali svojo »dvojno program—sko osnovo«: »družbenopolitično« in »vzgojno«.

Kje pa je Oče? Kje se prikaže privilegirano, kastrativno, aletično Ime—Očeta? Izrinjeno Ime—Očeta nam podpiše prav prelom med »Osnutkom statuta« in »Predlogom statuta«, v katerem lahko najbolj histerični bralci zaslužio čvrsto intervencijo »podaljšane roke« Očetnega —Imena; iz »Osnutka« izrinjen se prikaže na prvi strani »Predloga« s svojim »pravim«, »partizanskim« imenom. Prav prek izginule »spolnosti« se Oče drži Zakonodajalčeve injekcije.

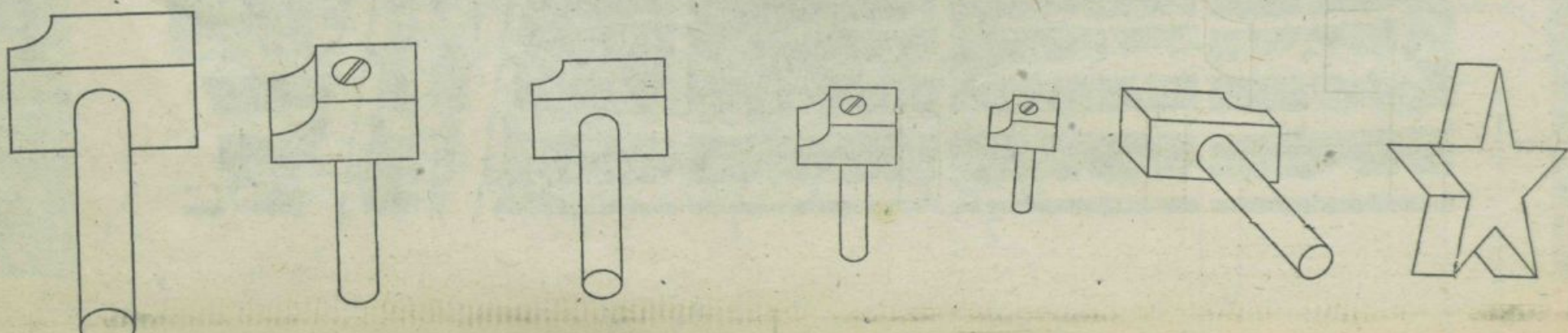
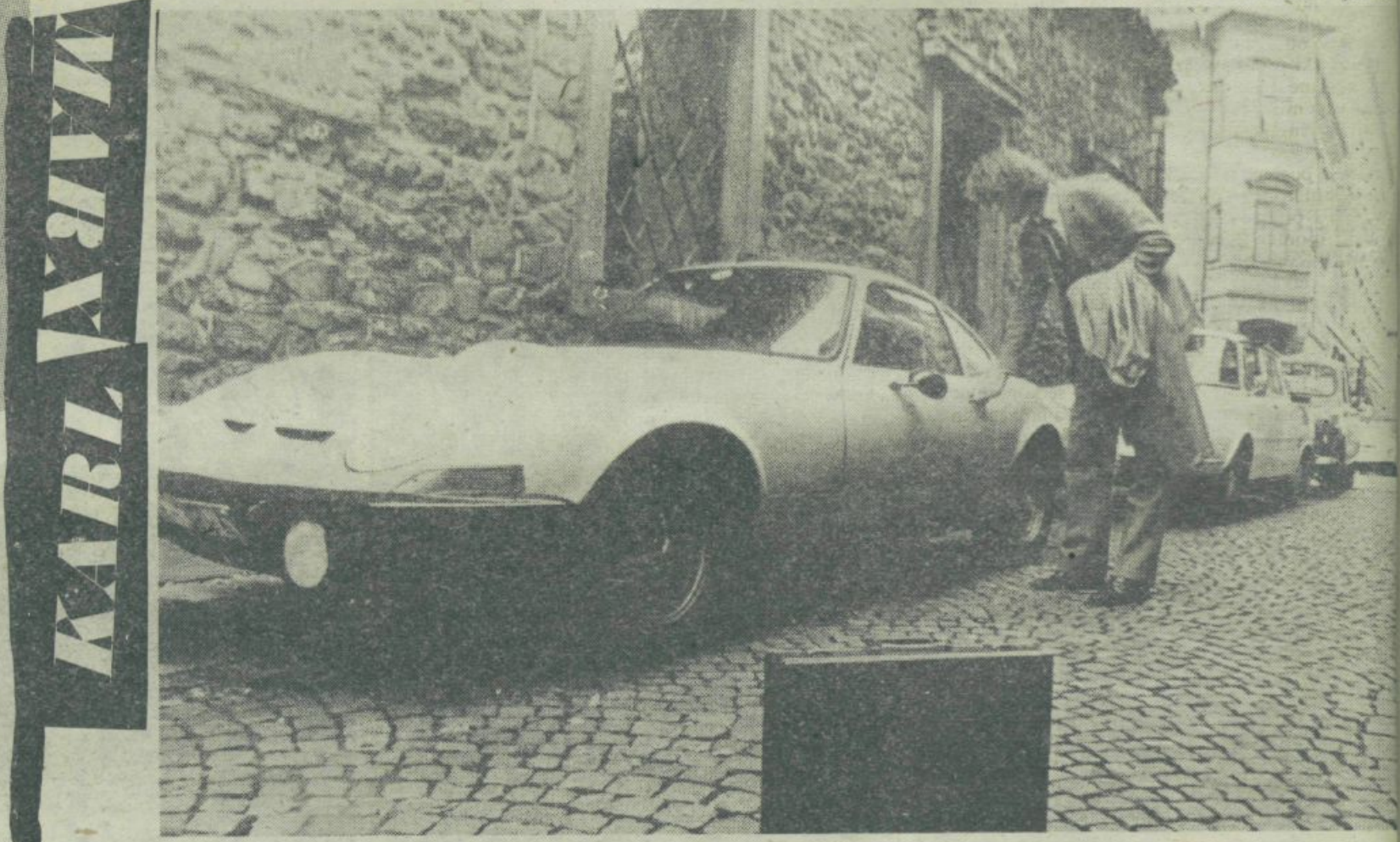
O BEDARIJI: V psihično strukturiranem diskurzu ZSMS, ki pretendira za epistemološkim statusom, ne more biti prostora za utopični element, saj vendar »manko manjka«; utopični element bi odprla prav izjava: »Z VSEMI PETIMI SE BOMO UPIRALI...«

Zato se zdi tudi izjava: »Z VSEMI ŠTIRIMI SE BOMO UPIRALI TUDI MLADEGA ČLOVEKA SKOPITI V NJEGOVH DRUŽBENIH IN KULTURNIH MOŽNOSTIH IN SPOSOBNOSTIH...« SKRAJNO BEDASTA IN NESMISLNA, SAJ CE NI PETEGA, FALOSA, JE TUDI SKRAJNO NESMISLNO IN BEDASTO GOVORITI O SKOPITVI, KASTRACIJI. Peti pač »vso stvar« podpira tako, da ni integriran v red simbolnega.

S tem pa tudi pade smisel tega debelo, črno poudarjeno tiskanega odstavka. Res se zdi nesmiselna, bedasta investicija. V »Osnovah programskih usmeritev—Predlog« ga že ni več.

Zakon ima pač živ smisel za nesmisel in še predbro ve kaj je nesmiselno.

MARCEL ŠTEFANIČIĆ —junior

pornografija misli

Cepitev kapitalističnega sveta v dva sovražna tabora, je bila najbolj razvidna v dobi liberalnega gospodarstva. Danes je ta slika veliko bolj zamegljena, saj poleg klasičnega delavskega razreda nastajajo nove družbene skupine (predvsem tako imenovane srednjega razreda, zaposlene v bankah in trgovinah ter administrativni kader...). Zanimanje teh sprememb, pomeni nevarno ogrožanje udeležanja proletarske revolucije. Cepitev v dva sovražna tabora ne pomeni zgolj tega, da sta ta dva tabora »vidna« in da bi jih bilo mogoče empirično razdeliti in razvrstiti. Razdelitev na proletarijat in kapitaliste velja zgolj kot teoretiški koncept za analizo določenih gibanj, kar pa seveda ne pomeni, da proletarijat in kapital de jure niso bi obstajala, vendar pa je ta slika veliko bolj zapletena in mistificirana, ideološko je posredovana preko razrednega boja.

Vseeno pa je ta moment za nas pomemben, ker Osnutek naredi nekritično analogijo — in to brez modifikacij ter sprememb. Tudi pri nas sta dva sovražna tabora (čeprav malce spremenjena in modificirana — točneje: samo en je spremenjen). Reprezentant dobrega je delavski razred (ta očitno ni modificiran), pojmovan precej na empirični ravni, reprezentant slabe pa je nedelavski razred. Ta diereza dobro—slabo prežema cel osnutek. Kako nastopa ta diereza: »V njej, t.j. (v naši družbi op. N.—Z.) se ne le še vedno prepletajo različni razredni akterji, ampak se ravno tako spopadajo kot antagonistični in nepomirljivi, v svoji prehodnosti so povezani v organsko celoto in poleg tega, da nastopajo drug proti drugemu, so drug drugemu pogoj, drug ob drugem nujni«. Vsi ti antagonizmi tvorijo organsko celoto, ker so dialektične narave (t.j. nepomirljivi, drug drugemu pogoj, nujni...), ker pa so nepomirljivi so obenem tudi izključujoči (tega Osnutek ne pove). Osnutek pove to na drugačen način s tem, da ne pove, da zamoči. Namreč izključitev »izključitve« (pojem se kakor naključno ujema) oziroma izločitev poteka na ravni organske celote, kot neorganske pade na rob organske celote, je njen izvržek in ravno zaradi tega dobi iracionalen značaj, deluje kot nekaj nemogočega! Po drugi strani pa je prisoten izrazito ambivalenten značaj do izključujočega. Obenem je nujno potreben, saj ravno ta izvržek konstituira organsko celoto, obenem pa jo postavlja tudi na laž, je njena negacija. Racionalnost organske celote na zunaj je njena notranja iracionalnost, njena identiteta se proizvaja skozi neidentiteto, od katere kar naprej beži. Njena demokracija je pogoj, da proizvaja nedemokracije. (Opomba:

Osnutek govori o ultralevičarskih, anarhističnih tendencah, sicer pravi, da jih ne moremo kar preprosto »odpraviti«, pač pa se je z njimi treba argumentirano soočiti (30, 31). Vsekakor višek demokracije: nekoga že vnaprej diskvalificiraš kot anarhista, nato pa ga demokracično povabiš v argumentirano debato. Ta demokracičnost oziroma denuncianstvo pa posredno leti na punk: »... priča smo paradoksnim razmeram, ki so se skušajo meščanska kulturna politika in njeni predstavniki navezati n.p. na punk, rok ali novi val in narobe (podčrta M.Z.) ko mladi, ki se identificirajo s to obliko množične popularne glasbe, vidijo v predstavnikih meščanske kulturne politike svoje zaveznike samo zato, ker se, oz. mislijo, da se »zoperstavljajo« neki uradni oblasti (s. 31). Gre kajpak za politično denuncianstvo par excellence. Pustimo ob strani vprašanje, kdo so pravzaprav te meščanski predstavniki. Če se punk navezuje na te meščane (in ne na oblast) potem je bolj ali manj tudi sam meščanski — vsaki kravi svoj hlev — o bolj kritične, sam ni nič boljši kot ti meščani. Drugega možnost je, da se ti meščani navežejo na punk in postanejo kritični, vsekakor pa ZSMS ne more biti kritična, ker se ni navežala na punk, pač pa ga je politično diskvalificirala. Če se mimo grede spomnimo na razmerje med menjalno in uporabno vrednostjo, vidimo, da gre tudi tukaj za dialektično nasprotje. Ena izmed značilnosti ekvivalentske oblike je, da konkretno delo dobi formo svojega nasprotja, abstraktnega dela: abstraktno delo se izrazi v konkretni obliki, abstraktno je konkretnemu zavezano, oba pola sta si imanentno zavezana in ravno tako se konkretno izraža v abstraktnem. Tukaj ne gre za nobeno organsko celoto, ampak prav zato, da se ta organska celota (ki je kot ideološki učinek v meščanski produkciji pojmovana kot naravna večna) prebije, se naredi rez v njej, se jo notranje razčleni. Osnutek gre ravno po nasprotni poti, celoto hoče vzdrževati in to s segregativnim postopkom neorganskega, zato mu le-ta deluje tudi travmatično. Ker pa polje organskega določa oblastni diskurz, deluje ravno nasprotno od heglavske logike, »... tisto kar je forma gotovosti za zavest, ni samo zase. Če je resnična za zavest, ni resnična sama zase. Resnično pa zginja v skutvu o njem.« (Fenomenologija duha)

Za oblast, ki hoče dialektiko eliminirati, je pa ravno narobe: tisto kar je resnično zame, je tudi zate. Če se pa ta logika ne obnese pa pride na tisto drugo, izključujočo, ki zaradi neuspeha prve

stopnje deluje precej iracionalno: tisto kar je za mene resnično, zate ni... Če pri Heglu resničnost izgine, ko se izkusi, se pri oblastnem diskurzu šele vzpostavi in nevarnost je nemara v tem, da se ta resničnost (v svojem razodetju) vzdržuje, reproducirata.

Temeljni sovražnik Osnutka je poleg birokracije, nedvoumno tehnokracija. Koncept ekonomskega razvoja tehnokracije naj bi bil v tem, da »razvoj sloni na izključnem uveljavljanju zakonitosti blagovne proizvodnje, s poudarkom na razvoju produktivnih sil dela v procesu prestrukturiranja gospodarstva, specializaciji, avtomatizaciji, kibernetizaciji proizvodnje, itd.« Če pustimo ob strani mit liberalnega gospodarstva o izključno svobodnem odločanju produkcijskih subjektov, brez vmešavanja države in če že pogojno pristavimo na termin tehnokracije (ali pa skupinsko-zlastniške tendence kot nekakšen sinonim), ki se izrazito racionalno konotira, potem bi rekli sledeče: samo na sebi je to nujno potrebno (in ni nobena tehnokratska posebnost, ker pač modernizacija proizvodnje izhaja iz njenih imanentnih predpostavk (produkcija se širi znotraj in izven sebe). Pomembnejše je to, kdo upravlja, kdo organizira in kdo odloča (neskladje med nakopičenim znanjem in njegovo uporabo, je problem par excellence) o presežni vrednosti. Da se izognemo nesporazumu: Osnutek sicer pravi, da ta koncept nastopa proti delavčevemu obvladovanju celotnega družbenega dohodka, vendar to pove v čisto drugačem, to je sebi svojstvenemu konceptu. V tem konceptu tehnokracija nastopa kot utelešenje vsega slabega (črno—belo), potem pač nujno nastopi kot nasprotnik delavskega razreda, kot upravljalec s presežno vrednostjo. S tem ločevanjem dober—slab obenem cenzurira dejansko notranjo strukturo in njeno artikulacijo obravnavanega predmeta. Krivica zato nasilno proizvede, ne da bi ga točno označila (tega tudi ne more, zgreši ga zaradi manka v teoretičnem konceptu). Tako pridemo do navideznega paradoksa: Osnutek stalno govori o razrednem značaju, razrednem boju, dejansko ga pa ne tematizira, mu skozi in skozi nezavedno uhaja. Problem tehnokracije je, da načelno ni »vidna«. N. pr., če gledamo ta problem kot ekonomski problem, zanemarimo politično — ideološki moment. Če se agensi ali pa reprezentanti določenih tendenc proizvajajo na ekonomskem nivoju (ta je determinanten, ni pa nujno tudi dominanten), se nujno reflektirajo (in proizvajajo) na politično—ideološkem nivoju (s svojimi specifičnostmi). Tako lahko pride do situacije, da se na političnem nivoju predstavljajo kot zastopniki ekonomskih (neposrednih) interesov, na ekonomskem nivoju pa kot zastopniki politično—ideološkega (posrednega) nivoja. V ideološko—mistificirani obliki se politični nivo lahko prikazuje kot neposreden. Imaginarnost tehnokracije pa je prav v tem, da je vseskozi odsotna in da je skozi to svojo odsotnostjo prisotna. Nevarno bi bilo reči, da je tehnokracija kot »vidna« entiteta v raznih bankah, zbornicah (čeprav bi se strinjali, da v teh dveh ustanovah skupaj — z državno-partijsko birokracijo določa glavne tokove produkcije: n.p. investicije, stopnjo inflacije, obrestno mero...), saj bi se na ta način lahko proizvedla logika podobna antisemitiki: Osnutek se tej »antisemitiki« logike sploh ne izogiba — nasprotno, naravnost jo postavlja (in s tem izpričuje svojo — zaenkrat še — naivnost). Poslovodni delavci, ki imajo privilegiran položaj, nastopajo protisamoupravno — tvorijo družbeno bazo tehnokratskih tendenc (str. 7). Protislovnosti znotraj strukture se reflektirajo tako na ekonomskem kot politično—ideološkem nivoju in se pojavljajo znotraj »državno—samoupravnih« institucij, kjer se odloča o kolaču, imenovanem presežna vrednost. Osnutek zato tudi oportunistično (in nekritično) pristane na sledečo trditev. »Zato v ZSMS priznavamo objektivnost obstoja tehnokratskega koncepta razvoja tako dolgo in tam, dokler in kjer nastopa napredno, t.j. nasproti etatizmu in birokraciji« (str. 3.) Zanimivo bi bilo vprašanje o naprednosti takšnega početja na nivoju celotnega Osnutka. Naprednost tehnokratskega koncepta je degradacija Osnutka ZSMS. Objektivnost obstoja tehnokratskega koncepta je nezmožnost alternativne koncepcije proletarske avantgarde. Blesavost citiranega odlomka izhaja iz napačnega in nezadostnega definiranja pojma tehnokracije, vendar pa nam pri tem odlomku pade nekaj drugega v oči: namreč sintagma »tako dolgo in tam«. TA sintagma je emfatično nedoločna, nedoločljiva, pa še nekako protislovno deluje v kontekstu celotnega osnutka (iz osnutka izvemo, da je tehnokracija skupaj z birokracijo — glavni sovražnik delovnega ljudstva, sedaj jo pa moramo podpirati v njeni borbi — zoper birokracijo; najbolje bi bilo, da se sklene samoupravni sporazum s tehnokrati). Očitno je ta sintagma tista luknja, kamor se investira odsotni subjekt, ki je imaginaren in se proizvede skozi to nedoločnostjo. Skozi nedoločnostjo postane določljiv, v našem primeru je pač to tehnokracija, lahko bi pa bilo tudi kaj drugega. Oblastni diskurz označuje

neka kar je različno od njega samega. Oblastni diskurz, ki ima to produkcijo na vesti, proizvede s tem sebe in pa svoje nasprotje (heglovski rečenica), kot svojo nevalgično točko, obenem ga pa tudi difamira. S tem opere seveda svojo slabo vest. Zato je sintagma »tako dolgo in tam« nujno nedoločljiva, izraža nelagodje, ker je subjekt proizveden (skupaj s svojim nasprotjem), predikat pa potlačen (zamočen), s tem subjekt obenem zasede predikat in to v njegovi odsotnosti (subjekt se poistoveti-združi z objektom, vsebina z obliko, identično z neidentičnim, razlika se izbriše). Nela-godje izvira tudi iz tega, ker mora oblastni diskurz operirati s praznim toposom, kjer se ne investira samo tisto, kar on želi, pač pa tudi tisto, kar ga subvertira. Ta luknja je obenem tudi polje razrednega boja. Tehnokracija v diskurzu nastopa fantazmatiko. Zato oblastni diskurz s sintagmo »tako dolgo in tam«, ko misli, da je zašil svoje nasprotje ga ravno naredi »vidnega«. Osnutek pač temu ustrezno pravi, da je sedanja kriza, kriza tehnokracije (kar je samo na sebi res), simptoma-tično pa zamoči, da je obenem to tudi kriza delavskega razreda oziroma njegove avantgarde in njegove teorije. Ali pa cit. »v ZSMS se zavedamo, da je mogoče vzpostaviti drugačne osnove za boj delavskega razreda in delovnih ljudi le tedaj

(podčrta M.Z.), ko bo delavec upravljal s celotnim družbenim dohodkom.« (str. 8). Drugačne osnove je treba vzpostaviti sedaj takoj, kajti čaka-joč na to, da bo delavski razred upravljal z dohodkom, je spekulativno (in spekulativno obenem), na tak način ne bo nikoli upravljal (torej še defeti-stično povrh). Ko bo upravljal z dohodkom, potem načelno gledano, ne bo potrebno več dru-gačnih drugačnih osnov. Revolucija mora biti permanentna.

Na koncu, da nas ne bi kdo obtožil za preveliko kritičnost, omenimo, izvirni prispevek k marksistični teoriji, ki ga sproducira Osnutek: »Poglablja in ohranja se delitev na umsko in fizično delo, s tem, ko telesna vadba ostaja v preživelih obli-kah...« Do sedaj je ločitev na umsko in fizično delo označevala, antagonistična nasprotja med delom in kapitalom, sedaj pa je kar naenkrat telesna vadba tista, ki to delitev ohranja in poglablja. KAJPAK, ZDRAV DUH JE LAHKO SAMO V ZDRAVEM TELESU. Zdravo telo je pa tisto, ki lahko proizvede več presežne vrednosti, ima pa tudi slabe strani, saj lahko povzroči narcisoidne učinke, kar pa ni v skladu z zdravno samoupravno zavestjo, razen če samoupravljanje ni že samo na sebi narcisoidnost.

MARKO ZORMAN

zakaj taka naslovnica v nulti številki

POJASNITEV: NASLOVNICO je bilo treba spremeniti oz. zamenjati, ker je bila žaljiva.

ARGUMENTI, ARGUMENTI: Nekaj na naslovnici je spornega, neokusnega, strupenega, provokativnega, zato pripada registru prepovedanega-cenzuriranega: dajemo vam priložnost, da tisti agresivni »nekaj« sami odstranite.

KJE SI KAMEN SPOTIKE? Nikjer pa ni tisti požrešni »nekaj« specificiran oz. definiran, nikjer ga cenzurna instances neposredno ne opredeljuje, nikjer nanj ne pokaže »konkretno«: iz Cenzorje-vih ust bi kajpada pričakovali najmanj kazalni zaimek (neposredno ostenzivno določen demon-strativ) — »To!«, »To!«. To je spotakljivo!

CENZORJEV NAGOVOR: Saj vam tako in tako ni treba vedeti »kaj« je tisti »nekaj«, ko pa to mi vemo namesto vas. Mi ta »nekaj« vemo in res vemo »kaj« je spotakljivo. Vi le priznajte krivdo: to pa lahko na najlepši način storite tako, da se sami odločite »kaj« je tisto »neznosno« in »spotakljivo«, oz., da sami prepoznate »prepoveda-no«, »podivjano« mesto. Vi le poiščite ta »poblazneli hakeleje« in vedite: to kar boste našli, bo prav to kar ste iskali. Iskali ste pa ravno to cenzurirano najdbo: vidite, da je nekaj le bilo »nespo-dobnega« in »spotakljivega«. Ze s tem, ko ste iskali ste bili obsojeni na to, da boste tudi našli prav tisto, kar ste morali konstitutivno najti, če ste hoteli opravičiti svoje skesano in obupano iskanje v polju »državotvornega/domoljubnega«; morali ste pa najti »prepovedano«, »nevzdržno«, zatorej »cenzurirano«. To kar ste našli, pravzaprav niste našli, pač pa — v strogem pomenu — iznašli, izu-mili, »proizvedli«: s tem ko ste našli, ste iznašli. Če ste pa že iznašli, bodite pošteni in priznajte, da ste prav to iskali, ko pa sami zelo dobro veste, da je potrebno oboje, »transgresijo« in »cenzuro«, iz-

najti. Vendar svojo najdbo/iznajdbo pripoznajte kot svojo napako, zablodo, kot točko »v kateri ste šli predaleč«. Izmijte krivdo, rešite čast. Kako? Preprosto: »prepovedani detaili« celotne naslov-nice izrežite tako, da subvertirate oz. zamenjate ce-lotno naslovnico. S tem boste pa odločilno, neo-majno in dokončno priznali in nenazadnje tudi dokazali, da je na naslovnici vendarle nekaj bilo narobe. In verjemite, nekaj je bilo narobe.

O CENZORJU: Cenzorjeva ljubezen je pre-tresljiva: njegove travme in fantazme sitarijo ob pomoči urejene države. »Cenzura« nam dokazuje, da je bil vstop v red Zakona nepravilen: pravilno vstopajo le subjekti, ki so vselej malce »afektira-ni« in »krivi«, subjekti, ki ne nehajo sami zase za-trjevati: Tudi jaz! Tudi jaz! Tudi jaz sem ga ubil!

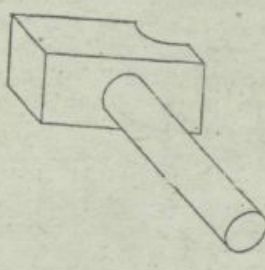
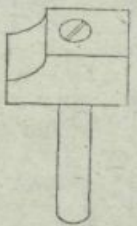
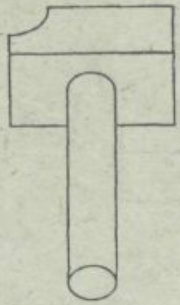
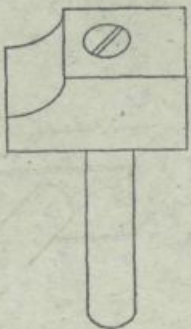
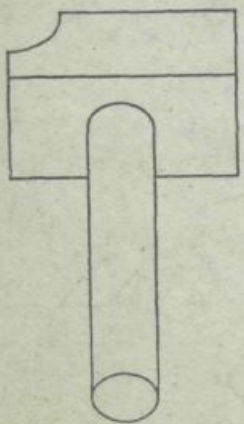
Ob tem Cenzor vrtoglavo pade v samo temeljno jedro »želeče« množice: sam zase ne neha obsedantno zagotavljati: Tudi jaz! Tudi jaz! Tudi jaz ga želim ubiti!

Torej: »Cenzurirani« nenehno prodaja Zakon za Željo, »Cenzor« pa mora neprestano zatajevati Željo, da bi ohranil Zakon. »Cenzor« žrtvuje Željo, da bi postavil na varno falos.

O METODI: Cenzor naslovnice ni prebral ma-terialistično, pač pa je bilo njegovo branje karseda hermenevtično. Največji Cenzorjev domet v bra-nju je nekaj komaj civilizirani »dialektični mate-rializem«: namesto pokopališča, ki prihaja iz Uni-verze smo »lahko« natisnili deklico z zamašenim gobcem.

CENZORJU POZDRAV: Cenzorju bi ome-nili le, da imajo študentje Univerze Edvarda Kar-delja vsaj toliko zamašen gobec kot tisti na pokopališču.

MARCEL ŠTEFANČIČ, junior

Mladinsko prostovoljno delo v Predlogu osnov programskih usmeritev XI. kongresa ZSMS za sedita privilegirano mesto v členitvi »posebej pomembnih dejavnosti v ZSMS« s svojo odlikovano pozicijo prvega poglavja. Ker pa nas že uvodni stavek poglavja »Mladinsko prostovoljno delo« opozori na homogen odnos med »celotno dejavnostjo članstva ZSMS in njenih kolektivnih članov« ter mladinskimi delovnimi akcijami, (kajti »PRAVZAPRAV« je celotno delo članstva ZSMS prostovoljno delo; o tej prostovoljnosti bo več pisal drug članek) se nam privilegirano mesta potrdi ravno skozi branje te homologije: v svoji konkretnosti izreka potlačeno resnico ZSMS. (ZSMS, kakršna figura v, na raven teoretske platforme povzdignjenem, tekstu, ki je pred nami).

V politično strukturo naše socialistične samoupravne družbe se ZSMS vpenja ravno, in samo, v kolikor funkcionira na način vložka v stroju političnega. Njeno mesto je mesto korektorja spodle-telega funkcioniranja političnega stroja (političnega stroja odraslih, velikih).¹ Konstitutivni elementi tega vstopa v polje političnega je izključitev iz produkcije tega polja: ZSMS je vključena v sistem toda izključena iz igre. Specifični učinek zaslepitve, spregleda te vključenosti-izključenosti, ki ga par excellence predstavlja omenjeni tekst, je ravno proizvod totalizirajočega političnega stroja: njegova inherentna naloga je, pač cepljenje manka, razpok, prelomov, eksplozij, disfunkcij (seveda se tu ujame v past: disfunkcije so pogoj funkcioniranja) v celoto Imaginarnega. V koliko in v tej funkciji mora dodeliti ZSMS določeno vlogo, ji odmeriti »pomembno mesto med organiziranimi subjektivnimi silami«, mesto reprezentanta interesov specifičnega dela državljanov. Mesto produkcije je pač vselej konstitutivno decentrirano glede na mesto reprezentacije. Delovanje ZSMS na način vložka, je tako vedno možno le tam, kamor je potisnjeno, kjer je potrebno.² Kot takšni pa ji je inherentna vloga »prilagoditve« njena »vzgojna funkcija«. Kakor so MDA »pomembna kadrovska šola mladinske organizacije«, tako je ZSMS ŠOLA političnega sistema. V takšen homologen odnos se vpije natanko tista zahteva glede udeležbe MDA, ki jo spne s šolskim aparatom: sodelovanje na MDA naj bo eden pogojev za pridobitev stipendije. Ta sprega lahko funkcionira le znotraj neke točno določene logike, katere paradigma je: »naj se mladi organizirajo formalno ali ne, kot osnovna organizacija ZSMS ali delujejo spontano — ZSMS ne more imeti nobenih drugih interesov kot so interesi mladih«. ZSMS, ki je le mesto reprezentacije(!), ni potrebno upoštevati mladih, saj že ve za njihove prave interese: preostane ji le še, da dobi »bitko zanj«; za mladina ZSMS deluje kot agitator političnega sistema.³

ZSMS delujoča na način vložka v razpoki političnega stroja se konstitutivno identificira z njim. Zato pojavi »forumskega dela, oportunitet, karizem, birokratska miselnost...« nikakor niso zgolj posledica »razmer in odnosov, ki so prisotni tudi pri vodilnih družbenopolitičnih in upravnih ter gospodarskih strukturah v naši družbi«, kot bi to hotela naivna logika piscev »Predloga«, ki ostane na konstataciji transmisivnosti, neupoštevanja ZSMS ipd., marveč so temeljni člen strukture ZSMS.

OPOMBA K DISKUSIJI O KONGRESNIH DOKUMENTIH

V kongresnih dokumentih 11. kongresa ZSMS se na veliko zavzemajo za uveljavitev elementov pluralizma specifičnih »mladinskih« interesov in v prerekanju, ali obstajajo neki biološki vsi-dranci interesi ali ne, odločno zatrjuje svoj »da«. V tej ne malo pogumni potezi moramo gotovo zaploskati spisalateljem dokumentacije za vesoljni žur slovenske mladine in se ji hrabro pridružiti — namreč tej potezi. Ali nekaj je, kar nas tira v drobno opombo: mladinski interesi so sicer povzdignjeni na »raven zavestnega boja mlade generacije« (cit. po Predlogu osnov programskih usmeritev, str. 9), a so kljub podrobnemu razčlenjevanju in seklaanju vsakršnih sektorjev teh interesov trdovratno raztopljeni v abstrakcionizmu splošnih flokul. Na videz smo se z zgornjimi stavki zapletli v logično protislovje, vendar je jedro zadeve pač v tem, da je vendarle s to potoplenostjo v »enotno fronto« (to je namreč tisto morje, ki utopi vse razlike, specifičnosti interesov) več izgubljenega kot pridobljenega, čeprav verjamemo, da gre ZSMS-jevskemu postopku predvsem za pritegnitev kar največjega števila mladincev v boj za socialistično samoupravljanje. Pa vendar si drznemo napovedovati deziluzionistično razočaranje, ki vedno sledi — če parafraziramo — »misli, kakor sledi grom blisku«, ali tako nekako, kajti oživiljanje enotnega nastopanja, ki se preoblači v pluralizem interesov, poznamo iz zgodovine... Zato predlagamo dosledno vztrajanje v razliki, in nevedljivosti družbene umestitve (pokonzumiranja) specifičnih slojev mladine, ki ga dokumenti sicer revolucionarno nakažejo, a v istem momentu zamudijo, ko pristanejo na »enotni fronti«. Predlagamo torej razvitje front, ki jih oblikuje konsekvantno zapopadenje specifičnih razlik, skratka, na vseh nivojih delovanja mladine je ravno skoz delovanje že odprta fronta in jo je torej v njeni parcialni, prizmatični distribuiranosti nesmiselno zvajati na eno samo, ki tako zastopa natanko iste interese. S tem se tudi sesuje »enotnost stališč«, saj ostajanje pri specifikah lahko prinese res množično organiziranje oz.: vsaj intencionalno naperjenost velikega dela mladine. S tem pa je dobljeno že tudi navezo-

Pogled prek te točke lahko vodi le še v izpis iz polja političnega stroja, kar pa pisec »Predloga« predstavlja nevalgično točko neznosnosti in zato nemogočo.

OPOMBE

1. Mladinske delovne akcije »so se utrdile kot pomemben prispevek mladih pri pospeševanju razvoja manj razvitih področij naše republike.« Naloga MDA je protislovna: zagotoviti morajo videz skrbi političnega in ekonomskega stroja za področja, ki tej skrbi konstitutivno uhajajo (zato ravno so nerazvita); zagotovitev, ki se cepi:
 - dosežena je »pomembnost« ZSMS
 - ekonomsko-politični stroj doseže korekturo brezhibnosti svojega delovanja
 - zadovoljstvo krajanov, češ, saj nas niso pozabili.

Funkcija MDA je funkcija celjenja razpok.

Ugovor, ki nas zablja na neosvetljeno področje, kjer vlada factum brutum, nam postrže za naslednjimi podatki: za 10 mladinskih delovnih akcij, na katerih je sodelovalo 5063 brigadirjev, je bilo združenih 65 milijonov dinarjev. Vrednost opravljenih del presega 120 milijonov. Torej je ekonomska upravičenost MDA utemeljena.

Toda že na nivoju empirije nas nekaj podatkov zbode: vseh študentov je v SRS 15000, mladincev pa celo 300000 (torej je množičnost MDA navidezna); delovna norma je v povprečju bila presežena za 53% (podatek, ki nas v povezavi z ostalimi vodi v nezno blizino Stahanova & Co); delavci, ki jih je le malo med brigadirji, so po pravilu slabši delavci (boljših delovne organizacije ne pustijo na MDA); zmanjšuje se delež komunistov(!); starost brigadirjev pada. (sedaj je 17 let).

2. Podobnost z nekim socializmom, ki so jo že nakazali, se zopet pokaže ob načinu nagajevanja, ki je natančno tako, kakršno priliči tej podobnosti: priznanja so razvrednotena, saj jih sleherni brigada dobi cel kup, dodeljujejo se po avtomatiziranih itd.

Odprimo še eno homologijo delovanja ZSMS in političnega stroja: znanstveno-raziskovalno delo (o njegovem pomenu konec XX. stol. pač ne bi razpravljali) je v »Osnutku programskih usmeritev« umeščeno v poglavje »Informativna, publicistična, propagandna in raziskovalna dejavnost v ZSMS«, v »Predlogu« pa iz njega ponikne in se zopet prikaže v poglavju »Razredne osnove dolgoročnega programa stabilizacije družbeno-ekonomskih razmer. Premestitev iz »Posebej pomembnih dejavnosti v ZSMS« v neko splošno polje (ob poudarjanju pomembnosti): gesta, ki se ponovi v tem splošnem polju. Prvi stabilizacijski rez dohodkov so doživele znanstvene ustanove, ob poudarjanju pomena znanosti!

Vehementno poudarjanje množičnosti in ekonomskih učinkov MDA je v inverznem sorazmerju z njihovo dejansko pomembnostjo v korelaciji z znanstveno-raziskovalnim delom, v katerem pa sodeluje le 0,5–1,0% študentov!!

3. V interesu mladih so stipendije. ZSMS jim prilipi zahtevo po udeležbi v MDA. Tu je skoncentriran ves cinizem te logike.

JANE MARINKO

za prihodnost — proti konzervativizmu bodočnosti

Nedvomno: teoretska podlaga dokumentov za 11. kongres ZSMS, ki bo konec oktobra v Novem Mestu, je marksistična. Vprašati pa se moramo, ali je dosledno marksistična v samem procesu oblikovanja teh dokumentov? Odgovor gotovo ne bo lahek, a vendar se nekaj kali skriva že v kritikah, ki so jih napisali moji starejši kolegi. V svojem kar se da kratkem prispevku bi rad samo pokazal, da so po vsej verjetnosti ljudje, ki so pisali omenjene dokumente, že pozabili na nekaj ključnih izpeljevanj, to lahko dokažem tako, da opozorim na njihovo izbrisane distinkcije, ki jo je v slovenski kulturni prostor — kolikor je znano meni in mojemu mentorju — prvi vpeljali univ. prof. dr. Božidar Debenjak v svoji knjigi »Zgodovina in odčitave« Založba Ozorja, 1971)

Po mojem mnenju je v njegovi-eksplicaciji, kakor jo je razvil takorekoč mimogrede (opomba), zgoščen teoretski napor in hkrati radikalen uvid v problematiko semantičnega razločevanja, saj to razločevanje lahko potegne za sabo konkretne družbene konsekvence. Vsa stvar je pravzaprav v tem, da slovenščina razpolaga z vsaj dvema terminoma za oznako »tistega, kar šele bo«; alternativa je naslednja »bodočnost: prihodnost«. Na videz ni med njima nobene razlike, v resnici pa gre za pomembne razdalje, ki jih Debenjak obrazloži na primeru romanskih jezikov, da postane paradoksalna situacija izbire bolj jasna. »Bodočnost« je namreč ekvivalentna »futura« kot tistemu avtomatičnemu toku, po katerem zgodovina napreduje v svojem potekanju, mehaničnem odvijanju in je torej iz nje izpadla tista dimenzija, za katero nam mora kot marksistom vedno iti — se pravi, za spremembo obstoječega sveta, za kraljestvo svobode. »Prihodnost« kot ustreznik romanskemu »avenir« pa zaobjame že revolucionarno preseganje danih protislovij in je torej edina ustrežna marksistična kategorija, če

hočemo pač delovati in misliti po Marxovih načelih in po tisti miselni poti, po kateri je korak Lahko bi še celo rekel, da je uporaba »bodočnosti« znotraj določenega »pojmovnega aparata« podleganje obstoječemu, že strinjanje s taki gospodarskimi, političnimi razmerami, kakršne vsiljujejo kot nujne. In če pisci dokumentov uporabljajo ta izraz v svojem obdelovanju interes mladine, potem moram reči, da jaz nisem ti mladinec, ki bi se hotel strinjati s tem reakcionarnim stališčem, kajti jasno je, da se borimo za prihodnost, ne pa zgolj vegetiramo na »bodočnost«. To je hud očitek, kajti zgodovinska analiza, hoče biti marksistična, si takega spodrsllaja ne smela privoščiti za nobeno ceno. Če uporabljamo »bodočnost« (Statut, druga varianta, stran 1) potem že implicitno pristajajo na obstoječe, kar pač sloni na tihi predpostavki, da revolucionarna preobrazba družbenih odnosov ni možna. In v tem niso niti malo marksisti, pač pa so nazadnjaško-konzervativni, čeprav se titulirajo za naslednjevalce Marksovega nauka, ki ga je dr. Debenjak v povezavi z analizo Engelsovih del dovolj jasno precizno problematiziral v svoji knjigi — pravi problematiziral, ker pod tem razumem že revolucionarni projekt iskanja napak in nedoslednosti projekt odločnega nestrinjanja z danim. V tem pisci Statuta, kjer straši ta čuden produkt marksističnih teoretikov s konzervativnimi tendencami, pač ne morejo šteti za nekatere marksiste: dokl zadav ne problematizirajo, ampak izhajajo vnaprej danih stališč, toliko časa ne morejo pričrati mladine, vsaj ne tiste, ki dela v marksističnih krožkih. Če naj končam: za radikalnost revolucije, za »prihodnost«!! (bodočnost pa prepuščam pisem Statuta, naj sami počakajo nanjo — mi gremo lahko le v boj za »Prihodnost«).

ZDRAVKO KAVČIČ 3.

marksistični sektor
Gimnazija Novo Mesto

dvojni značaj blagovne proizvodnje

Dvojni značaj blagovne proizvodnje izhaja iz dvojnega značaja dela v blagovni proizvodnji. V pogojih blagovne proizvodnje ima vsako proizvodno delo dvojen rezultat: uporabno vrednost, ki je proizvod konkretne dela in menjalno vrednost, kot družbeno abstrakcijo tega konkretnega dela. Družbeno-ekonomskega položaja delavca v pogojih blagovne proizvodnje zato ne določa samo pol menjave, kjer nastopa njegovo delo le še abstrahirano — kot vrednost, temveč tudi proizvodni proces v svoji tehnični zasnovi. Zato pri analizi družbeno-ekonomskega položaja delavca teh dveh polov ne gre ločevati, ker se ne pojavljata drug neodvisno od drugega.

Razredno zasnovi proizvodnje se ne odpravi tako, da postane delavec tisti, ki odloča o naložbah, porabi in svojem dohodku, saj ostaja pri tem vsebinska zasnova proizvodnje izven tega odnosa. Delavec v proizvodnji pač nima znanja na podlagi katerega bi on sam načrtoval svoje delo. Tudi če bi delavec to znanje imel, oziroma če bi postavili za stroj inženirja, iz podlage tega znanja ne bi izšel nikakršen drugačen proizvodni proces. Skratka ni pomembno samo KDO ima znanje, temveč tudi KAKŠNO je to znanje. Da si znanstvenih teorij ne da izmišljati, je menda jasno, saj so takšne izmišljene teorije za prakso povsem neuporabne. Takih poskusov so se lotevali v Sovjetski zvezi za časa Stalinove diktature, ko so hoteli z dialektičnim materializmom nadomestiti »buržuazno« znanost. Poskuse vnašanja dialektičnega materializma v naravoslovno tehnične učbenike je mogoče najti še danes v nekaterih učbenikih iz dežel realnega socializma, vendar se pojavljajo le še v citatih, ki dajejo slutiti propadle namene. Pri nas daj kot do takšnih zamisli zaenkrat še nismo prišli. Znanje prihaja do delavca posredovano preko proizvodnih sredstev in izobraževalnega sistema. Producent tega znanja ni delavec v materialni proizvodnji. Preobrazba delavca v subjekta svojega dela, pomeni uresničenje odprave proletariata kot družbenega razreda, vendar je potrebno vedeti, da se ZGODOVINE NE DA UKINITI. Primera takšnih poskusov sta »Pol

Potova revolucija« v Kampučiji in kulturna revolucija na Kitajskem.

Jugoslavija ni dežela, ki lahko diktira svetovni tehnološki razvoj. Lahko pa se vanj vključi in njega izlušči tiste tehnologije, ki so za naš prsto (glede na naravne in družbene osnove) najbolj primerne. Preko teh dveh osnov je mogoče graditi pot k zgodovinski odpravi blagovne proizvodnje Jugoslavija je država in je kot taka produkt blagovne proizvodnje v svoji nacionalno-ekonomski zasnovi. Z odpravo blagovne proizvodnje bomo morala odmeriti tudi država. Država pa odmore, ki odmore njene funkcije, in ne s prenosom njenih funkcij na neke subjekte. Zato je nesmiselna trditev iz kongresnih dokumentov, da je »delovanje organizirane celote socialističnih samoupravnih odnosov, tisti kriterij, ki določa, katero stopnjo našega zgodovinskega gibanja bomo komunistu smiselno dosegli.« (predlog Osnov programskih usmeritev, str. 21) Ta trditev pravi, da je uveljavljanje političnega sistema socialističnega samoupravljanja enako uveljavljanju komunizma. V ideološko ozadje te trditve se ne bom spuščal. Komunizem pač preprosto ne more udejanjiti nek politični sistem, saj je politični sistem pogojen ravno z obstojem države. Jugoslavija pa je prav tako država.

Zgodovinsko odpravo blagovne proizvodnje je potrebno snovati v dveh smereh. Po eni gre za preseganje delovanja zakona vrednosti z uvajanjem konkretnega planiranja proizvodnje, ki tem abstraktnim osnovam, na katerih se ločujeta zgodovina narave in zgodovina človeške družbe, jemlje zgodovinski prostor. Po drugi pa gre za predruženje človeškega znanja iz katerega izrašča proizvodnja. To »predruženje« se morebiti že dogaja. Ni dovolj to »predruženje« saniti zaznati potrebno ga je tudi vzpodbujati in realizirati. O tako zastavljenem poseganju v znanost pa se zaenkrat samo razmišlja. Zadnji odstavek morebiti že presega domet socializma, ki ga je ZSMS kot družbenopolitična organizacija sposobna vsrkati.

Dušan Turk

študent in seksualnost

Pri opisovanju pojavnosti in poteka te hudo nalezljive bolezni se bomo omejili na najbolj ogroženo populacijo, to je na študente. Študent in študentka sta najbolj ogrožena predvsem zato, ker da posestnika penisa oziroma vagine, kar sicer najdemo tudi pri drugih, vendar ne v tako zelo tipičnem procentu.

Prva okužba se običajno pojavi v predšolski dobi in je pogosto ni mogoče natančno časovno opredeliti. Nekateri avtorji opisujejo celo dedno pripravljenost zanjo, vendar se mnenja o tem razhajajo. Študent, ki je po svoji levitvi iz srednješolske posebej ranljiv na raznih področjih tudi v spolnosti ni izjema in se bo zlahka okužil, čeprav obstaja možnost, da se je okužil že kdaj prej. Po prvem bolezenskem porivku, ki je včasih boleč, se bolezen razvija na več načinov:

1. lahko se katastrofalno razplamti in si v celoti podredi okuženca,
2. lahko napreduje plazeče in se kronificira,
3. po vmesnih lažnih ozdravitvah spet pokaže svojo, tokrat trdovratnejšo podobo.

Malokateri srečneži postanejo imuni že po prvem porivku bolezni. Ti živijo zadovoljno le za svoje knjige in skripta, nemoteno se predajajo

užitkom filmskih in gledaliških predstav in imajo čas še za šport in konjčka.

Prva kategorija okuženecv ne potrebuje zdravstvene pomoči, saj bi bila ta neuspešna — so pač izgubljeni primeri.

Drugo kategorijo je mogoče z uspehom zdraviti le, če je bolezen pravočasno ugotovljena in če ne traja predolgo. Energičen poseg pooblaščenih posameznikov lahko bolniku povrne zdravje, čeprav včasih preostane delna invalidnost, kar zahteva dolgotrajno in za bolnika mučno rehabilitacijo. Neodkrita oblika te bolezni prej ali slej povzroči pomnožitev z boleznijo okuženih osebkov, zato je ta kategorija najpogostejša in je sploh ni mogoče povsem izkoreniniti. Del bolnikov iz druge kategorije preide v tretjo. Navidezno ozdravitve spremlja večja ali manjša invalidnost, kar brez intenzivne rehabilitacije neodloljivo pri-vede do ponovnih izbruhov bolezni. Ta kategorija študentov ima neko minimalno zdravstveno prednost pred drugimi, saj iz minulih porivkov nabirajo sicer boleče, zato pa nič manj dragocene izkušnje, ki jih kasneje s pridom uporabijo pri samoopazovanju kot diagnostični princip in dietno

osnovo, koristno pa lahko vplivajo tudi na bolezenske znake drugih.

Statistične študije kažejo, da je okuženost študentske populacije stodontna in torej ni mogoče zagotoviti ustreznih preventivnih ukrepov. Čeprav so poskusi s karanteno nekoč vzbujali upanje, da bo mogoče na ta način bolezen zatreti, so kasneje ugotovili, da pri tako zdravljenih prihaja do samookužbe, ki bolezen zadržuje v latentni obliki do konca karantene. Za zatiranje najhujših znamenj bolezni so že srednjeveški kovači izdelovali po meri odlična blažilna sredstva, ki pa niso dosegla širše uporabe, saj je ta veja rokodelcev praktično izumrla. V novem času so vinogradniki, oprti na dosežke kemične industrije ponudili številna in raznovrstna zdravila, ki sicer najprej to gnusno bolezen še razplamtijo, nato pa jo toliko bolj zagotovo dotolčejo. Omenjena zdravila imajo eno samo veliko pomanjkljivost: bolezen uspešno zatirajo šele takrat, ko so potomci okuženecv že sami okuženi.

Klimično se kaže bolezen v številnih različicah, ki so tolikanj podobne drugim boleznim, da jih celo strokovnjak s težavo prepozna. Razne maskirane oblike povišanega krvnega pritiska, nenadne in nezadržane otekline, samodejni nekontrolirani prebitni gibi in druga na pol zavestni početja kažejo na veliko verjetnost okužbe.

Najbolj rafinirana bolezen spremeni duševnost. Prej plah in neodločen postane okuženec, posebno to velja za drugo kategorijo, nenadoma drzen in velikopotezen, prej marljiv in športu predan okuženec začne, vsaj v akutni fazi bolezni, zanemarjati študij in vse manj prihaja na trening, nekatere pa bolezen tako hudo značajno sprevrže, da začnejo celo preko javnih občil bolezni, zaradi katere sami trpijo, hvaliti in poveličevati.

Posebna značilnost okuženčevega vedenja je v njegovem prizadevanju, da bi, sicer povsem nekritično in brez škodoželjnih namenov, ker je za svoje stanje neuvideven, okužil čim širši krog znancev. Posebno priljubljena tarča za prenos okužbe so pripadniki nasprotnega spola, čeprav tudi istospolne okužbe niso tako redke.

Če torej strnemo doslej povedano, moramo ugotoviti, da je imunost za to bolezen izjemno redka, še tu obstaja možnost samookužbe, nadalje, da se bolezen pogosto kronificira in značilno spreminja osebnost. Ker so nasteta zdravilna sredstva le malo učinkovita, spontana ozdravitve pa nastopi največkrat šele v visoki starosti ali pa sploh ne, študentu ne preostane drugega, kot da sprejme neizbežno okužbo, kot del svojih navad in poskuša kljub temu doseči zastavljene življenjske cilje.

V.R.

KAJ NAM BODO POVEDALI

V območju Triglava, kjer se stikajo tri poglavitne evropske kulture, je naš rod stoletja živel v težkem boju za svoje globoke pravice.

V tem boju Slovenci ni imel na svoji strani domačega plemstva in ne lastnih gospodskih kast, ki bi ga vodile in izobraževale. Bil je kmet in navezan edinole na svojo mater zemljo, po kateri so hlepeli mogočni sosedi. A to zemljo je naš slovenski kmet branil z vsem odporom svoje zdrave žilavosti. Zanj je klical na boj ZA STARO PRAVDO, za pravo posest te zemlje si je osnoval v novi dobi številne gospodarske in kulturne organizacije.

Na svoji zemlji svoj gospod! To je zavest, ki jo enakopravni narodi morajo imeti in le enakopravni narodi lahko nastopajo v tekmi, ki je omikanemu človeštvu najplemenitejša, najvišja: v tekmi duha, ki se iz nje porajajo vse dobrine civilizacije in kulture.

Po dolgih stoletjih je pršla svoboda na slovensko zemljo. Naravno je bilo, da nam je svoboda prinesla uresničenje velikih idej, ki so v našem ljudstvu živele, a jim pod turjo oblastjo ni bilo dano priti do udejstvitve. Med temi idejami je bila globoko zasidrana ena: SLOVENSKA UNIVERZA. Dokaz za to je temeljito izveden v zgodovinskem spisu te spomenice.

Kakor znamenje je, da si je naša narodna država na triglavsko ozemlje postavila proti sosedom kot prvo vidno trdnjavo najvišjo slovensko kulturno ustanovo.

Slovenski kraji so bili v zgodovini križišče evropskih narodnih in idejnih veletokov. Na takem križišču se je mogoče obdržati samo z naporom vse energije, samo s skrajnim naponom duha. Izobraziti in posvetiti vse plasti ljudstva in jih s tem usposobiti za inteligentno obrambo domovine, t. j. glavna dolžnost narodovega duševnega vodstva, torej glavna naloga narodne univerze.

Kako je ljubljanska univerza tekom prvih desetih let v svobodni državi to nalogo izpolnjevala, kje se čaka njenega oralna nenačeta ledina v bodočnosti, o tem govore druga poročila v knjigi.

Kratka je doba desetih let in le zato se je dalo v tem času na naši univerzi vendarle doseči lepih uspehov, ker je bila ideja lastnega vseučilišča živa v srcih naših dedov in pradedov. Edinole tedaj bo pa tudi mogoč njen razvoj v prihodnosti, ako bo univerzitetna misel postala last slehernega našega človeka. Kajti univerza ni institucija, ki bi ji bil edini namen dajati državi in narodu neko število uradnikov, zdravnikov, odvjetnikov, sodnikov itd., marveč je najvišji hram duha, tvoriteljica trajnih duševnih vrednot, javna svobodna last svobodnega naroda. Ozke meje in trde spone, ki obdajajo in oklepajo organizirano družbo, padajo pred pravicami, ki jih človeštvo priznava znanosti. Zgodovina je pokazala, da te pravice niso bile nikdar na škodo socijeteti, ki jih je sankcionirala. Prav zavoljo svoje svobode priteza znanost duha: on se v njej samega sebe sprošča, a v temeljitem študiju zopet tako disciplinira, da postane za organizacijo civilizirane družbe oster in potreben instrument. Ko sklepam svoje uvodne besede, mi je kot članu našega univerzitetnega kolegija v radost, da je nad našo najvišjo slovensko narodno institucijo prevzel pokroviteljstvo Njegovo Veličanstvo naš Kralj in ji s simbolom svojega imena dal mogočno oporo na pot v bodočnost.

V LJUBLJANI, MESECA JUNIJA 1929

OB DESELETNICI UNIVERZE KRALJA ALEKSANDRA PRVEGA

REKTOR DR. MILAN VIDMAR

zaposlitev išče

Kot je obče znano je v teh hudih časih brezposelnost privilegirana dejavnost »mlade generacije«, kar pa seveda kaže na to, da je razcep med zaposlenimi in nezaposlenimi le eden izmed serije razcepov »mladi/stari«.

Zatrđitev: »ZSMS se mora boriti za zaposlitev vsakega mladega človeka.« Čemu rabijo brezposelnost? Zakaj se jim ZSMS noče in ne more odpovedati? Brezposelnost ne padejo v razred sovražnikov ZSMS (»delavskega razreda«). Naklonjenost brezposelnim ni le izraz sočutja, nenavadne ljubezni ali pa dobre volje, temveč tiho »zagotovilo«, da si vendarle na »pravi poti«, »pravi poziciji« — »delavski« in »revolucionarni«.

Bo že res, da brezposelnost mladec najlažje zagrabí kramp in tako svojevrstno podpira »revolucionarnost« in »delavskost« ZSMS. Zaposlitev brez preostanka bi zagotovo proizvedla zgodovinske pogoje za odpravo ZSMS.

Zato pa se ZSMS dosti enostavneje odpove tistim, ki so že zaposleni, oz. že — združeni — v — dlu, saj je za naraščajnega razpašnika, ki se zaposli, le malo verjetno, da bo ostal pravi, pristni »frontnik«, »revolucionar«, »delavec«. Ravno s tem, ko se zaposli, postane »razredni sovražnik« »delavskega razreda«, saj bo nedvomno postal birokrat, tehnokrat, poslovodja, profesor, predelavec... ali pa kaj podobnega, kontrarevolucionarnega. (glej prispevek Zdeneta Hribarja)

BOŠTJAN DOLENC

RUBRIKA:
pisma bralcev

o poročilu s seje predsedstva CK ZKS o problematiki mladih, kongresnih dokumentih in toksičnosti

Kutinovo poročilo s seje predsedstva CK ZKS o problematiki mladih (Komunist, št. 38, 24. 9. 1982, str. 3) je aksiomatično kot le more biti: v svojem tekstu nabere in akumulira celo vrsto

akrobacij, ki rezultirajo samo popolnem tresku njegove kritike mimo predmeta kritike — ali kot

bi Marx bolje povedal: »Če zanikam napudrane lasulje, mi še vedno ostanejo nenapudrane.« Po kakšnem tankem ledu pleše Kutin, ko natančno, vestno in skrbno beleži sklepe seje?

Najprej pravi, da je gradivo, osnova programskih usmeritev XI. kongresa ZSMS napisano »preveč zapleteno« to je v žargonu, ki naj bi bil »tako značilen za naš politični besednjak.« Dalje se hujuje, da je v dokumentu preveč poudarjen teoretični del, če pa bi bil zapisan »sočnejše«, »raz-

zumljivejš« in »krajše«, bi mešanica tega dala kamen modrih, ki bi spreminjal manjvredne kovine v zlato, oz. teorijo v »ustvarjalni nemir« »konkretnih problemov.« Zelo preprosto in očitno dejstvo je, da so ravno ti dokumenti napisani v diskurzu, ki sploh ni značilen za samoupravno politično prakso, temveč je le-ta specifično eksistiral znotraj neke omejene skupine, ki

si je lastila dediščino marksistične klasike, in pripenjanje tega diskurza na politično prakso pomeni pristajanje na nivo razprav, ki so potekale o tem dokumentu znotraj in zunaj ZSMS: gre za nivo, v katerem se je ta specifični diskurz obravnaval kot vsebina, kot nerazumljiva vsebina dokumenta, vsebina, pa je bila izvedena zopet samo na »nerazumljiv« diskurz. Za vsebino je torej veljala »nerazumljivost«, »nerazumljivost« pa je bila vsebina dokumenta, vsebina je bila oblika, oblika vsebina, oboje pa »alotropija« par excellence.

Kutin nadaljuje z bojaznijo, da mora mladina paziti, da »ne bo zašla v slepo ulico« in se »preveč izolirala«, zato poudarja pomen oz. »vlogo osnovnih organizacij«, vse v nesebičnem altruizmu do mladine, ki se je vendarle posula s pepelom, zapela meca culpa in popravila kardinalno napako v zvezi z negiranjem revolucionarnih tradicij — »zdaj je tako, kot bi moralo biti! Ni potrebno posebej aludirati kako Kutin zopet zamenjuje »slepo ulico«, ki je še ni, a obstajajo možnosti zanj, in »vlogo osnovnih organizacij«, ki naj bi dejansko eksistirale; dejanskost pa je ravno

obratna: »Slepa ulica« je realna »vloga« oz. eksistenca osnovnih organizacij je imaginarna, ki se tudi v dokumentih kaže kot taka, kot ideološki videz, kot predstava o stvari, ki se izdaja za stvar samo in ni nič drugega kot projekcija petrificiranih zgodovinskih okoliščin v zavest subjekta.

Osnovne organizacije ZSM (dalje OO) so profano, privatno življenje ZSM, ki subsumira porazdelitev individualnega življenja mladine na vsak dan, čas, ritem in kjer je politično delovanje instinktivno, podzavestno, nezavedno, nerelativirano — ni avtentičnosti, razkrivanja, stvari. Mladinci so in so inventar. OO so svet seznanjenosti, zaupljivosti, ponavljivosti. OO so vsakdanost ZSM, forumi so zgodovina ZSM, ki ima seveda tudi svojo vsakdanost. Forumi rušijo vsakdanost OO in vsakdanost OO si podreja zgodovinskost forumov, oboje se prežema in oboje ni to, za kar

ju ima zavest (»familiarnost« OO, tatarnost forumov, zgodovinskost forumov, dajstvo pa je, da fenomenalni svet na nek način kaže-skriva resnico stvarnosti: ni možno stvarnosti razumeti iz OO, ampak obratno, OO je treba razumeti iz stvarnosti, se pravi stvarne, take kot so. Delovanje vsake OO, vseh forumov ZSM je po sebi »zgodovinsko« — in ko se govori o profanosti OO, se govori o od-tujenosti — za to antinomija zahteva praktično ukinitve fetišizma OO in forumov, praktično de-

strukcijo postvarele stvarnosti. Projekcija velike vloge forumov se producira z edinim namenom preglasevati praznoto delovanja OO, projekcija OO brez forumov pa s ciljem sproducirati dimen-

zijo večnosti, nespremenljivosti, anonimnosti delovanja ZSM, kjer so v prvem primeru OO nekdo — nihče, v drugem pa edini history-maker. ZSM je predvsem celotnost družbenih razmer, katerih subjekt je »mladina« — v kolikor ta dostavka manjka, se pušča prazno mesto za mistificirane subjekte, stvarni posameznik-mladinec pa je verifikiran le kot orodje ali maska. Absurd je pisati o nespremenljivosti-avtomatizmu delovanja OO — to delovanje ni niti znano niti spoznano. Gre za to, da je treba to delovanje iztresti intimno fetišizirani zaupnosti in ga razkriti v odtujeni brutalnosti s projekcijo le-teh (v zavesti) kot absurdnosti s praktičnim »nasiljem« nad to prakso. Ravno v tem je pozitivna toksična nabitost dokumenta »Osnova programskih usmeritev XI. kongresa ZSMS (Predlog)«.

In zdaj smo pri Kutinovih alegorijah: »Se nekaj je zelo jasno. Mladina se ne more in ne sme po-

stavljati v vlogo družbenega kritika, dežurnega za vse.« in dalje: »Zelo narobe pa bi bilo, če njenega

elana, neskončne volje ne bi znali napeljati na pravi mlin. Temeljni pogoj za takšno usmeritev pa

je popolno zaupanje (vse podčrtal M.B.)...«, kajti »naš samoupravni politični sistem daje mla-

dim takšne možnosti kakršnih nimajo prav nih-ker.« Poskušajmo se prebiti iz labirinta amfibolič-nih dvomnosti: ob strani pustimo metafizično »neskončno voljo« in se započimo v temeljno Ku-

tinovo antinomijo. Na eni strani se sklicuje na to, da je treba mladini popolnoma zaupati, da ne po-

trebuje več varustva in skrbništva, po drugi strani pa samo stavek pred to ugotovitvijo kategorično vzpostavlja meje »popolnega zaupanja« — vodica mladine mora teči vendarle na »pravi mlin«! Ne

bomo se vprašali kaj, temveč kje je ta fantazmagorični pravi mlin — če namreč govorimo o popol-

nim zaupanju, potem se mladina postavlja kot subjekt »mlina«, kot sila, ki zna sama najti ta

»mlin« ravno zato, ker se ji popolno zaupa. Kutin pa že prej eksplicitno pove to, da mora njeno

»neskončno voljo« NEKDO (in ve se, kdo!) znati spraviti na ta že trivialni »mlin«. Torej je mladina

že zopet postavljena v vlogo objekta, ki jo NEKDO od zunaj spravlja v strugico, da ne bi bog obvarila ostala brezoblična, brez pravilne in dolo-čena oblike, neizrazita in amorfna. Mladina je, ali to sama hoče ali ne, nujno postavljena v vlogo »dežurnega kritika za vse«. Mladina in družba nista nikakoli ločeni sferi, problemi mladine so družbeni problemi in interesi družbe so interesi mladine. Mladina ne ostaja na robu ugotovitve, kako ji daje samoupravni politični sistem vendarle največ možnosti artikulacije, ona to artikulacijo udejanja — tudi s svojim »dežurstvom« in kar se tiče Kutinovih anatem o »pravičnejših časih«, ki si jih mladina želi, naloga sama kliče k anticipaciji vsebinske kritike, ki je kritika vsebine kot je Kutinova: »Kritika, ki se ukvarja s to vsebino, je kri-tika v pretepu, in v pretepu ne gre za to, ali je na-

sprotnik plemenit, enakovreden, ali je interesan-ten nasprotnik, gre za to, da ga zadenes.« (Marx, Prispevek k kritiki Heglove pravne filozofije, Uvod, MEID I, str. 195, CZ, Ljubljana 1979).

Milan Balazic

centov, 2. splošne ravni znanosti in tehnike (ter stopnje njene tehnološke uporabnosti!), 3. kombinacije in organizacije družbenih produkcijskih

delov, 4. obsega in učinkovitosti uporabljenih produkcijskih sredstev in 5. drugih naravnih po-gojev. Toliko iz politične ekonomije, ki je Bogičevu očitno prešustniško sumljiva in neprijetna zadeva. Quid pro quo, ekstenzivnost za intenziv-nost, »nove tovarne« za produktivnost — prevra-tilo politične ekonomije, ki z abrakadabro lahko usi samo Bogičevu. V kolikor gre tu za »ljudsko so-jliko«, pa se ne da govoriti o ekonomski ukrepi — ekonomski je kvečjemu v toliko, kol-ko zadeva ekonomijo oz. jugoslovansko gospo-

darstvo, ki naj bi z njim dobilo dodatno injekcijo iz fondov osebne porabe v smislu afrodiziaka, zadnji instanci pa bi šlo za odplačilo milijardnih dolarskih dolgov. Tov. Bogičević se lepo vpisuje v ta prizadevanja s svojim »znanstvenim« prevra-tom v politično ekonomijo in še bolj z »znanstveno« utemeljitvijo ljudskega posojila, ki sama akcele-rira klice Ahilove pete, pa bi želela biti akomodaci-ja

Milan Balazic

gospodar in poli-tična lingvistika

Ape'acija teksta sledi apodiktčno neizpodbitni in neovrgljivi topiki: onemogočiti identifikacijo z Gospodarjem, ki je lažna. Z drugimi besedami: gre za negacijo establishmenta, če že hočete nega-cijo »vzvišene« politike, odtujene kulture, mora-le, jezika, proti ESPRIT DE SERIEUX (tudi vsak tak »proti« seveda logično lahko postane tržno blago, ki se prodaja popolnoma nenevarno in brez revolucionarne osti, apartno in aplikativno neu-porabno).

Radikalna sprememba državnega sistema, ki omogoča relativno socialno varnost, dvig standar-da, povečevanje širjenje svobode, pridobitniških slojev na račun eksploatacije brez kakršnekoli varnosti, eksistenčnega minimuma in univerzal-nega tlačenja; ne — svobode delavskega razreda, torej ta radikalna sprememba je se vedno odvisna od delavskega razreda samega (Poljska je po-robno dokazala, da za delavski razred kot revolu-cionarni subjekt ni nobenega »nadomestila«). Radikalizacija pa je, dokler ni ekonomska kriza dovolj globoka, odvisna od posrednikov izmed vrst delavskega razreda, partije ali drugih DPO. Partija pa je zopet prisiljena (predvsem na Zaho-du) v parlamentizacijo in integracijo v meščanski sistem in se bolj koncentrirala le na ekonomske za-hiteve, s tem pa samo sebe pašivizira. V drugem primeru pa partija ostaja na okostenelih stalinskih pozicijah (katerih apokalipsa je znana) in ne more vsrkati vase spremenjene strukture delavskega razreda z vse večjim nagibom tehtnice v korist »belih ovratnikov« — tehnokracije. Le ta bi na osnovi svojega položaja lahko reorganizirala in preusmerila način produkcije in produkcijske od-nose, vendar za to nima nobenega interesa: izredno je integrirana in dobro nagajena. Kot apologetski privesek Sistema je tehnokracija sicer začela z reorganizacijo širokih področij družbe-nega življenja (tudi kulture in ideologije), vendar v neokapitalizmu, ki je produkt tehnokracije (in obratno). Nedotaknjeno pušča profitno logiko in podrejanje vseh plasti prebivalstva kapitalistič-nemu aparatu produkcije, torej objektivno nada-ljuje kontinuiteto gospodstva. Razredni boj, ki ga podtaknjeno brišejo rasni ali nacionalni konflikti, poteka bolj ali manj laterno tudi na liniji delavski razred — tehnokracija, pri čemer pa je ob oprede-litvi potrebna temeljna distinkcija: delavski raz-red se ne bojuje proti znanju, tehnologiji, temveč proti načinu uporabe le-te. Evidentno je nepokri-vanje dveh elementov: objektivnega — delav-skega razreda, ki je eksploatiran in subjektivnega — politične zavesti, ki je drugače. Ali drugače: ob-jektivne nujnosti radikalnih sprememb in paran-ziranosti delavskega razreda, ki je značilna za ne-revolucionarno, to je predevolucionarno situaci-jo.

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

tov. bogičevića

prevrat

v

politekonomiji

Lahko govorimo o abortusu, o izvzku, o nezre-lem in nerazvitim plodu, ki razgibava zaspane ba-zene jugoslovanskega latentnega javnega mnenja

in pretrgano, hitro, nenadno pokončuje atončno abstinenco od politike. Z govorniškega odra je predsednik predsedstva ZSMJ Bogič Bogičević

gromoglasno naznanil: »Mladi z vsem srcem pod-piramo sklep o razpisu ljudskega posojila v vsej državi... Ta denar bi namenili gradnji novih proi-

zvalnih zmogljivosti, s tem pa tudi za odpiranje novih delovnih mest. Prepričan sem, da bi takšna pobuda dobila podporo vseh naših delovnih ljudi

in občanov...« Pobuda, vredna agitke, je bila na seji CK ZKJ sprejeta in takoj vržena iz rok v na-daljšo obdelavo forumom SZDL.

Absurdnosti izjave ni potrebno dokazovati na široko — le nekaj kislih floskul: kategorija »mladi« je neka čudna formulacija, ki nosi v sebi samo to kvaliteto, da je brez kvalitete in se lahko

vanjo skrije megleno morje različnih interesov mladine, predvsem pa razredna pogojenost in raz-cepljenost mladine. To dejstvo mora biti po Bogi-

čeviću brezbarvno zavito v agregat »mladi« in ti so tako »z vsem srcem« za ljudsko posojilo, da jim ubogo srce kar raznaša od silne želje po čustvenih izlivih, in — kar je najbolj paradoksalno — ne da bi ti »mladi« prej sploh karkoli vedeli ali kdajkoli

slisali za to isto posojilo. Če že, potem gre tu v prvi vrsti za vodilno strukturo ZSMJ, ki iz takih ali drugačnih interesov izliva svoje lastne »srčne želje«, pri tem pa tov. Bogičević kot eksponentu, manjka osnovnih pojmov o politični ekonomiji. Ekonomsko krizo naj po Bogičeviću rešujemo z gradnjo novih tovarn (ta želja se mu bo uresničila

tako ali tako: v letu 1983 se jih odpira nadaljnjih šeststo in več) — pri tem sicer govori tudi o pove-čanju produktivnosti, toda ne zna zaostri ti te-

meljnega vprašanja: v nekaterih gospodarskih panogah (gradbeništvo, naftna industrija), že zdaj zmogljivosti presegajo potrebe, te potrebe pa se v

zgodovinski konstelaciji ekonomskih zakonitosti se zmanjšujejo zaradi ekonomske krize. Morda je Bogičević posvečenec v skrivnost, saj pravi, da ek-

stenziviranje ekonomije rešuje vse razvojne pro-bleme (z zaposlovanjem nezaposlene mladine vred), intenziviranje pa je le pribočnik na izbiri —

jugoslovanska nacionalna ekonomija je dokazala, koliko je vrednosti v takih in podobnih afektivnih izjavah — razen za subjekte izjav samih, ki stopi-cajo po magični hierarhični lestvici na poti k zvez-dam (političnim, seveda). Da razčistimo: do zvi-šanja produktivnosti pride le v primeru, ko se

zmanjša skupni delovni čas, ki je potreben za pro-dukcijske blaga, s tem da se zmanjšuje kvantiteta tekočega in opredmetenega dela, a da se tekoče delo v strukturi vrednosti zmanjšuje bolj kot se poveča minulo delo.

Produktivnost pa je zopet odvisna od: 1. kvali-fikacijske ravni in produkcijskih izkušenj produ-

centov, 2. splošne ravni znanosti in tehnike (ter stopnje njene tehnološke uporabnosti!), 3. kom-binacije in organizacije družbenih produkcijskih

delov, 4. obsega in učinkovitosti uporabljenih produkcijskih sredstev in 5. drugih naravnih po-gojev. Toliko iz politične ekonomije, ki je Bogičevu očitno prešustniško sumljiva in neprijetna zadeva. Quid pro quo, ekstenzivnost za intenziv-nost, »nove tovarne« za produktivnost — prevra-tilo politične ekonomije, ki z abrakadabro lahko usi samo Bogičevu. V kolikor gre tu za »ljudsko so-jliko«, pa se ne da govoriti o ekonomski ukrepi — ekonomski je kvečjemu v toliko, kol-ko zadeva ekonomijo oz. jugoslovansko gospo-

darstvo, ki naj bi z njim dobilo dodatno injekcijo iz fondov osebne porabe v smislu afrodiziaka, zadnji instanci pa bi šlo za odplačilo milijardnih dolarskih dolgov. Tov. Bogičević se lepo vpisuje v ta prizadevanja s svojim »znanstvenim« prevra-tom v politično ekonomijo in še bolj z »znanstveno« utemeljitvijo ljudskega posojila, ki sama akcele-rira klice Ahilove pete, pa bi želela biti akomodaci-ja

Milan Balazic

gospodar in poli-tična lingvistika

Ape'acija teksta sledi apodiktčno neizpodbitni in neovrgljivi topiki: onemogočiti identifikacijo z Gospodarjem, ki je lažna. Z drugimi besedami: gre za negacijo establishmenta, če že hočete nega-cijo »vzvišene« politike, odtujene kulture, mora-le, jezika, proti ESPRIT DE SERIEUX (tudi vsak tak »proti« seveda logično lahko postane tržno blago, ki se prodaja popolnoma nenevarno in brez revolucionarne osti, apartno in aplikativno neu-porabno).

Radikalna sprememba državnega sistema, ki omogoča relativno socialno varnost, dvig standar-da, povečevanje širjenje svobode, pridobitniških slojev na račun eksploatacije brez kakršnekoli varnosti, eksistenčnega minimuma in univerzal-nega tlačenja; ne — svobode delavskega razreda, torej ta radikalna sprememba je se vedno odvisna od delavskega razreda samega (Poljska je po-robno dokazala, da za delavski razred kot revolu-cionarni subjekt ni nobenega »nadomestila«). Radikalizacija pa je, dokler ni ekonomska kriza dovolj globoka, odvisna od posrednikov izmed vrst delavskega razreda, partije ali drugih DPO. Partija pa je zopet prisiljena (predvsem na Zaho-du) v parlamentizacijo in integracijo v meščanski sistem in se bolj koncentrirala le na ekonomske za-hiteve, s tem pa samo sebe pašivizira. V drugem primeru pa partija ostaja na okostenelih stalinskih pozicijah (katerih apokalipsa je znana) in ne more vsrkati vase spremenjene strukture delavskega razreda z vse večjim nagibom tehtnice v korist »belih ovratnikov« — tehnokracije. Le ta bi na osnovi svojega položaja lahko reorganizirala in preusmerila način produkcije in produkcijske od-nose, vendar za to nima nobenega interesa: izredno je integrirana in dobro nagajena. Kot apologetski privesek Sistema je tehnokracija sicer začela z reorganizacijo širokih področij družbe-nega življenja (tudi kulture in ideologije), vendar v neokapitalizmu, ki je produkt tehnokracije (in obratno). Nedotaknjeno pušča profitno logiko in podrejanje vseh plasti prebivalstva kapitalistič-nemu aparatu produkcije, torej objektivno nada-ljuje kontinuiteto gospodstva. Razredni boj, ki ga podtaknjeno brišejo rasni ali nacionalni konflikti, poteka bolj ali manj laterno tudi na liniji delavski razred — tehnokracija, pri čemer pa je ob oprede-litvi potrebna temeljna distinkcija: delavski raz-red se ne bojuje proti znanju, tehnologiji, temveč proti načinu uporabe le-te. Evidentno je nepokri-vanje dveh elementov: objektivnega — delav-skega razreda, ki je eksploatiran in subjektivnega — politične zavesti, ki je drugače. Ali drugače: ob-jektivne nujnosti radikalnih sprememb in paran-ziranosti delavskega razreda, ki je značilna za ne-revolucionarno, to je predevolucionarno situaci-jo.

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-zme LAW AND ORDER in odpre polje joja

Ap posteriori: Gospodarjeva svoboda je dikta-tura svobode (Gospodar vnaprej določi, kaj je svoboda: hitri avti, dovoljenje za posedovanje orožja itd. potem le produktivno izpolnjuje »svo-bodo«) v svobodi diktature in ni zakona, ki bi lahko eliminiral ustavnost, zakonitost in legal-nost diktature. So le zakoni, ki služijo statu quo, kar jih odbija je avtomatično izven za-koňa. Mobilizira se institucionalno nasilje fanta-z

ava proti pravi pozitivno, zakonjeno, reprene, proti negativnemu, nenapisanemu, ki je delistence človeka v zgodovini. Za PRESTOP se

govarja pred sodiščem obstoječe družbe, ki lealizira »red in mir«, ki je »red in mir« obstojeega in le tako ukine svoj »red in mir«, da muči inuja, seveda Sovražnika, ki je lahko kdorkoli.

iti mora zato, da se na tem temelju združujejo vohetizijo lastne sile, da se zbršejo razredne razlic, da se kanalizira energija razrednega boja, da

ustvari fikcija: mi (oblast, Gospodar) smo cenr, »na liniji« fokus napredka itd., levo in desnoiferencirano s stopnjo ultraškosti — so odklo-

ni, devijacije, ki so predmet eksekucije, eksekucija predmeta. V vlogi arbitra stopi v ospredje politična lingvistika »grdi besed« za Sovražnika in

vseopravičljivih zase v smislu »cij opravičuje sredstvo« npr.: obramba svobodnega sveta« za

hladno vojno, »obramba revolucije« za agresijo na Afganistan, »obramba varnih mej« za agresijo in bejrutski pokol v Libanonu itd. Politična lingvi-

stika je tisto tajno orožje establishmenta, ki kot sredstvo tlačenja že s samim jezikom-diskurzom

določa Sovražnika in ga ne samo določi, temveč ga producira, producira takšnega kot mora biti, ne kot je. Sovražnik mora opraviti svojo funkcijo,

npr.: kohezija hitlerjanske Nemčije na osnovi Židov, Malvini v Argentini v vlogi stabilizacije političnega stanja blizu vrelišča zaradi katastro-

talne ekonomske politike itd. Sovražnik je a priori »hudoben«, njegove izjave so propaganda (boj Palestinec za domovino in samoodlobo

je zločin, ki ga je treba kaznovati). Sovražnik pravzaprav niti ni človek, je zver, ki jo je treba ubiti, je UNTERMENSCH; je ušiv, nečist, žival-

ski, epidemio nalezljiv, in preti, da bo pospravil čist, anesteziiran, zdrav »svobodni svet«, v čigar srcu tudi že deluje Sovražnikova »peta kolona« — pankerji in podobni. »Palestinski teror proti

izraelskim obrambnim akcijam«, »Palestinci so zahrbtno ubili pet izraelskih vojakov« (najbrž bi morali prej galantno opozoriti izraelske vojske,

da bodo streljali nanje in morda se zatrobili s trobento v napad), »v Bejrutu vztrajajo Palestinci že 43. dan, čeprav je njihov položaj brezupen«

najbrž bi se morali kar predati) vse to je logika nasilja, ki s parolo LAW AND ORDER postane konstitutivni element neokapitalizma in se

končno obrne proti demiturgu samemu: obstoječ družbeni sistem postane nezakonit, ker je razvrednotil svoj Jastni zakon.

Milan Balazic

nekateri posamični vidi splošnega stanja duha, ali o tem, kako se bomo še bolj zavzemali

a) Spoštuj očeta in mater

Splošno je znano, da je glavna značilnost mladega socialističnega človeka ta, da ima vrednote. Te vrednote se merijo in izračunavajo po najmo- dernejših znanstvenih metodah v raziskovalnih institutih in so splošno znane kot vrednote mla- dega socialističnega človeka. Katere so v kratkem vrednote mladega socialističnega človeka, kakor so jih izmerili v znanstvenem inštitutu RK ZSMS in izdali v lično opremljenem biltenu? Vrednote mladega socialističnega človeka, kakor so jih izmerili v znanstvenem inštitutu RTK ZSMS so v kratkem tele: mir na svetu, svoboda, enakost, varnost domovine, družinska varnost, prijateljstvo, občutek, da so nekaj dosegli, zrela ljube- zen, resnica, udobno življenje, notranja sklad- nost, lepota, razburljivo življenje, družbeno priz- nanje, užitek, odrešenje. Med gornjimi vredno- tami si mladi socialistični ljudje svobodno in pra- vilno izbirajo tiste, ki objektivno in subjektivno najbolj koristijo splošnemu napredku samoupravnih socialističnih odnosov, krepijo napore za gos- podarsko stabilizacijo, razširjajo ugled neuvrše- čene politike in omogočajo ubrano življenje in delo mladega človeka v svetlih, zračnih prostorih. Zato pač ni čudno, da kar 69% anketiranih mla- dincev med prve tri najodličnejša mesta uvršča kot svojo poglavitno vrednoto mir na svetu, ki mu popolnoma pravilno sledijo svoboda in ena- kost in druge najbolj znamenite socialistične vrednote.

Posebne pohvale in omembe vredno je, da po- staja mlad človek vedno bolj odporen proti gnili revizionistični katoliški propagandi. Velika večina mladih, tako rekoč skoraj vsi, enotno menijo, da odrešitev ni več možna in pravilna vrednota, v skladu s tem torej v biltenu RK ZSMS št. 33 kot izrazito zadnja, torej najmanj pomembna vredno- ta, figurira odrešenje. Kot je znano je mlad človek razgiban in dinamičen pojem, na znotraj živahno razčlenjen, na zunaj pa se pojavlja v vsaj štirih jasno in razločno definiranih skupinah, ki se potem še naprej členijo in razlikujejo v mnoštvo pisanih, nadvse zanimivih podskupin. Štiri jasno in ra- zločno definirane skupine so:

- dekleta
- fantje
- funkcionarji ZSMS
- nečlani.

Te štiri skupine izbirajo vrednote na umen način, tako, da so vse poglavitne socialistične vrednote harmonično zastopane in se dopolnjuje- jo, manj poglavitne so zastopane le deloma, nepo- glavitne pa sploh niso zastopane.

Informacije, 11. kongres ZSMS št. 33:

»Analiza vrednot po skupinah pa je pripeljala do naslednjih zaključkov: v primerjavi med ne- člani in funkcionarji ZSMS vidimo, da funkcio- narji razmeroma visoko cenijo razburljivo življe- nje, notranjo skladnost in samozavest, medtem ko pa dajejo nečlani prednost sreči in lepoti. Glede na spol je ugotovljeno, da so vrednote de- klet bolj poduhovljene in ponotranjene (notranja skladnost, sreča, samozavest, družinska varnost), medtem ko so vrednote fantov bolj materiali- stične in obrnjene navzven (udobno in razbur- ljivo življenje, užitek).«

Vsakemu, še tako površnemu bralcu bo takoj padlo v oči, kako so si te tako različne skupine svoje vrednote izbrale tako, da šele njih somerno sožitje in prepletanje tvori skladen in ubran po- jem mladega človeka, ki krepi socialističnega duha in je aktiven tako v svoji objektivni, kakor tudi subjektivni sredini.

Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe

Vrednote mladega človeka seveda niso nastale kar tako, tudi niso mlademu človeku urojene. Vrednote so pridobljene, so produkt umne in na- črtne vzgoje, za katero odvaža naša družba nepre- gledna sredstva. Mlad človek pridobi svoje vred- note v prostorih in svetlih učilnicah, krožkih, in- teresnih dejavnostih, organizacijskih podmladkih in brezštevilnih drugih napravah samoupravne so- cialistične družbe. Posebni inštituti delavske obla- sti neprestano proizvajajo nove in nove vrednote, ki jih pedagoško—znanstveni delavci, mentorji in aktivisti neumorno posredujejo mlademu človeku v procesu znanstvene socialistične vzgoje.

Prav zaradi tega in pa zato, ker so potrebe druž- bene baze po vrednotah mladega človeka pač od- visne od velikih premikov znotraj družbene baze same, imajo vrednote tudi svojo zgodovino, kot del splošne svetovne zgodovine, ki je kot je znano zgodovina razrednih bojev.

V burnem letu 1968, ko je bil naš mlad človek izredno aktiven, morda še celo bolj kakor danes čeprav ne tako pravilno, so namreč ankete poka- zale, da »postavlja mlad človek na prvo mesto družinsko srečo in slobo, medtem ko najbolj od-

klanja življenje polno doživetij in pustolovščin, slavo in popularnost. Z anketo leta 1971 je bilo ugotovljeno načelno strinjanje mladih s samou- pravnim socialističnim sistemom ter njihova kri- tičnost do posamičnih problemov.« (Informacije, 11. kongres ZSMS št. 33)

Iz rezultatov znanstvenih analiz zgodovinskega vida vrednot mladega človeka je torej jasno ra- zvidno, da je mlad človek prav v časih družbene krize najbolj stanovitven v svojih vrednotah in da takrat še celo najbolj trdno stoji na stališču socia- lističnega napredka in družinske sreče. Posebnega pomena je vredno pohvalno dejstvo, da se mlad človek tudi v svojem najmanjšem delu ne zavze- ma »za presežene meščanske vrednote in tudi nas- ploh ne izbira med njimi. Vprašalec znanstvenih inštitutov torej sploh ni bilo potrebno vpraševati po preseženih vrednotah kot so oborožen boj z raz- rednim sovražnikom, kakršnoli nepravilna po- litična stališča, politične manire nasploh, mestna gverila, nepravilna stališča v teoriji in praksi in druge nesprejemljive objestnosti. Iz česar sledi...

c) Ponastavljenje,

»da se vrednote večine slovenske mladine pri- bližujejo tistim, ki jih lahko imenujemo komuni- stične vrednote. Visoko vrednotenje svobode in enakosti je značilno za vse anketirance, še posebej za delavsko mladino. Optimistična je tudi ugotov- vitev, da celotna populacija postavlja na prvo mesto mir v svetu, ki je povezan z visokim vred- notenjem varnosti domovine. Izkazalo se je tudi, da na slovenske vrednote vse manj vplivajo tradi- cionalne krščanske norme, ki jih nadomeščajo komunistični inhumanistični principi.« Informa- cije, 11. kongres ZSMS št. 33). Še posebej je upad tega nadvse kvarnega vpliva viden v najbolj na- prednem delu mladih ljudi, v tistem torej, ki se najbolj zavzeto bori za humanejše medčloveške- odnose. Prav ta del namreč najbolj visoko ceni komunistične in humanistične vrednote kot so družinska varnost, prijateljstvo, sreča, lepota, slobo. Nekateri posamezniki se sicer še vedno za- zemajo za nepravilna in nenapredna stališča v vprašanih vrednot mladega človeka, vendar taki posamezniki celo v manjših skupinah nimajo no- benega vpliva na celoto mladih še posebej v ne- katerih sredinah ne.

V teh težkih časih je še prav posebej pomembno to, da mladi v svoji veliki večini trdno stojijo na dogovorjenih stališčih in vrednotah, kajti le tako bo moč izpeljati našo primarno nalogo. Da bodo za to primarno nalogo vsi mladi in mlad človek po- sebej zastavili vse sile ni moč dvomiti, ker so do- govorne vrednote bistveni del naše primarne naloge.

»Iz splošnih stališč o delu in življenju je danes razvidno, da je težka ekonomska situacija v zad- njih letih pri mnogih razbila predstave o stalnem napredku. Vendar so mladi sedanjost ocenili bolj optimistično. Odstotek tistih, ki menijo, da danes živimo bolje kot nekoč, je namreč med mladimi precej višji.« (Informacije, 11. kongres ZSMS št. 33) I daj bog, da se živi vratili!

Erika Nauman
Pododdelek za boj proti
družbenemu zlu na debelo
in drobno RS.

p

STRAN IN BEDA

ali veš, ...

— DA DA MORA Jugoslavija v tem letu od- plačati za 5,3 milijarde dolarjev dolgov. Različni izračuni kažejo, da bodo obveznosti v letu 1983 večje.

— da je zvezni sekretar za trg in splošne gospo- darske zadeve Luka Reljič izjavil, da bo v letu 1983 moč opraviti le nujne korekcije cen in da naj si nihče ne dela utvar o nekakšni nagli liberaliza- ciji cen. Le-ta naj bi vsako leto tja do 1985 porasle za 10% letno.

— da je bilo po uradnih podatkih v Jugoslaviji v prvem polletju izplačanih 27,5 milijard dinarjev za osebne dohodke preveč. Povprečno znaša osebni dohodek v istem času 11668 dinarjev. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem se je no- minalno povečal za 30,3%, življenjski stroški pa za 29%, tako da je po dveh letih prvič realna vrednost povprečnega dohodka delavca v gospo- darstvu večja za 1,3%. Obenem je v istem času v Jugoslaviji poslovalo z izgubo 3039 OZD-ov.

— da pri oblikovanju osebnih dohodkov sode- lujejo življenjski stroški z 90%, delovni rezultati pa samo z 10%.

— da je bilo na začetku leta dogovorjeno, da se inflacija giblje okoli 17%, ta pa že zdaj znaša sko- raj 30%.

— da je zvezni zbor sprejel zakon o amnestiji, ki se nanaša na vse tiste, ki so se izognili vojaški ob- veznosti ter odšli v tujino in na vse vojske, ki so samovoljno zapustili svoje enote. Amnestija velja v primeru, da izpolnijo svojo dolžnost.

— da je zbor zaruzenega dela slovenske skup- čine šele po drugem glasovanju in z velikimi pomi- sleki sprejel sklep o dodatnem obveznem posojilu Kosovu v višini 6,4% lanskim slovenskim obvezno- sti.

— da albanski šovinisti uporabljajo različne ob- like diskriminacije do pripadnikov drugih nardo- v in narodnosti: od posrednih pritiskov, naj se izselijo in naj prodajo posestva po nižji ceni, prek neposrednih pritiskov — pretepot, izzivanj, posil- stev, napadov na premoženje in posevke, skru- njenja spomenikov in cerkva — do diskriminacije pri zaposlovanju, uresničevanju interesov in ob- veznosti ter pravic pri postopku pred upravnimi in drugimi državnimi organi, pri sodni zaščiti, pri uporabi jezikov, pisave...

— da je po letu 1948 pribežalo iz Albanije v Ju- goslavijo 5587 beguncev, od katerih se jih je 1391 naselilo na Kosovu, ostali pa so emigrirali, predv- sem na Zahod.

— da se je od leta 1961 do 1981 s Kosova odse- lilo več Srbov in Črnogorcev, kot pa priselilo: 125 508 več!

— da je na seji zveznega zbora Skupščine SFRJ delegat Batrić Jovanović (Crna gora) dejal: »Ta temna plat kosovske stvarnosti je bila vse do lan- skega protijugoslovanskega upora na Kosovu za- vita v neprozorno kopreno, kar je zgolj opogum- ljalo albanske separatiste in šoviniste in jemalo pogum Srbom in Črnogorcem na Kosovu. Danes vsakdo v naši državi ve, pa tudi mnogi po svetu to vedo, da je nasilje nad Srbi in Črnogorci na Ko- sovu v službi genocidnega načrta Enverja Hoxhe, gospodarja Albanije, in njegovih kosov- skih privržencev »etnično čistega« Kosova, ki naj bi se, kot sanjajo, nekega dne znašlo kot se- stavnini del velike Albanije. Poglejmo resnici v oči: velik del tega načrta je že uresničen.«

— da je (bilo) na Kosovu normano, da ljudje niso plačali davkov, stanarin, vode, elektrike, televizi- je, da so se vozili brez voznškega izpita, da niso registrirali avtomobilov...

— da Jugoslavija na svetovnem trgu kapitala dobiva posojila s 16 do 18% obrestmi.

— da se na Kosovu vsak dan pojavlja po ulicah na stotine letakov, povprečno 30 različnih pamfle- tov vsak dan!

— da je bilo na Kosovu odkrito 55 sovražnih skupin, pripadnikov štirih organizacij. Od marca 1981 je bilo prijetih okoli 700 ljudi, obstoječih 820, nekaj več kot 1300 pa je bilo kaznovanih za- nadi prekrškov.

— da je bilo na Kosovu letos 126 napadov na miličnike.

— da Jugoslavijo dogodki na Kosovu stanejo 3 milijone dinarjev dnevno.

— da se v Jugoslaviji množijo napadi na druž- beno premoženje: samo letos škoda že presega 4 milijarde dinarjev.

— da so organi javne varnosti v zadnjem času prijeli pet ali šest znanih jugoslovanskih gospo- darstvenikov. V enem izmed teh primerov je bila Jugoslavija oškodovana za 2 milijona dolarjev.

— da je v tujini 1335 jugoslovanskih predstavi- ništev. Mnogi uslužbenci v njih so se okoristili in po izteku mandata ostali v tujini ter celo ustanovili lastna podjetja.

brez njih ni športa

Pričujoči članek bi slej ko prej sodil v športno rubriko kakšnega komentiranja tovrstnih dogodkov specializiranega časnika. In samo dejstvo, da je med športi in umetnostjo določena podobnost, kot je razvidno iz Althusserjeve stratifikacije državnih ideoloških aparatov (šport je postavil ob bok umetnosti v osmem razdelku), gre zahvala, da naš list priobčja tudi tale zapis.

Mimo mundiala in svetovnega košarkarskega prvenstva (izzveti ne gre SPEDU) teče od avgusta naprej v Književnih listih ljubljanskega Dela srdita polemika med znanimi in manj znanimi kritiki in literati na Slovenskem o vprašanjih lepe književnosti, še posebej poezije, in njenega vrednotenja.

Že v maju (KL 7.5.) je Ciril Kovač objavil članek Različni pogledi na jezik, v katerem avtor sumljivo meša in se poigrava s strukturalizmom in formalizmom v jezikoslovju in z ludizmom in reizmom v slovenski poeziji. Na ta njegov članek se ni nihče odzval in je ostal, upajmo, nezapažen. Kovač je nadaljeval s serijo člankov v avgustovskih KL in nanje se je odzval Poniž. Vzporedno s Kovačem je v KL objavil odgovor Tarasu Kermaunerju (Nova revija) Janez Strehovec o svojem pojmovanju estetike in estetskega. Ponižev napad na Kovača pa je bil take vrste, da je povzročil pravo malo zmedo. Oglasili so se Kovač, ki ni odstopal od svoje metodologije, Strehovec, ki je v svojem zagovoru zagovora vedno bolj vodenel, Janez Menar, ki ima Poniža, kot je to razvidno iz njegovega prispevka, že vrsto let v žetodcu zaradi slabe Poniževe ocene njegovih pesmi, in Jože Javoršek, brez katerega ne mine spodobna polemika o tozadevnih vprašanjih na Slovenskem. Kasneje se je oglasil tudi Zelko Kumar, ki se je galantno ponudil, naj mi bo ta primerjava dopuščena, Cirilu Kovaču za oprodo. Matej Bor pa je polemiko pokomentiral v dveh svojih »bleščečih« epigramih, tako da je bilo in je vse skupaj že prav neokusno. Udeleženci polemike so obšli, mimo redkih izjem, vsa pravila primerne obnašanja, ne glede na mero in mejo, vse za učinkovitejši smešenje in popolnejšo diskvalifikacijo nasprotnika.

Osnovno vprašanje polemike je razmerje med staro in novo poezijo, oz. med poezijo humanistov in poezijo reistov-ludistov, kot problem zastavi Kovač. Poznavalec poezije na Slovenskem je očitno, da poezija zadnja leta ubira druga pota kot jih je do sredine sedemdesetih let in v odklonih še nekaj let kasneje. Pojav kritiki imenujejo različno, še najprimernejši izraz je postmodernizem. O tem se govori veliko in celo Sodobnost, »najimementnejša« slovenska književna revija, je spomladi objavila temo »Postmodernizem — kaj je in v čem ga vidimo« kot stalno rubriko v letošnjem letu. V tej luči se kaže polemiziranje v Delu dokaj nenavadno in glede na žolčne izbruhe posameznikov, ki se v končni konsekvenci prevešajo v docela osebno obračunavanje, tudi anahronistično.

Vprašanje, ki si ga zastavljam v tem članku ni v popestritvi polemiziranja v KL s še enim prispevkom, ki bi poskušal s sebi lastnih pozicij osvetliti predmet polemike, temveč se nanaša na polemiko kot tako. Zanima me mehanizem polemike in tisto kar je v njej več, kar sili čez rob. Ne o tem kar polemizatorji hočejo povedati, ali bi hoteli povedati, temveč o tem kar dejansko pravijo.

Tisto kar lahko rečemo o umetnini kot njeni poznavalci, se nikoli ne ujema s tistim, kar umetnina pravi o sebi, kajti gre za ireduktibilno razliko, ki ločuje obe obliki diskurza drugo od druge. Ta pa se pokaže že ob prvem analizantu Cirilu Kovaču. Kovač v treh nadaljevanjih »ovrednoti« sodobno poezijo glede na preteklo poezijo, glede na njeno filozofsko-lingvistično ozadje in glede na njeno recepcijo.

Kovač z enciklopedičnim poznavanjem literature in lingvistike navidez tudi vsako svojo trditev argumentira ali vsaj podkrepi. Toda lingvisti in vsi tisti, ki lingvistiko občasno kličejo na pomoč, nasedejo običajno na težavah, ki izhajajo iz nepoznavanja igre ideoloških učinkov v vseh diskurzih. Že na prvi pogled bode v oči Kovačev način pisanja, ki ni prepričevanje, temveč poučevanje, značilno za šolski aparat. Kovačeva tendencioznost se razkrije prav v finalu njegove nanizanke v treh dejanjih z naslovom Odkrivanje človeka in družbe (KL, 5., 12. in 19. 8.) V podkrepitev vsega povedanega Kovač s privolenjem svojih učenek objavi v zadnjem nadaljevanju za dramatični finale dve diplomski nalogi z naslovom Umetnost odkrivanja človeka in družbo. Ena od obeh učenek (obe kot njun učitelj odklanjata reizem-ludizem) svoj spis zaključuje s stavkom:

»Naj bo kakorkoli, umetnost je bila, je in bo potreba vsakega človeka.« Ta stavek pa je tudi naslov Kovačevih nanizank in ima tako mesto, ki mu gre kot indikatorju Kovačevih pedagoških prizadevanj. S tem je Kovač tudi najbolj naivnemu bralcu razkril, v kakšnem polju se giblje in kakšen diskurz (ga) obvladuje. Naivnemu bralcu se vsiljuje misel, da so ta razmišljanja obeh dijakinjav relevantna za Kovačeva izvajanja, saj prihajajo izpod peres nagažljivih, nedolžnih, bistrih mladih sre, ki čutita, kot naj bi vsak nepokvarjen človek tudi čutil (namreč, gnus in gnev do reistično-ludistične poezije). Toda, kaj res čutita dijakinji? Naslov ju ne neobvezuje toliko, da ne bi mogli pisati o katerikoli umetnostni veji, ne le književnosti, o katerikoli vrsti književnosti, ne le poeziji, o katerikoli poeziji, ne le o reizmu-ludizmu, in kakorkoli ne le odklonilno. Kako to, da se spisa idejno in tematsko tako pokrivata? Ali bi se res lahko odločali? Vsiljuje se mi umazana misel, da jima je, in vsem drugim nesrečnikom, torej: da jim je (zdaj ga lahko imenujem že s pravim imenom) profesor Kovač temo in obdelavo teme brezsrčno sugeriral, bodisi tik pred začetkom pisanja, bodisi v izobraževalnem postopku, kar na niti ni več važno. Saj pravi Kovač: »... tem mladim prijateljem smo

dali letos za diplomsko nalogo iz slovensčine temo...« (KL, 19.8.) In ti »mladi prijatelji« so hočeš nočeš vpeti v institucijo šole in čim bolj se bodo znašli znotraj nje, ter se tej instituciji podredili in se ji uklonili, tem večji bo njihov uspeh. Kaj pa institucija od njih pričakuje pa najbistrejši »mladi prijatelji« že vedo. V odgovoru Ponižu, ki ga je obtožil, da v šoli enostransko prikazuje razvoj slovenske poezije, Kovač nasede in začne pripovedovati o čem in na kakšen način predava v šoli. Kovač tako ne razlikuje le dobre in slabe poezije, temveč tudi pravilno in napačno. Najprej nam kot dijakom razloži, kaj je filozofsko estetska semiotika in nato ugotovi, da Salamunovi verz »niso v skladu s to semiotiko, ker niso povezani z vsakdanjim jezikom in ker nimajo za cilj misel, kar zahteva ta veda« (KL 16.9.). Toda že v KL 7. 10. je nestrpnejši: »Napačna je misel na strani 150 Antologija konkretne in vizualne poezije: Osvobodite besede. Spoštujte besede. Ne dovolite, da jih osužnijo stavki. (...) z vidika psiholingvistične in fenomenologije beseda šele v stavku dobi dokončni pomen.« In na koncu članka brez sleherne zavore priznava za kar ga že ves čas sumimo: »In ko si kot profesor služim vsakdanji kruh, vrednotim z ocenami od k »nezadostno« do »odlično«. Zato vrednotim tudi poezijo.« Izkušnja vladajočega institucionalnega rituala šole mu pomeni povsem zadostno formo, da z njo drži v skripih tudi ideološki aparat umetnosti. Institucija šole pa ne obvladuje le Cirila Kovača.

Zelku Kumarju, ki sicer ne prispeva česa novega, se ideološki aparat šole zasidra v dveh točkah. »Prof. Ciril Kovač pa nas je tokrat ugodno presenetil (...),« začneja Kumar svoj članek. Ime Cirila Kovača je izpisano s pravim imenom in nihče drug si ne drzne imenovati ga. Ime Profesor neposredno aludira na Kovačevo zavezanost instituciji šole. In: »V času ko nam v zamejstvu nasilno zasidrajo slovenske šole (...), je nujno, da tudi literatura prevzame narodno-obrambno in socialno-kritično vlogo.« (oboje KL, 30.9.) Čeprav ta zadnja misel sama po sebi opozarja le na etnocid v zamejstvu, je Kumar z njo odlično zadel zvezo med literaturo in šolo. Ideološki aparat šole je nad vsemi ostalimi ideološkimi aparati, ki so temu podrejeni. Če je ideološki aparat št. 1 v nevarnosti, naj se mobilizirajo vsi ostali ideološki aparati za njegovo obrambo.

Tudi Javoršku se diskurz šole vtihotapi v njegova članka, kar se kaže vsaj v dveh točkah: V svojem prvem prispevku ugotavlja, da mladina Šalamuna sploh ne pozna, Prešerna pa da poznajo že prvčki. (KL, 9.9.) Ne pristavlja pa, kdo ima za sluge za to. In: V svojem drugem prispevku diskvalificira Poniža kot subjekta in ga vzpostavlja kot individua skupinske glave »made in Tvrdka Ahac&comp.« (KL, 30.9.). Na tem mestu spet zadanemo ob institucijo šole. S prispevkom ideoloških principov v Menartovem pisanju pa se že bližamo dramatičnemu koncu. Gre za Menartov očitak »naj Denis Poniž to teoretsko pridigo drži v filozofsko-literarni kapelici svetega Ahaca ob žegnanju svoje sekte.« (KL, 9.9.) Poniž naseda tako ideološki predpostavki, kot tudi metaforiki skozi katero le — ta govori: »Ker menim (...), da me pokojna profesorja Anton Ocvirk in Dušan Pirjevec sploh nista spridila, bom pač svoje reči počel dalje, kot sem jih do sedaj.« (KL, 16.9.) — Pristajanje na ideologijo. »Nasprotno pa Jože Javoršek, užaljen, ker ga imam za zmerjavca, vseeno skuša rešiti mojo pogubljeno in zapeljano dušo, ki po besedah nadpesnika Janeza hodi molit pred Ahacovo kapelico (če bi hodil v njegovo ali Jožetovo, bi bilo vse prav, ker bi bil Pravi Slovenec!)« (prav tam) — Potrditev metaforičnega instrumentarija.

Na tem mestu je napočil trenutek, ko lahko rečem: polemika je s to naravnostjo metaforičnega označevanja vladajočega ideološkega aparata s sakralnim zadela žebljico na glavico. V srednjem veku je bila vladajoči ideološki aparat države religija. Na Slovenskem pa je cerkev obdržala primat še dolgo potem, vsaj do konca prejšnjega stoletja. Cerkev je zamenjala šola, kar se bolj ali manj nazorno vidi tudi v obravnavani polemiki. Anton Mahnič je bil eden zadnjih pri nas, ki je konec prejšnjega stoletja preverjal in vrednotil literaturo glede na to, koliko je v njej prisotna misel o Bogu in ali se ujema z dognanji teologije. Ciril Kovač (kot najizrazitejši) pa ni ne prvi, niti zadnji, ki literaturo podreja diskurzu šole. Diktat šole ni bil izražen prvič in tudi ne samo nad literaturo. (Toporišičevo jezikoslovje je bilo diskvalificirano s strani javnega mnenja; solarjem predstavlja oviro pri učenju zakonitosti materinega jezika, pa čeprav Hiengova hčerka sama resda nima večjih težav. — KL, lansko leto)

Ideologija šolske institucije ni edina, ki obvladuje polemiko v Delu, je pa morda najizrazitejša in najbolj razmisleka vredna. Trenutno vodi v največjim številom poslanih člankov na lestvici Ciril Kovač in vse kaže, da bo imel tudi zadnji besedo (oz. da bo dosegel zlato odličje). Na koncu mi preostane, da polemiko najtopleje priporočim bralcem z močnimi žilci, kajti gre za napeto in razburljivo branje.

Mihael T. Bregant
Poljščica pri Bledu

it's only rock and roll! — ali res samo to

Tribuna je študentski časopis. Seveda to že veste. In kaj ima z njo opraviti rock and roll (če to frazo pojmuje kot sinonim za popularno glasbo)? Verjetno bolj malo, oziroma toliko, kolikor se naj bi študentje zanimali za tovrstna dogajanja. Toda to je le navidezno pomanjkanje povezave, saj je popularna glasba še kako pomemben del mladinske kulture in preživljanja prostega časa, da socializacije niti ne omenjam. Vsak od teh pojmov pa skriva v sebi določen način obstoja socialne realnosti, torej realnosti katere del je tudi popularna glasba, pa ne samo njen del, ampak se nanjo vežejo še druge oblike delovanja in dogajanja, kar vse skupaj tvori dovolj kompleksen splet medsebojnih razmerij zabave, zavzetosti, eskapizma, iskanja alternativ, ali pa pasivnega použivanja tistega, kar industrija zabave pač nudi. Vsekakor je popularna glasba pomemben del vsakdana, pa čeprav predstavlja kuliso za ostale aktivnosti ali neaktivnosti, torej še ne igra aktivne vloge v procesu njenega použivanja.

Tribuna je v svoji zgodovini posvečala tej tematiki le občasne zapise, ki se seveda ne približajo kakšnemu resnejšemu in rednemu obravnavanju popularne glasbe, kaj šele kakšni izdelani uredniški politiki in usmeritvi. V zadnjem letu se je izkazalo, da te področje ne sme biti več zanemarjeno, toda v jurišu na prazne okope demoraliziranega časopisi so pismo dosegli le jalovo zmago. Jalovo zato, ker so si jo izborili osamljeni in tako plasirali v Tribuno kar nekaj člankov (intervjuji, ocene), ki jih bom rajši (besedni preciznosti na ljubo) imenoval poljudne zapise. In v teh zapisih se je začelo konstituirati Tribunino obravnavanje popularne glasbe. Priznati moram, da je to sicer res premik od ničla, toda v konkretnem primeru je to bil premik k še večjemu ničlu. Seveda govorim o vsebinskem ničlu, napačnemu dojemanju in nesposobnosti razumevanja, kar je sicer rezultiralo v živahnem, potentnem stilu, po svoji vsebini pa je pristajalo v nepopravljivi indolentnosti in paberkovanju. Torej bi lahko rekli: »Bolje nič kot nekaj, če je ta nekaj takšen.« Ta »nekaj« pa je seveda redno obravnavanje rocka in nanj vezanih pojavov in sopojavov.

Z letošnjim letnikom se Tribuna loteva polja popularne glasbe bolj sistematično in kontinuirano,

pri tem pa nikakor ne namerava graditi takšnih temeljev, kot bi se dalo sklepati iz njene lanskilskih števil.

To pomeni, da uvaja redno rubriko, ki bo svečena popularni glasbi. Pri tem bo seveda padek na angažirani in takšni glasbi, ki pomeni iskanje drugačnega vzpostavljanja odnosov za trajne same, kot ga producirajo priznani in razširjeni mediji. Pri tem je samoumevno, da obravnavanje glasbe ne bo omejilo na svoj rezav, ampak jo bo dojemalo v vseh potrebnih navzavih na industrijo zabave in masovne kulture. Tem je to seveda samo izhodišče, začetek drugega pristopa, ki ima vse možnosti, da prerasi kvalitativno in kritično uredniško politiko obravnavanja popularne glasbe vsaj kar se tega časa tiče.

Pri tem so seveda še kako potrebne pisane avtorji, ki jih to področje zanima in so se pravilno aktivno vključili v to spreminjajočo prakso obravnavanja in dojemanja popularne glasbe. Namen rubrike ni, da bi jo pisal le en avtor in jo imel v zakupu, prav tako ni prisiljen omejen le na en način mišljenja in sprejemanja popularne glasbe, ampak je pogojen le s kvalitativnim, zavzetim odnosom do tistega, nekdo zapiše. Toleranca in dopuščanje drugačnega mnenja je seveda za takšno sodelovanje predpogoj.

V praksi pa to pomeni, da vas vabimo k sodelovanju pri oblikovanju rubrike o roku v Tribuni. Dobrodošli so vsi, katerih odnos do rocka in popularne glasbe ni indiferenten. Pri tem pa je seveda pomembno, da prinesejo s seboj kakšne ideje, predloge ali pa tudi že napisane tekste, ki le z določeno zavestjo (kaj bi hotel delati?) je pričakovati tudi takšne rezultate, ki smo si jih v letu zastavili. In za obisk na uredništvu imate izbiro dva dneva. Ponedeljek od 10 — 12 ure, četrtek od 12 — 14 ure. Naj poudarim, da pojem popularne glasbe tako širok, da je prost za vse, tudi za tiste oblike glasbe, ki pomenijo negativacijo. Zatorej naj vas naziv ne moti, temveč so ideje in morda jih lahko uresničimo ravno tu. Rock and roll je lahko še mnogo več, samo to — rock and roll!

HA HA

IZZIV

dokumenta 7 v Kasslu

Letos je od 19. junija do 28. septembra potekala v Zvezni Republiki Nemčiji v Kasslu »Documenta 7«, razstava, ki je rezime sodobne umetniške produkcije in ji obenem zarisuje predstavljajočo mejo po merilih vladajoče ideologije. Že od razstave v Dresdenu leta 1927, Nemčija zaradi zgodovinskih okoliščin ni bila več prisotna na razstavnem prizorišču, kar je pogojevalo ustanovitve Documente v Kasslu leta 1955.

Za začetek parafrazirajmo Paula Groota, avtorja teksta »Duh Documente 7«, ki je nastal v zvezi z njegovim razgovorom z Rudijem Fuchsom, umetniškim direktorjem Documente 7, kjer pravi, da kljub bolečemu znamenju vojne mora biti kulturna atmosfera, ki je navdihnila mesto Kassel in omogočila organizacijo Documente, še občutena, kajti to mesto je sedež humanizma in demokratičnega liberalizma. Če ob tem upoštevamo še izjavo Rudija Fuchsa, kateremu se zdi geografski položaj Kassla zelo pomemben, kajti je na meji z Nemško Demokratično Republiko, in če k temu prištejemo dejstvo, da je za Documento 7 zagotovljenih okoli 7 milijonov DM, ki so jih prispevali, kot tudi za vse ostale Documente, Federalno ministrstvo za notranje zadeve, pokrajina Hessen, Documenta sama in mnogi drugi pokrovitelji, lahko samo ironično zatrdimo, da je navdih prišel s strani nemškega državnega kapitala, ki izkoristi vsako priložnost, da »opija« s svojim doždevnim humanizmom in demokratičnim liberalizmom. Mimogrede velja pripomniti, da se je Documenta od leta 1955 do 1972 organizirala vsaka štiri leta, ko se je zaradi že tedaj velikih finančnih stroškov, ki so znašali 4,5 milijonov DM, začela organizirati vsakih 5 let. Kot poudarjajo različni kritiki, se koncept Documente 7 baje bistveno razlikuje od vseh ostalih, le-ta ni zastavljen več po temah, kot v primeru Documente 5, ki si je teoretično polje zastavila z naslednjo temo: »Raziskovanje realnosti — prizori našega časa«. V projekt je vključila ljudsko umetnost in izdelke mentalnih bolnikov; prav tako je odsotno vsako pregrupiranje pod pretežno neke tehnike, kot je bilo v primeru Documente 6, ki je vsebovala področja kot so video umetnost, risba, performance, fotografija.

Rudi Fuchs, ki je bil izbran s strani financierjev za umetniškega direktorja Documente 7, se je skupaj s člani svojega tima, s Coosjejem van Bruggenom, Germanom Celantom in Gerhardom Stockom, odločil za naslednji koncept Documente 7: konfrontacija-soočanje posameznikov. Oglejmo si zdaj koncept Documente 7, kot ga je formuliral Rudi Fuchs: »Navsezadnje so umetniki eni zadnjih, ki prakticirajo jasen, razločen individualizem. Individualen duh, razum, je njihovo ogrodje in material. Umetnik išče nevarno pustolovščino, toda njegova smer je znotraj kulture, ki ga proizvaja. Tako ni nikoli popolnoma sam. Posameznik ni nekdo, ki je sam. Umetnikov razum in oko se oblikujeta s tistimi pred njim in od njegovih sodobnikov. Umetnik kot posameznik je del tradicije vseh. Ta velika harmonija med kulturo in posameznikom, to je mogoče predmet naše razstave, izmikajoč se, težko opredeljiv predmet naše razstave.«

Zdi se, da se kapitalistična organizacija tržišča umetnin ne zadovoljuje več, — niti za trenutek se noče prepustiti — z ugodnimi tržnimi razmerami, ki jih je ustvarila vladavina nove podobe. Tudi če je že dve leti od tega, ko sta Harold Szeemann in Achille Bonito Oliva nasilno prehitela čas in rekla: to je umetnost za naslednjih deset let, kar je omogočilo zelo ugodne materialne spekulacije z neštetimi razstavami tipa izmenjave ali predstavitev različnih in/ali nacionalnih transavantgarde, se je vladajoča ideologija odločila za še bolj, temu bi paradoksalno rekli, »radikalno« vključevanje, obvladovanje in nevtraliziranje heterogenosti.

Skratka: Potem, ko je galerijski družbeno-kulturni sistem dobesedno čez noč umetnost šestdesetih in prve polovice sedemdesetih let, ki je postavila pod vprašaj delovanje le-tega, okvalificiral kot zablodo in razglasil, da je prišel čas deideologizacije umetnosti-apolitizacije in je cel sistem umetnosti postavil v »izvorno« — nacionalne okvire, »kar je omogočilo razcvet neke vrste ne deala v umetnosti — kot je to označil Pierre Restany: iz nedeljskih kolekcionarjev je naredil prave poznavalce umetnosti in omogočil, da je vrsta novih galerij prodrla in postala vodilna znotraj etabliranega galerijskega sistema, se kaže ena od »radikalizacij« tega razvoja v perverznej sklicevanju,

kot ga je moč zaslišati v besedah umetniškega direktorja Documente 7 Rudija Fuchsa na posameznika. To sklicevanje na posameznika, nato šele na umetnika, kljub pripombi Marcelina Pley-neta, da je že zdaj premalo slikarjev in preveč umetnikov, je sklicevanje resda le na dvorne norčke. V nadaljevanju pa bomo povedali, kaj naj počne, ali kaj že počne ta posameznik iz razgovora z Rudijem Fuchsom objavljenim v Art Flashu za poletje 1982: »Toda slikarstvo, ki ima, kot vse umetnostne panoge, moč da spreminja počasi in nežno način videnja sveta, je tudi dobrohotno. Slikarstvo je rešitev, varuje svobodo misli, katere zmogoslaven izraz je... Slikar je angel čuvaj, ki drži paleto in blagoslovja svet. Morda je slikar ljubljeneec bogov.«

Mimogrede velja omeniti, da beseda umetnik kljub neki »posvečeni konotaciji« še da zaslužit različne pritiske, manipulacije in družbene perverzije, ki so v ozadju te družbene funkcije.

Ali, če hočemo bolj »materialna« dejstva. Ali lahko govorimo o posameznikih, ki so razstavljeni (soočeni na Documenti 7, ko govorimo o Cucchi-ju, Chiji, Clementiju, »treh velikih« italijanske transavantgarde, katere bi glede na cene, ki jih dosegajo njihove slike na tržišču, raje preimenovali v tri »S« — razpolovljene s. (glej tekst Berte Koren v Tribuni št. 24/25)

Ali lahko govorimo o posameznikih, ko govorimo o razstavljenih delih Kiferja, Kierkebyja, Immendorffa, Baselitza, Lüpertzja, ki funkcionirajo le kot predstavniki in obenem proizvod t.i. nemške transavantgarde. Velja opozoriti, da se kljub navedenim pripombam naša analiza navedenih umetnikov, če bi se pač tega lotili, ne bi ustavila na tej točki!

Naš namen je zelo na grobo orisati neko bazo »v krajevnem, celo vojaškem pomenu besede«, bazo v katero bomo in obenem že umeščamo ta semenj sodobne umetnosti. Zato si oglejmo še nekatere izjave, ki pričajo o tem, kako je bila realizirana Documenta 7: »Prerivanje in razgrajevanje napotujeta, da se tukaj dogaja nekaj nenavadnega. Neodvisna zbirka sodobne umetnosti, ki ni filtrirana skozi tržišče, osebni stili, predvidljivi (namerni učinki, toda vse izbrano le z umetniškim do- jemanjem malega, prvovrstnega tima.« (izjava Hansa Eichela, župana Kassla) Kar nas zbode v oči, je to, že vseskozi prisotno, sklicevanje, skoraj bi temu rekli zaklinjanje-zatrjevanje, da v ozadju ni nobenih manipulacij.

Za kakšno »le umetniško do jemanje« — izbor — gre, nam lahko priča izjava Rudija Fuchsa o načinu selekcije pri predstavnikih t.i. ameriške transavantgarde; namreč, na razstavi ni bil predstavljen Julius Schnabel, razstavljal pa je David Salle. Pripomniti velja, da je težko govoriti o kakršnikoli bistveni kvalitativni razliki med obema avtorjema; oba sta pripadnika iste generacije in produkta najbolj novih in modnih tendenc, ki jih podpira in producira ameriško tržišče, ki hočejo s tem konkurirati na skoraj prezasičenem ameriškem tržišču z italijansko transavantgardo. Pri tem ne smemo prezreti izjav v uvodnih tekstih katalogov Documente 7, ki izražajo, skoraj bi rekli, gnus do novih modnih produktov, ki jih forsira tržišče: »Želeti si samo novega, je vredno zaničevanja.

To stanje razuma in srca povzroči živčnost v sedanjosti in lahko popači zgodovino. Teži po tem da nas izredno usodno odseka od preteklosti in, kakor se vedno zdi, Novo prihaja v valovih, pa pervertira naš občutek individualnosti.«

Zdaj pa lahko slišimo obrazložitev Rudija Fuchsa o tej zadevi: »Vsi nas sprašujejo: zakaj ni Schnabla? Odsotnost tega samosvojega umetnika je pomembno dejstvo. Upoštevajoč današnje delovanje tržišča, predstavlja Schnabel zadnji ukus. Po dolgi diskusiji smo vključili Davida Salleja, toda ukus ni ustvarjen z enim samim umetnikom... Prispeli so različni predlogi s strani petih sodelavcev, kar zadeva tiste, ki smo jih morali vključiti. Predlogi so bili premišljeni, nekateri so bili izvrženi, drugi sprejeti, zato ker se je eden od petih sodelavcev zelo zavzel.« Lahko samo ironično sklenemo, da bi Hans Eichel, župan Kassla, verjetno zatrjeval, da se je član »malega prvovrstnega tima« zavzel zgolj iz umetniških razlogov.

Zastavlja se nam tudi vprašanje glede izbire samih del vsakega posameznega avtorja. V eni od zadnjih instalacij Jannisa Kounnelisa je avtor uporabil velike pole papirja z Munchovo podobo krika, ki se obsedeno ponavlja. Glave pokrivajo

površino papirja, papirji pa pokrivajo cel zid galerije (velja se spomniti na podobno rešitev plakata skupine Liebach za koncert v Beogradu leta 1982). Medtem ko je ta isti avtor na Documenti predstavljeno z instalacijami iz leta 1975, je večina avtorjev predstavljena z novimi deli. Vidimo, da izbire niso estetske, temveč politične.

Te analize se lahko lotimo tudi na nekem drugem mestu in rečemo, da je slovenski kulturni prostor ujet s strani Documente 7, orisan in obenem rezimirani vladajoči kulturni prostor, v obliki tretjerazrednega službenca.

Če se spomnimo razstav, ki naj bi predstavljale tisti »presežek« neke jugoslovanske produkcije nove podobe, ali nekih tendenc znotraj postmodernizma, in če smo brali in beremo kritike o te produkciji (glej zadnje številke Naših razgledov), smo priča dejstvu, da se nismo v tej produkciji premaknili dalje od najbolj bednih kopij italijanske transavantgarde. Izjeme so samo nekatere (razstave) produkcije, ki so radikalizirale možnosti, ki jih prinaša klima postmodernizma. Mislimo predvsem na razstavo Marca Davorina, skupne projekte B.B., M.G., A.S. in razstavo skupine Laibach, torej produkcijo, ki je v nasprotju z željo lokalnega kritika (glej Naše razglede z dne 27.8.1982) prisilila v zavezujoča »vizualna branja« in sprožila reakcijo, kot v primeru skupine Laibach.

Tudi prizadevanje organizatorjev Documente 7 po preseganju »spodaja« med starim in novim, tako da predstavijo celo vrsto umetnikov kot so Donald Judd, Cy Twombly, Carl Andre, Robert Mangold, Sol Lewit, itd., ki so večinoma predstavniki avant. tendenc 60. in 70. let, predstavljajo samo še en zgled kako vladajoča ideologija koristi izbrljenost določenih sistemov in idej, ki ne učinkujejo več, da bi ustvarila »nedvoumen red in mirno atmosfero«, ki le-te zdaj ne ogroža več.

Polje postmodernizma omogoča, da se slikarstvo transformira, tako da asimilira najbolj različne elemente. Npr. nekatere elemente performance, fotografije, instalacije, in s tem se zdi, kot da naravnost predlaga anti — slikarstvo, kič, neoekspresionizem, neoklasicizem. Zavedamo se, da je tukaj na delu vladajoči mehanizem, ki s preimovanjem avantgarde v transavantgardo, modernizma v postmodernizem, omogoča kritiki, da se vedno znova pomlajuje in s tem staremu daje nova imena, vzpodbuja potrošno-produkcijsko ter se na ta način vključuje v menjavo dela in v reprodukcijo sistema. Naslednjivprašljiv izbor umetnikov z Documente 7 bomo vmetili v neko polje, ki je že vključeno, hote ali nehoti, v zgoraj navedeno formulacijo, in ki mu gre za vprašanje učinkovitosti rešitev v nekem drugem kulturnem prostoru, ali drugače povedano, gre mu za pervertiranje sistema z vnašanjem novega reda z neredom. Gre v prvi vrsti za...

— Jonathan Borofsky, ki s svojimi instalacijami na Documenti 7 večmetrskimi jeklenimi silhuetami delavcev, ki se premikajo s pomočjo elektromotorjev, tako da delajo vedno iste gibe, udarjajo s kladivom po nekem predmetu, ali z večmetrskimi silhuetami delavcev, označenih s številkami, kot na rokah deportirancev v koncentracijskem taborišču, predstavljajo rešitve, ki bi jim lahko rekli radikalizacija osladne ikonografije, ki jo prinaša nova podoba in obenem umestitev v le-to:

— Roberta Longa in njegovo delo, ki izhaja iz množičnih medijev. Njegov način rešitve je v pop maniri, dramatičnih podob oseb v različnih dinamičnih položajih, ki izražajo bolečino, odtujenost, in katerih velika moč pritegnitve je v izredni hladnosti, ki jo doseže v postopku same realizacije;

— Gilberta in Georga, katerih nenaravnost in pozerstvo sta poglaviti temi njunega delovanja in kazeta njun pristop k marginalnim družbenim področjem;

— Daro Birmbaum in njeno video instalacijo, sestavljeno iz več ekranov, uporabljač zelo hitro izmenjavo slik po vzorcu EPP programov, katerih stalno ponavljajoči se ritem, ki ga proizvajajo vsakodnevnne reklame, se ruši v nezmožnosti pogleda, da bi se prepičal ali se v resnici v določenih točki zgodi preokret-preobrazba sladoleada, ki ga lize punčka, v kurac.

— V Ljubljani, 8.8.1982

Marina Gržinić

bojan gorenc razstavlja v galeriji ŠKUC, ali o ignoranci ljubljanske likovne kritike, ki se kaže tudi kot nezmožnost branja in interpretacije določene likovne produkcije

Z razstavo Bojana Gorence »Kako slike prihajajo« v Galeriji ŠKUC (23. september — 15. oktober), se nadaljuje program alternativnih razstav in izdajanje publikacij »GALERIJA ŠKUC—IZDAJA«. Kakor ste opazili, je za razliko od prejšnjih let, galerija ŠKUC začela delati z »zamudo«. To »zamudo« pogojuje pomanjkanje potrebnih finančnih sredstev, kar je posledica obstoječe krize, ko se kulturi kot prvi zmanjšajo finančna sredstva, najbolj pa so prizadeti ravno tisti, ki s svojo produkcijo ne reproducirajo obstoječega družbenega sistema in njegove meščanske kulture; to so ŠKUC, RS, FORUM... S tem se to področje kulture vse bolj postavlja na rob družbenega dogajanja.

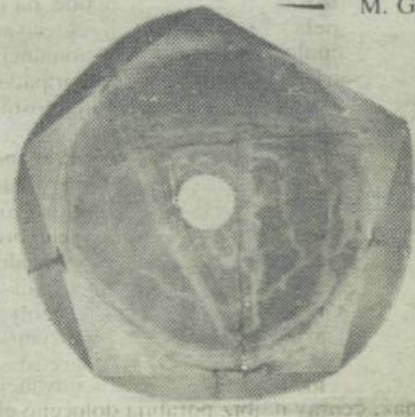
Simptomatično je dejstvo, da bi lahko kljub obsežni likovni produkciji ŠKUC (65 razstav v treh letih), ki je vseskozi podpirata drugačen način mišljenja in likovne produkcije, ki kljub svoji različnosti, v osnovi vzpostavlja razliko do institucionalne in tradicionalne produkcije in interpretacije na likovnem področju, rekli da na le-to ni bilo nobenega odmeva. Tu gre za odmeve v tistih množičnih medijih kot so Teleks, Naši Razgledi, Delo in RTV, ki prek svojih kritikov narekujejo oblikujejo okus, določeno sistem vrednotenja, povpraševanja in produkcije. Priče smo dejstvu, da znotraj mreže, ki oblikuje slovensko kulturo, ni mesta za tovrstno produkcijo. Tako, da se lahko ob »določenih izločitvah« avtorjev iz te, lahko bi rekli, »brezimne« množice slikarjev, kiparjev, in grafikov, ki kljub svojemu obsežnemu delu in razstavam niso vpisani tja, kjer se ustvarja slovenska kultura, lahko samo vprašamo za razloge tega določenega izbora. Gotovo ne gre za naključja: kot eden od odločilnih momentov se gotovo kažejo prednosti posameznih avtorjev, ki izvirajo iz nekega že vnaprej zagotovljenega družbenega statusa, ali iz trenutnih modnih trendov in razmer na svetovnem tržišču.

Bojan Gorenc, ki se tokrat že tretjič predstavlja v Galeriji ŠKUC, je imel od leta 1979 več samostojnih razstav.

Kljub svojemu kontinuiranemu delu in razstavam ter kljub nagradi Zlata ptica, ki jo je prejel letos, in uvrstitvi v izbor Tomaža Brejca za razstavo »Mladi slovenski umetniki« v Beogradu in Piranu leta 1982 navkljub, njegovo delo ni bilo deležno ustrezne interpretacije. Što je zgolj za gole informacije o razstavah ali za površno diskvalifikacijo s strani A. Medveda v zvezi z razstavo »Mladi slovenski umetniki« v Delu dne (3. marca 1982, ki pravi: »In ko omenjamo, kdo manjka, povejmo še, na koga bi v tem pregledu mogli pozabiti. Mislim na skromne minimalne grafične izdelke Bojana Gorence in na »potegavščine« Dušana Mandiča, ki spekulira s sodobno psihoanalizo.« Zavedati se moramo, da brez ustrezne interpretacije o delu posameznega avtorja tedaj, ko le-ta aktivno posega s svojim delom v likovno

produkcijo slovenskega kulturnega prostora, tega avtorja izključijo-spregledajo, delajo se kot da ne obstaja.

V Ljubljani, 26. september 1982 B. Borčić — M. Gržinić

BRATI

postavljanju oglej tu

a je neko gledališče lahko hkrati slovensko in se adinsko povrh, da je hkrati v kleti in v pritličju. To uganko prepuščamo za zdaj ustanoviteljem ideološke stavbe, ki se ima zahvaliti za svoj oblikovni nemara prav ugankarjem — katerim? — zgovina nas je naučila, da se iz nje ni nič naučiti: prav njim — kajti uganka v svoji zagonetnosti pošilja najprej k subjektu, ki ga zastopa nanka v svoji označevalni artikulaciji... Janez Pipan je torej tisti, ki bi sicer imel povedati manj o teh ugankarskih kottihih slovenske lutniške pameti, nemara pa bi imel več povedati o svoji predstavi, kar že tiho predpostavlja, da nujno imel povedati kaj o mehanizmih te iste meti. Če se nekemu zdi, da je nanizanka ki di, v kakršnikoli zvezi z neko predstavo, se mu napak. Ni v kakršnikoli, pač pa v takršnikoli — obenem terja zvezo še z nekimi drugimi (z)dniki: »Ujetniki svobode« so Pipanovi toliki, kolikor Emil Filipčič goji »zgoj« svoje spisalske ambicije. »Ujetniki svobode« so igralnega ansambla SMG toliko, kolikor Pipan razvija gojše svoj režiserski stav.

Toliko, vohče.

● Dnevniška kritika je tvojo logiko »spektakel« podvzeta v polju gledališkega spet stlačila svoj teleološki register, kar ji sicer ni bilo niti zko, niti pod častjo, kolikor pač trdovratno traja znotraj historično ideološko samonanašaje slovenske polpretekle (literarne) tradicije. Hkrati pa je trmasto operiranje z nekimi »humanističnimi« predikacijami, ki so vselej že na sledi oranične polnosti, ene resnice in — če se že hoče — usodnosti... se vedno ključni zastavek tekstov ste premetene srenje, ki zaseda odlikovana resta posredovanja informacij znotraj medijskih institucij in prav zato je lahko izhodiščna teza balna, kot je banalna dejanskost metafizičnega orizonta pisanja o teatru danes: mar ni zdaj doesedno »nor« ravno tisti, ki v temeljni pervertiranosti, razsredičenosti produkcije družbenih ramerij hlasta po antropocentrični »oporni točki ksistence«, ki v stezosledni vnemi iskanja identitstne ekonomije »zamuja«, spregleduje dispoziivne distance do lastnega mesta izjavljanja? Mar so eminentni »ludisti« zdaj ravno vsi, ki govorijo o tvojem stilnem subvertiranju Umetnosti kot — se eni — variaciji »ludistične« matrice, kot o eobveznem preigravanju Jesihove dramske igri-

No, ti »ludisti«, o katerih govoriš, in vsi in kakršni lovci na izgubljeno celoto sveta nekdanji avantgardisti, zdajšnji profesorji, ki se hočejo vpiati na seznam velikih mož te dežele so najbrž ključni norci, jaz pa vendarle razvijam neko povsem različno in značilno vizuro tega raztreščenega sveta in ljudi v njem. V moji optiki predstave so ti norci dojeti v nekem odločno drugačnem smislu, kajti igralci (=nrci) so namreč tisti, ki na noro provokativno, obupno drzen način iščejo v tem času in prostoru temelje sveta in če jim pri tem ne spe, potem se prav preko tega neuspeha prebijejo nekam, kjer dobi tudi ta neuspeh svojo vrednost... Odkrijejo, bi rekel, drugo plat medalje, drugo stran neke določene krinke, ki si jo — ali na: ki si jih — sistem nenehno navlači na obraz. In najbrž so prav te krinke, ta varovala, ti obrambni kostumi tista celota, ki ji je treba razgaliti njen pravi obraz, da zapopadeš, kar je izza mističnega nedeza... Distanco pa uprizarjam in pojmujem kot metodo humorja, ironije, nekakega posmetaja, ki meri natanko na svoje (igralsko, gledališko) početje, na vse tisto, kar vzpotavlja sceno v njeni pedifično teatralni razsežnosti. Jasno je, da ni in se more biti nekega Boga, niti režiser ni tisti, ki razvame mesto Boga — kot se včasih zgrešeno misli —, saj ne more režirati protislovij sveta... Tako ne more biti niti resnični Kronos (bog-oče), ki hkrati ruši in postavlja v sprevrnjem in neurejenem svetu ustvarjanja gledališke predstave. No, saj mi je pred očmi dejstvo, je pa — to sem prepričan — potrebna... Predvsem se mi di, da je uspela tam, kjer je najvažnejše za gledališče: v komunikaciji s svojo publiko. Prvenstveno pa je izpostavila dvojje še kako pomembnih stvari — najprej, kot rečeno, je postavila na laž iluzijo krinkanosti in celote sveta, razbila je utopičnost ramonije in celovitosti, zaključenih potez... To soderjam predvsem iz nasprotovanja določenih gledališkim tendencam tod na Slovenskem, ki zadnje čase dovolj uspešno strasijo po naših gledaliških hišah in jih »odlikuje« ravno ta famozna zaplenjenost in nekakšno v sebi sprizrijzenje, pomirjeno skladnostjo brez nasprotij... V razmerju, ki vsaka gledališka predstava zasnavlja z refleksiivno sočasnostjo toka režijskih prijemov, v nanašanju na konkretno gledališko situacijo, v katero je meta moja uprizoritev Ujetnikov svobode, pa je — mislim — uspela razdreti določeno regresivno potrebo po tipološko razvidnem nacionalnem unaku, ki vedno izpostavi slovenskost in pripadajočo identitno strukturo, tradicijske vrednostne obrabce in moralo...

Ta trepi, redno neuslišani in v svojih hrepeneh razočarani junak, ki je praviloma figura osrednjih gledaliških ustanov — kaj pa drugega —, pa je kljub vsemu blišča takorekoč vselej brez določenega koncepta, ki bi ga umestil v socialni, zgodovinski kontekst... Aprioristična izhodišča se v svoji skrajni posledici izkazuje pač zgolj za trazo, ki naj opravičuje to — včasih cankarjansko — konstrukcijo... Predvsem pa moja predstava ni vkalupljena v ideološki okvir takomenovanega »ludizma«, čeprav najbrž porablja določene ele-

mente, ki jih je razvila prav ludistična pisava, vendar jih izkorisča na specifičen način tako, da gledališki znaki dobijo svoje, drugačne pomeni.

● Kot bi bil tu na delu mehanizem konstitutivnega spregleda, ki proizvede fetišistično zajetje družbene razsežnosti, družbene posredovanosti intimnega tako, da v ekonomiji zaprtega kroga ponotranji razcep med notranjim in zunanjim že v samo notranje. S tem pa meja, ki konstituira razliko, uide subjektu notranjega in ga vrže nazaj v njegovo latno stojišče, v avtorefleksivno razmerje. Tako — na primer — pri Jesihovi »nonšalantni interpelaciji« že oznaka nastopajočih oseb zabrisi razliko, ki jo tematizira tvoj »ogovni obrat, saj se pri tebi ključna točka razumevanja premesti v mehanizem razcepa med »čisto« zasebnostjo in terenom ideološko inficirane družbenosti, ki se zgosti predvsem na nivoju političnega zaloga subjektov. In intersubjektivna vez, kot diskurz konstitucije družbenega razmerja, nastopi šele s to premostitvijo, saj je Jesihov ludizem v tej artikulaciji najbrž ne pozna... Junaki Jesihove (in ludistične) drame so praviloma brezosebni, da bi s tem zamaglili svojo družbeno provenienco in zgodovinski status, v »Ujetniki svobode« pa je vendarle razpoznavni figure, pravkolikor vanje vdre politično v svoji eksplicitni obliki (agent CIA, predsednika ZDA in Sovjetske zveze, itd.)

× Ja, ludistični junaki »klasičnega tipa« izključujejo zunanji svet z vsemi dilemami, navzkrižji in razkoli, da bi funkcionirali zgolj v zatohlosti neke zaključene skupine. Tam gre nemara res za igro, pri meni pa so junaki potegnjeni iz privatnosti v družbenost, na cesto in na odprt prostor, kjer ni izbire, ni vrtenja v krogu... Pravim, nimajo izbire, lahko le mislijo, podirajo in so vedno v gibanju, ki pa je na nek način že gibanje vrednotenja in odločitev. Poglej, tudi v teatroloških spisih na Slovenskem je v zadnjem času mogoče opaziti določeno idejno strujo, ki se koncentrira v prvi vrsti na estetsko uprizoritev in uprizarja na lepoto, ugodje, kakor se kaže skoz princip izbrušene forme, izdelanega stila in eksplicitnega koda...

Dalje. Dogaja se, da kritika s teh pozicij afirmativno opredeli neko predstavo, ki je sicer povsem medla, povprečna, a je ovrednotena s stališča norme, s stališča čiste, lepe forme... Ta tendenca tukaj je naredila veliko škodo gledališčnikom, ker je enostavno zaprla vrata drugačnim pojmovanjem gledališkega, zaprla je vrata in zožila manevrski prostor vsem, ki se ne prilagajajo normiraniemu sistemu znakov... Tako se pač znajdemo v situaciji, ko — denimo — Jovanović kot profiliran in domiselni režiser ne more več nikjer režirati. Ali pa pogledj mene: vedno sem bil jaz tisti, ki je hotel vnašati novo senzibiliteto, nove postopke, drugačno razumevanje v kolesje Slovenskega narodnega gledališča. Vedno sem bil jaz tisti, ki je na koncu izpadel naivno. In Najbolj paradokso je, da je skoraj zmeraj odpovedal »subjektivni faktor«, ne pa — kot se običajno misli — samo kolesje nacionalnega teatra.

● Nemara je zdaj priložnost za umestitev fleksibilnega momenta specifičnega gledališkega diskurza na fantazmatso os, ki rotira in določa relacijo predstave do naslovljenega subjekta, subjekta, kakor ga konstituira socializacijska funkcija gledališča v svoji ideološki dimenziji. Če je prav gledalec tisti, ki omogoči zgodovinski učinek gledališča kot manifestacije spektakla, kolikor je tisti hip, ko se začne predstava, že vpet v družbeno členitev določenega kolektiva (občinstva), potem SMG zatopa privilegirano možnost ideološke identifikacije, saj uprizarja za natanko določen sloj, za natanko določeno družbeno grupo... V tem je bistvena prednost SMG-ja, ki se še poten-

cira z brezabonmajsko logiko ponudbe in je nemara uspešna prav toliko, kolikor deluje na kapitalistični način... Kako je s tem?

Ja, saj v razmerju občinstvo: predstava leži prav temeljna kvaliteta gledališke produkcije, kjer pa nikakor ne gre za to, da bi na račun zvišanega obiska morala pasti vrednost uprizoritve, ne gre za to, da bi zaradi upoštevanja bistvenega zakona tržišča (ponudba/povpraševanje) spustili gledališkost predstave. Ali drugače: dokazali so (in smo), da je mogoče tudi drugače kot zgolj z okostenelimi abonmajskimi sistemi, ki konec koncev vendarle ne zagotavljajo obiska... Primer Rističevega KPGT, ki deluje popolnoma neodvisno od institucijskih subvencij in na izključni ekonomski podlagi tako, da se »preživlja samo«, zgolj z dobrimi, najvišjimi dosežki odrskega početja, je jasen zgled take alternative. Da pa je treba imeti svojo specifično in takorekoč domačo publiko, kaže — vzemimo — Steinov teater »SCHAUBÖHNE AM HALLESCHEN OFER« v Berlinu, ki je sedemdesetih letih produciral izjemno recepcijsko zahtevne komade, a je vseskozi ohranil svojo stalno publiko, delavstvo, ker je pač uprizarjal v proletarskem okolju. Publika torej še zdaleč ni abstrakten pojem, še manj pa je »manj vredna« od ustvarjalcev predstave, kakor se to dogaja po razsvetljenem razvrščanju. Umetnosti in (fiktivnega) Občinstva, ki zgolj »sprejema«, kar mu blagovoli Umetnost podeliti... Publika je odločilni člen v verigi bistvenega gledališko-komunikacijskega dialoga, ki poteka najprej o stvareh in problemih, ki to publiko opredeljujejo in mučijo... Realiteta scene zame ni nič izven realitete vsakdana, ki determinira delovanje mladega človeka kot našega potencialnega gledalca... Teater pojmujem namreč kot specifično možnost neke določene problematizacije stvari, ki zadevajo sodobnega mladega človeka v pogojih obstoječega sistema...

● Kaj pa je dojeti pod to problematizacijo kot konstitutivnim momentom produkcije gledališke predstave?

× Pri procesu produkcije uprizoritve komada najprej razmišljam prav o gledalcu in njegovih zadregah, travmah in problemih, ki jih oblikuje vsakdanje življenje, razmišljam o... mogoče o njegovi usodi... Vem, kakšno publiko lahko pričakujem in je prav nič ne podcenjujem. Zato se mi zdijo parole o »gledališču za občana in samopravljajce« smešne in lažne.

Ne, ali pa ne: so se kako resnične, saj pravzaprav razkrivajo tisto pozicijo, od koder so bile vržene v tisk. Značilno je namreč, da se znebi takih izjav prav tista gledališka hiša, ki se razglaša za ljudsko, hkrati pa izkazuje najšibkejšo sezono in bledičnost svojih predstav. Nemara to pomeni, da prav ljudstvo hoče tak teater, kot jim ga ponujajo, oziroma parola pomeni zgolj opravičevanje upornosti te ponujene sezone, čes, natanko to je tisto... Tu pa je spet neko posebno opredeljevanje hotenj in potreb občinstva... Najbrž prav abonmajski model prodajanja predstav usmerja zadovoljitev »nacionalnih« ljudskih potreb, kjer je možnost upora (dialoga) skržena skoraj izključnoma odsotnost pri udeležbi v tej abonmajski mitologiji. Teater mora kajpak premisliti potrebe in interese svojih posebnih gledalskih grup in skupin, vendar ne površno in zasilo. Tako je nujno premisliti socialno, politično, zgodovinsko konstelacijo gledalcev, ker se šele skoz ta premislek lahko formira mehanizme množičnega teatra. Prek tega pa pridemo do nekih temeljnih mehani-

zmov, oziroma vzrokov za določene pojave — na primer — subkulture, mogoče pridemo še celo do eksistencialni problemov mladih, ki so vpeti v okvir subkulture gibanja... Zato nisem vpeljal punka v svojo predstavo kot neke abstraktne ekstravagance, pač pa kot moment problematizacije, ki je hotela razkriti radikalne odnose določenega dela mlade generacije do konkretne stvarnosti, do konkretnih družbenih institucij... V tej kritični problematizaciji je po mojem mnenju mogoče priti do neposredne polemike (dialoga) z gledalci. Recimo, transformacija punkerja v »gospoda« je takorekoč socialno preverljiv akt, sem pa prepričan, da kljub svoji zgodovinski ponovljivosti — ali pa prav zato — lahko premakne in požene komunikacijo z gledalci naprej... Prav kritično refleksijo, razkrivanja in demistifikacijo omogoča gledališka praksa, če vztraja pri problematizaciji, ne pa pri istovetenju s katerikoli ideologijo... Jaz ne morem delat punk teatra, punk teater je punk koncert... Gledališka praksa mora biti neusmiljena do vsakršnih in vseh pojavov in najbrž je v tem skrita tudi distanca do lastnega delovanja. Gledališče postavlja na glavo stvari, jih slači, razgalja...

Vem, ortodoksnim punkerjem predstava ne bo všeč in mislim da je to dobro. Saj se ne morem iti neke definitivnosti, nekih obrazcev, ko pa gledališče izpostavlja prav široko pogledov, odprtost za vse različno, nasprotujoče si, vse, kar vzpostavlja človeka kot subjekta v njegovi protislovnosti. Zato delam predstavo... ● Uprizoritevna logika tvojih »Ujetnikov svobode« je razvila montažo v sebi nesmiselnih kadrov/prizorov tako, da je artikulirala smisel šele kot vzvratni učinek mreže razlik, saj ni opore za kakršnokoli »vsebinsko interpretacijo« pač zato, ker konstitutivno umanjka opora že v označevalnem redu samem, kolikor prezentira ravno diferencialnost označevalca, ki proizvede formo prizmatične tehnike režije. To pa je — kot znano — ključni filmični postopek, ki se s svojo investicijo načina produkcije gledališke predstave prikazuje kot tista možnost, kamor se mora pripeti sodobno gledališče, če naj v tem vakuumu umetnostnih praks danes (npr. literatura) sploh še išče preživetja. V prebijanju izključnosti incestuoznega razmerja gledališča z dramsko predlogo in od tod izhajajočih zadreg je pokazala tvoja predstava širok spektrum različnih stilemov, postopkov, prijemov in metod verženja teatrskih prizorov, ki izstavljajo parcializacijo, fragmentarizacijo fabulativne linije: ali ni prav v tem filmičnem dejstvu sodobnega gledališča pravzaprav sežeta že edina šansa obstoja?

× No, to po moje ni edina možnost, pri meni je ta fragmentarizacija prej posledica določenega pristopa k režiji komada, ne pa zavestna intenca... Ideološke vizure sveta so možne in svet je sestavljen iz teh zaprtih enot različnih vizur, ki stojijo same zase, v svoji »volji do moči«, če se tako izrazim. Jaz pa enostavno jemljem to razbitost sveta, to pisanost, to maskarado kot edino pravo realiteto in v tem vidim konflikt z oficialno interpretacijo in v tem je tudi vzrok fragmentarizacijskega postopka delanja predstave. Sicer pa pogledj, zame je tudi to, kar v zadnjem času piše Seligo, korak naprej, že mogoče, da k naraciji, a vendar je najbrž tudi to eden od načinov te problematizacije, o kateri sem prej govoril, problematizacije fragmentarnosti, razkosanosti sveta tako, da ji postaviš nasproti prav kontinuiteto fabule... To funkcionira pač na drugem nivoju, mogoče je taka postavitev še celo težja... Kaj vem, težko bi bilo narediti čisto klasično predstavo z izdelano stilno formo in tako naprej... Tudi taka predstava pa bi morala reflektirati socialni kontekst, znotraj katerega je bila producirana, drugače bi že ne bila več »ustrezno postavljena«... Prav tako pa se teater — recimo — danes ne sme sramovati subkulturnih aspektov in načinov relacije do konkretnega sveta. Zdaj, v času pozne druge polovice dvajsetega stoletja res vdirajo v gledališko predstavo in postopke njene izdelave drugačni artikulacijski vzgibi in to ni prav nič »slabega«, teater lahko v tem samo pridobi... Hkrati pa gledališče s svojo posebno družbeno funkcijo bolj vstopa v zavest ljudi, postaja pomembnejše, ljudje spet budijo v teater... Zame je recimo fantastično, da je SMG — ju uspelo pritegniti veliko število mladih, ki kupijo karte, čeprav niso poceni. Da bi pač videli kvalitetno predstavo. To je nekaj vredno, ta publika...

A vendar vidim, da ni možno obstat kot avtonomen ustvarjalec brez institucionalne verifikacije. Primer GLEJ-a ti dobro pokaže neizprosno časovnost določenih gibanj, struj, idej... Včasih je bil to eksperimentalen teater, danes pa njihove predstave prav nič ne odstopajo od nacionalnega povprečja po radikalnosti in invenciji. Vstop v institucije, ki pokonzumirajo po določenem obdobju vse, kar je svežega, je očitno nujen davek... Vseeno pa me zanima, če bi bilo mogoče ostati tukaj — v tej kleti — in delati natanko tisto, kar si želim in kar zmorem. Naj ostane marginalno pač marginalno: tako kot punku ni potrebna TV, tako meni niso potrebne nagrade in priznanja, ker bi institucionalizacija prinesla svoje; takoj bi se vklopil v aparat nacionalne kulture in vrednotenjskih struktur... Zanima me, če je to sploh možno...

ALEŠ DEBELJAK

POSTAJA

TRIBUNE

pogovor z docentom krakowske univerze

V kolikšni meri je, po vašem mnenju, za krizo poljske univerze kriv vladajoči družbeno politični sistem?

Doc. B.G.: Temeljni problem je sedanjí model univerze in to ni samo vprašanje, omejeno z okviri političnega sistema. Univerza kot institucija preživlja krizo po celem svetu. Nihče več ne pomni, katera kriza po vrsti je to ali s katerim momentom se je začela. Sedanja situacija poljske univerze predstavlja rezultat tistih procesov, ki zadevajo univerzo v sodobni kulturi nasploh, idejo univerze v dvajsetem stoletju. Mislim tudi, da so poglobitve posebnosti položaja poljske univerze zvezane s politiko, ki univerzi vedno ostreje in vse bolj drastično pripisuje vlogo prostora za izgubljanje neodvisnosti in varuštva nad mislimi. Če mislimo v kategorijah krize sodobne

poučevanja, vodene popularizacije zgodovine in žal tudi znanstvenih raziskav z zgodovinsko resnico. V tradiciji zgodovine je, da je svojo družbeno vlogo utemeljevala prav na tem, da je bila nosilec resnice. To ni nepomembna funkcija in pravzaprav se odraža na zelo »vsakdanji« ravni, ustreza psihološkim potrebam posameznika in tudi skupnosti. Ko je postala predmet manipulacije, je izgubila to svojo družbeno vlogo.

Kot zgodovinar se v vsakdanjih situacijah pogosto srečujem - in to občutim zelo boleče - z nezaupanjem do zgodovine in to ne le do uradne zgodovine, ampak do tega, kar je bilo napisano o preteklosti nasploh. V teku teh desetletij se je izoblikovalo mnenje, da to, kar o preteklosti učijo v šolah in to, o čemer pišejo časopisi, ne odgovarja resnici. Posledica tega je vsesplošno nezaupa-

Strzyżewski — kot v politiki zgodovinske edukacije, v poučevanju in popularizaciji. To pa je za narodno kulturo bistvena zadeva. Pravica do spomina na skupno preteklost je ena od najsuverenejših pravic človeške skupnosti. Prav ta spomin na preteklost ustvarja določeno skupno solidarnost, od katere je odvisno življenje naroda. Odstranjevanje prav teh vezi in povezovalnih mehanizmov, se lahko izkaže kot zelo nevarno za prihodnost naroda, uničuje namreč njegovo identiteto. Na ta način so zadeve Univerze, zadeve poučevanja in raziskovanja kar najtesneje povezane z zadevami narodne kulture in celotnega družbenega življenja.

Zgodovina je znanost, ki je izjemno ugodna za vsakršne manipulacije in jim je pogosto podvržena. Zelo važno je, da se

univerze, ki bi morala biti kraj zavestnih ločitev v svetu misli, idej, vrednosti.

Doktrina determinizma ima očitne ciopsihološke konsekvence, kajti pod ustvarjanje masovne pasivne drže in p suje občutek o neučinkovitosti zavesti dejanj. Vendarle bi rad povedal, da nis prepričan, da so te negativne posledice tako močne, kot bi bilo možno predpostavljati take, kot so bile predvidene. Včasih im vtis, da ta tip proučevanja — posebno kar se izvaja na poenostavljeni ali tudi g način — poteka, ne da bi puščal kak trajnejše sledi v duhu. Resnično, če bi l osnova tega učenja zgodovina, bi bilo lah veliko bolj učinkovito in bi lahko im globlje negativne posledice. Ampak v verjetnem poučevanju zgodovine tako. Rad bi tudi dodal, da učenje mar

univerze, je očitno, da se je položaj spremenil takrat, ko je začela potrebo po ogromnih materialnih sredstvih — tako za izobraževanje kot za raziskovanje — terjati vse bolj vpliven mecenat države ali privatnih institucij za vedno večja sredstva. Tradicionalna avtonomija univerzitetnega življenja, ki izhaja že iz srednjega veka, je ogrožena. Univerza je bila že od svojih srednjeveških začetkov zvezana s svetovnimi velesilami. Nastala je kot ena od institucij cerkve, se potem povezala z državo in končno pridobivala naročila od podjetij in privatnih ustanov. Kljub temu pa se je ves ta čas varovala ideja o samostojnosti mišljenja in samostojnosti izobraževanja. Njen temelj je prepričanje, da je oblikovanje neodvisne misli v višjem interesu skupnosti in prav tako vzgajanje mladih pokolenj v duhu nasprotovanja in protesta proti tistim pogledom, ki so priznani kot nesporni. To se je odražalo v položaju tako učiteljskih kadrov, kot tudi študirajočih mladine. Univerza kot skupnost študentov in profesorjev je to neodvisnost ne samo tolerirala, ampak celo podpirala. Zdi se mi, da je bila tradicija samostojne misli in samostojnega izobraževanja v naši državi zadnja leta znatno omajana.

Avtonomnost univerze je v celoti stvar preteklosti, celo če so se obdržali še kakšni njeni - zelo skromni - formalni preostanki. Univerza je kraj zelo intenzivnega delovanja političnih instanc. To se kaže v vedno bolj negativni selekciji učiteljskih kadrov, v višjem šolstvu pa v nastanku posebnega edukativnega ozračja, ki pa pomeni nekakšno mimikrijo pred vlado, pred prevladujočo kulturo in pred pričakovanji vodilnih instanc. Pasivno prilagajanje danim življenjskim pogojem, ki je osnovno načelo družbene vzgoje v Poljski Ljudski Republiki, najde v tem mikrosvetu, kakršen je visoka šola, okrepljen izraz. Gre za to, da bi bile generacije mladih, ki bodo tvorile družbeno elito, kar najbolj prilagojene, da bi na univerzi s porcijo strokovnega znanja sprejeli tudi porcijo znanja o življenju, v katerem je temeljno načelo prav prilagajanje. V humanističnih vedah imajo rezultati ta-

nje in ne vera v »besedo o preteklosti«, celo takrat kadar je ta beseda resnična. So določena področja preteklosti, ki so bila predmet najboljčutnejšega instrumentalnega tretiranja, manipulacije, včasih pa celo potvarjanja. To so: najprej zgodovina cerkve in krščanstva, potem zgodovina poljsko-ruskih odnosov in (širše) odnosov s sosednjimi deželami ter nazadnje zgodovina formiranja naroda, novejša narodna zgodovina devetnajstega in dvajsetega stoletja. Na prvem področju je precej primitiven model propagande, označene kot laična propaganda, pripeljal do tega, da je v šolskem poučevanju nastopilo v prvi vrsti očitno deformiranje razmerij in zamolčevanje ali izničevanje krščanskih del na Poljskem.

Izpeljevalo se je v temah, tako oddaljenih od sedanjosti kot: vloga krščanstva v srednjeveški kulturi, vloga cerkve v formiranju narodnostnih čustev in končno vloga cerkve v 2. sv. vojni. V zgodovini odnosov Poljske s sosednjimi deželami je prišlo do prenosa aktualne politične situacije v preteklost: včasih je bilo treba zasepčiti poljsko-nemški konflikt, včasih pa ga zaostri. Domena poljsko-ruskih odnosov ostaja ves čas privilegirano polje drastičnega delovanja cenzure. Rezultat tega pa je povsem drugačen od predvidenega. Poljska narodna zgodovina je zgodovina bolečin in ran, tistih, ki jih je povzročil propad poljske državnosti in tistih, ki so jih zadali dogodki 19. in 20. stoletja.

Jasno je, da so imeli v občutljivosti naroda poljsko-ruski odnosi načelno vlogo in jo imajo še vedno. Zamolčevanja in izničevanja v tej domeni pravzaprav vodijo k utrjevanju sovražnosti, travm in fobij. Kot zgodovinar sem prepričan, da bi imel prav prikaz resnice dolgoročno zdravilno funkcijo. Namesto tega nerresnica ali molčanje o resnici ves čas ustvarja situacije, s katerimi vzdržuje in draži bolečine. Rezultat je potemtakem dvakrat negativen: najprej zato, ker se odrekanje pravice do resnice o odnosih med Poljsko in Rusijo postavlja nasproti integralnemu delovanju narodne zavesti in drugič zato, ker se utrjuje prav tiste fobije, ki smo jih prinesli iz zgodovine. Podoben tip manipulacije se izvršuje tudi v drugih območjih odnosov Poljske s sosednjimi deželami — v prvi vrsti v poljsko-nemških odnosih. Dolgotrajna in stopnjujoča se antinemška politika, ki se zdi skoraj edina ideologija, ki je na nek način koherentna in konsekvantna v kulturni politiki države, se jasno odraža na zgodovini. Skušnja nekaj pokolenj danes živečih Poljakov je dovolj močna, da se nemška problematika obravnava kot del poljske biografije, da je sovražnost do Nemcev naša trajna razmerja. Vendar manipuliranje s prav temi čustvi in naravnimi izkušnjami pelje do velikih deformacij zgodovinske resnice. In tu še enkrat je omenjeni proces instrumentalnega prikazovanja preteklosti spodnaša zaupanje v zgodovino, v zgodovinarjevo besedo.

ideologija, ki obstaja na Poljskem, še bolje, konkretna doktrina, opira na določena pravila, implicirana iz zgodovine, ki so ji vsiljeni določeni pogledi na določene pojave. To je najbrž tudi pojav, ki determinira obliko te znanosti v naši stvarnosti.

Doc. B.G.: To je gotovo pravilna ugotovitev; kaže na določene vzroke te situacije, vendar je to po mojem prepričanju kontraverzna zadeva. Zato ne mislim, da je bil vzrok manipulativnega vođenja zgodovine — in humanistike nasploh — vzrok deformacijam, kakršnim podlega podoba preteklosti v sedanjí propagandi, marksizem. Ne mislim, da bi bili taki viri tega izobličevanja. V resnici je marksizem tako v propagandi kot tudi v konkretnih raziskovalnih programih od nekdaj prisoten samo ob velikih praznikih, takrat ko se pojavlja potreba po ideološko ali politično idealnih formulacijah, najpogostejše ob praznikih in velikih poljsko-sovjetskih srečanjih. Zato pa za vsak dan ni potreben. Še več, v nekem smislu je celo nevaren in ogroža politično filozofijo, ki se skriva za delovanjem sistema, kajti marksizem se lahko izkaže za instrument destruktivne kritike sistema. Osnova politike in propagande PLR je pragmatizem v imenu opravljanja določenih političnih nalog. Deformacija, kakršni podlega podoba preteklosti, izhaja iz političnega pragmatizma. Konsekvantno realizirano pisanje identitete naroda pomeni poročstvo za trajnost sistema. Ne sodim, da bi bilo treba iskati filozofske vire te politike v veliki doktrini 20. stoletja, na katero se sistem sklicuje. Zato bi bil nekoliko skeptičen do nekdaj razglaševane teze, ki vladno delovanje in politiko neposredno izvajajo iz historiozofije, priznane z vladajočo partijo iz filozofije, ki jo ima za svoj program. Zdi se mi, da so viri predvsem pragmatični, samo da so različnega obsega; včasih je to tisti »iz dneva v dan«, včasih pa je to strateški obseg za daljše časovno obdobje.

To pomeni, da sodite, da implikacije niso dobesedno ponavljanje marksizma, v končni konsekvenci pa izvirajo iz določenega načina razumevanja in enoznačno determinirajo dogodek ter da določena vrsta zgodovinskih nasledkov v tem trenutku daje določeno obliko našemu videnju zgodovine?

Doc. B.G.: Zdi se mi, da ne v zelo veliki meri. Po obdobju poenostavljanj, v katerem je izpeljana na ravni političnih dogodkov, na izključno politični interpretaciji; v resnici pa je problem kako dokazati, da je bila KPP tista sila, ki je imela v 20. in 30. letih prav in da sta PDP in PZDP vodili pravilno politiko. Tu pravzaprav ostajamo v območju političnih interpretacij. V celoti izobraževalnega sistema ima ideološko poučevanje posledice, ki jih je težko oceniti. Vendar se to v manjši meri tiče zgodovine kot predmeta, ki nosi različne nazive in učni marksizem — leninizem ter se v njem realizirajo predvsem neposredni politični cilji. Potemtakem ima v okviru tega primitivnega predmeta svoje mesto teorija, ki ste jo prej omenili; to se pravi, da je v prvi plan interpretacije dogodkov, človeških dejanj in občutenj potegnjen determinizem, zmanjšana pa je vloga zavestnega izbora in odločitev ljudi, družine, človeške skupnosti. Lahko rečemo, da je prav na tej ravni, v takem izobraževanju zanikana tradicionalna ideja

zma ni značilno za poljske visoke šole. N sprotno — v višjem šolstvu humanistični smeri po celem svetu je to široko razveja področje preučevanja, ki je deležno za manja mladih. Kadar ne odgovarja sre stih monopola, takrat funkcionira v ok rih normalnega prikaza ideje in vede.

— Zdaj si ljudje na Poljskem, ki se ukv jajo z določenimi področji znanosti, d opraviti z velikim številom prepovedat tem. Najbolj izrazito se to vidi v huma stičnih predmetih. Ne morejo se ukvarjati njimi, če pa se že, ne bodo nikoli prestop sten kabinetov. Vlada situacija, v kateri prav nobenem pojavu ni mogoče pisati konca v njegovem najširšem aspektu. Pe cenzure vtiska ogromno znamenje na e našo stvarnost, znanost in kulturo, ki p vlado nekaj predpisov vodi do določene načina razumevanja sveta. To se dog tako v psihologiji ljudi, ki tvorijo kultu kot tudi v stalnem deformiranju sveta v percepcije. Govorili ste že o meri, o to nem skepticizmu do tega kar je napisan Zgodovina je izrazit primer »branja m vrsticami«.

Doc. B.G.: Seveda, to je zelo pomembn stvar za življenje in obliko zgodovinske okolja. Za to, da bi prehodil pot univer tetne kariere, da bi dosegal stopnje in fun cije, moraš objavljati. Da bi objavlj moraš govoriti tako, da boš imel možno za dovoljenje vlade in tiska. Na tak način mehanizmi samokontrole ustvarjajo zar neprijetnih posledic. Če izbor teme ra skovanja je odvisen od tega, o čem se s govoriti in to je v nekem smislu poš odnos. Lotiš se take teme, s katero ne tve zunanega vmešavanja in imaš možnost p vedati resnico, vso aliskoraj vso. Potem

v sistemih, v katerih delujejo mehanizmi, ki regulirajo politično življenje in v katerih obstaja parlamentarna kontrola in svoboda javnega mnenja, pomeni svoboda humanističnih raziskav suvereno družbeno pravico. Kjer pa se politične pravice ne spoštujejo, monopol države vodi k upadanju družboslovnih raziskav. Humanistika mora izvrševati funkcijo v sistemu propagande, »kandidovske« propagande, take, ki naj bi nas prepričala, da je sistem v katerem živimo, najboljši možni sistem.

S tem ko izpolnjujejo to instrumentalno funkcijo, stojijo take vede humanistike kot zgodovina, literarna zgodovina, veda o kulturi, sociologija v nasprotju s svojimi raziskovalnimi in izobraževalnimi cilji. Rad bi se zadržal pri disciplini, s katero se sam ukvarjam, pri zgodovini. Banalno bi bilo presojati ali in v kolikšni meri je bila zgodovina v teku zadnjih desetletij predmet manipulacije — to je očitno znana resnica. Konfrontacija spominov, če že ne osebnih pa spominjanja družine, je pokazala razhajanje šolskega

In nazadnje vprašanje narodne zgodovine 19. in 20. stoletja. To vprašanje je bilo najbolj občutno zmanipulirano v 50 letih v okvirih stalinističnega modela propagande, v katerem je ustrezno spremenjena shema podobe preteklosti izryševala neposredno politično funkcijo. Ta model, ki je ustvaril dogotrajno občutljivost in pomeni značilen punkt negativne nastrojenosti do vsakršnih presojo o propagandni manipulaciji z narodno zgodovino, izhaja iz preteklosti. To je edina od zahtev socialnopsihološke resničnosti: znano je, kaj ljudje vedo in kaj bi hoteli zvedeti, potem manipulacija ni več tako drastična kot v stalinističnem modelu, izogiba se vstopanju v javni konflikt z osebnim spominom, gre nasproti nekaterim najmanj zainteresiranim. Ostajajo tudi ogromna poglavja nacionalne zgodovine 19. in 20. stoletja, ki so tudi tabu. Zanje velja zapoved molčanja tako v praksi cenzure — dovolj je samo spomniti na ogromni spisek zadev, zajetih v »zapisu«, ki ga je pred nekaj leti predložil javnosti gospod

Razgrnitev zgodovine, tako 35 let Ljudske Poljske kot zgodovine 20. stoletja, nasploh je izpeljana na ravni političnih dogodkov, na izključno politični interpretaciji; v resnici pa je problem kako dokazati, da je bila KPP tista sila, ki je imela v 20. in 30. letih prav in da sta PDP in PZDP vodili pravilno politiko. Tu pravzaprav ostajamo v območju političnih interpretacij. V celoti izobraževalnega sistema ima ideološko poučevanje posledice, ki jih je težko oceniti. Vendar se to v manjši meri tiče zgodovine kot predmeta, ki nosi različne nazive in učni marksizem — leninizem ter se v njem realizirajo predvsem neposredni politični cilji. Potemtakem ima v okviru tega primitivnega predmeta svoje mesto teorija, ki ste jo prej omenili; to se pravi, da je v prvi plan interpretacije dogodkov, človeških dejanj in občutenj potegnjen determinizem, zmanjšana pa je vloga zavestnega izbora in odločitev ljudi, družine, človeške skupnosti. Lahko rečemo, da je prav na tej ravni, v takem izobraževanju zanikana tradicionalna ideja

staja samocenzura, ki povzroča, da med tem kar zgodovinar ve in tem kar zgodovinar piše in objavlja, nastaja prepad, ki je rezultat »kontrole peresa«. Potemtakem sta obe situaciji, tako izbor teme kot avtocenzura, operaciji na živem telesu znanstvenega raziskovanja. Ti dve operaciji trajno pohabljata zgodovino. V vsakem primeru ima humanist zavest razsodništva pri izboru teme — česa naj se loti, na kakšen način naj realizira svoje raziskovalne cilje — vendar mora izbor teme ustrezati tako sočasnim potrebam kot tudi raziskovalnemu pomenu, pomenu za poznavanje resnice o preteklosti. Izbor teme na osnovi njenega podleganja cenzuri in tudi avtocenzura, ki izhaja iz predpostavke poštenosti, sta pravzaprav obliki prilagajanja in mimikrije in sta za prihodnost narodove kulture nevarna pojava. Avtocenzura istočasno kazi resnico in zgodovino. Etos zgodovinarja temelji predvsem na tem, da je poznavanje resnice v celoti nadrejeno, to je etos raziskovalca nasploh.

na 71 STR → nadaljevanje

(Nadaljevanje z 19. strani)

Vendar, npr. v fiziki, vedno obstaja možnost takojšnje verifikacije, soočenja teze z resničnostjo. V primeru zgodovine se brez rizika dogaja, da resničnost daje laž. Nepoštenost raziskovalca ima v primeru zgodovine še toliko hujše posledice, ker je rezultat raziskave odvisen prav od zgodovinarjeve moralne drže. Njegovo tezo je seveda težko verficirati, ker zgodovinar prekaša svojega bralca v poznavanju virov, na katere opira svoje teze ali domneve. Vmešavanje dejavnikov prilagajanja v sam proces raziskave in mišljenja povzroča deformacije zgodovinske resnice, ki jih ni mogoče izmeriti. Tu bi opozoril na destruktivne posledice ne samo v družbenem merilu ampak tudi na odnos okolice do poklicnega zgodovinarja. Te posledice so tem bolj nevarne in razsežne, ker odzvevajo zgodovinarju možnost vpliva na masovno zgodovinsko zavest. Na masovno zavest vplivajo spomini družine, materialni elementi iz preteklosti, branje, zgodovinski romani, film, televizija itd. Zato torej zgodovina kot znanost, ki izgublja zaupanje sprejemnika, ostaja nemočna nasproti porajajočim se procesom stereotipizacije v zgodovinski zavesti. Ti procesi pa so najpogostejše kompenzacijski. Kompenzacija nasproti uradni propagandi, nasproti individualni ali skupni situaciji, zaradi občutka šibkosti ali ponizanja je iskanje vsakršnih blestečih trenutkov. Kadar uradna propaganda vsiljuje določen tip stereotipov in vzorčnih simplificiranih sodb in ko je nepravilnost teh sodb v zavesti, sledi proces kompenzacije.

To pomeni: za resnično se smatra vse, kar je nasprotno uradno razglašenemu. Eno in drugo je daleč od resnične podobe preteklosti, daleč je prav tako uradna propaganda, kot tudi masovna zavest, ki deluje na podlagi obrambnih mehanizmov. V sodobni zavesti Poljakov je opaziti oživljanje določenih tendenc narodne iredente, ki, kot se zdi, izhajajo iz kritične izkušnje, ki pa se vračajo v nekritični iracionalni obliki. Prav na tej kompenzaciji obrambnega značaja rastejo lažne in napačne sodbe, polresnice ali zamolčevanja. Analogno izstopajo dejanja, kakršna v uradni

kulturi izvršuje cenzura, tudi v sistemu obrambnih mehanizmov narodne zavesti in pameti, tako da se pozablja na sodelovanje Poljske pri razdelitvi Češkoslovaške, na Berezo Kartusko, na antisemitska preganjanja, na grenke refleksije septembrske nesreče. Izguba zaupanja do zgodovinarjev poglavlja delovanje obrambnih — a deformirajočih mehanizmov skupinske zavesti. — Mogoče bi se v tem primeru lotili še ene zadeve — neodvisnih iniciativ za samoizobrazbo. Že nekaj let deluje na Poljskem znanstveno predavateljsko društvo (TKN) — institucija, ki ima v svojem načelu nalogo: vsaj delno izpolniti vrzeli ali bolje prepade, ki delijo uradno propagando od resnične zgodovinske, družbene, filozofske vednosti o naši poljski stvarnosti. Vsiljuje se nam vprašanje — ali v akademski službi — društvu je nastalo predvsem z mislijo nanjo — v resnici obstaja realna potreba po neodvisni kulturi? V kolikšni meri lahko predavanje v ZPD prinese nedostopne vesti in dejstva in v kolikšni meri omogoča sodelovanje pri določenem političnem aktu? In če taka potreba je, v kolikšni meri jo zadovoljuje ZPD?

Doc. B.G.: To je zelo zapleten problem, ki se tiče vseh središč neodvisne kulture. Ali obstaja možnost ustvarjene odvisne, avtonomne kulture? Šele prihodnost lahko odgovori na to vprašanje, trenutno pa smo v položaju, v katerem ne izkoristimo vseh obstoječih možnosti za avtonomizacijo narodne kulture. Pravim »ne izkoristimo« in pri tem mislim tako na tvorce kulture — (mislece in pisatelje) kot tudi na zelo široko pojmovano krogo odjemalcev. Primer, s katerim sem govoril o humanistiki — najpogostejše operiral, primer zgodovine nam nedvomno priča o tem. Potreba po resnici o preteklosti je ogromna. Podobno očitna je potreba po sociološki raziskavi sodobne kulture, propagandnega jezika in delovanja sistema političnega informiranja. Ne bi mogli trditi, da je ta potreba masovna. Zdi se mi, da ima 35-letni proces odvajanja od samostojnega mišljenja in privajanja k pasivnosti zelo velike konsekvence. Zdi se, da bi bilo, če bi bila ta druga stran resnice lahko dostopna, vredno poizvedeti, biti navzoč, izkoristiti. Ker pa to zahteva aktiven odnos — to ni problem rizika ali ni »samo« problem rizika represije

— začenjajo nastopati mehanizmi prilagajanja sistemu, prilagajanja življenju. Ti so ustvarili globoko zakoreninjeno pasivnost družbe. Mislim, da je to, kar trenutno lahko opazujemo, prav nastajanje neodvisne kulture, neodvisnega kroženja misli. Nihče seveda ne ve, koliko časa bo trajal ta pojav. Deluje pa v dvojnem smislu: kot določeno pričevanje o neodvisnem mišljenju in kot področje delovanja skupnosti. To je zdravilo zoper pasivnost. Pri tem je pomembno tako delovanje skupnosti kot navzočnost misli, idej. Zato sem prepričan, da se lahko pojavijo dela, ki bodo izraz samostojne misli, ki ne bodo podlegla avtokontroli in cenzuri, ki nam bodo omogočila ugotoviti, na čem utemeljiti sedanje generacije Poljakov in njihov pregled na svet ter mišljenje o prihodnosti države. Opozoril sem že na nevarnost nastanka kompenzativnih mehanizmov v tej neodvisni kulturi: da bo potem v njej samo to, kar v državi ni legalno, samo druga plat medalje. Te deformacije očitno izhajajo iz komplementarnega značaja kulture. Upanje neodvisne kulture je, da se bo osvobodila komplementarnosti in ustvarila možnost samostojnega pogleda na svet, ki bo kritičen ne samo do vladajočega sistema ampak tudi do predlaganih vizij. Misel nastaja takrat, kadar imamo določen spopad različnih stališč, različnih načinov razumevanja, različnih ideologij.

Ko potemtakem v okvirih neodvisne kulture nastane tak obtok prepričan pa sem, da se prav to zdaj dogaja — bo to pripeljalo do normalnega položaja, v katerem bo ta avtonomna in neodvisna kultura postala važen del narodne kulture; zdaj je že glavno mesto politične misli. ZPD je spoznalo, da potrebe po izobrazbi, samooblikovanju in kritični refleksiji zahtevajo trud in delo učenjakov, vzgojiteljev, pisateljev izven struktur uradnega življenja. Cilj je pripeljati neodvisno misel na kulturni trg, vzbujati kritične refleksije, ustvarjati možnosti za samooblikovanje, priskrbeti »instrumente mišljenja«. Publikacije (izdaja jih Nowa), kakršen je bil izbor člankov iz sovjetskega časopisa Pravda o dogodkih 17. septembra 1939, bodo tako našle masovnega bralca. Ali takega bralca lahko najde publikacija ZDP-ja, »Jezik propagande« ali pravkar lansirana »Mala knjiž-

nica idej«, v kateri so objavljena pisma Tomasza Masaryka in naj bi objavila še zvezek pisma Bertranda Russella? Gotovo v precejšnji meri, ker je ta prva publikacija, t.i. »17. september 1939«, kompenzacija, to kar vsi čakajo, ker vedo, da se o tem ne govori resnice in ker hočejo to resnico zvedeti. Publikacije, ki imajo v manjši meri kompenzacijsko vlogo, morajo pripraviti k razmišljanju in potem zahtevati določen aktiven odnos do sveta. To aktivnost pa je treba ustvariti. Večino občinstva ZPD sestavljajo študentje in absolventi, ki poznajo tuje jezike in lahko celo verjamemo, da imajo dostop do tuje literature, ker želijo v njej najti določeno oporo za samostojno razmišljanje.

Najbrž takim najbolj aktivnim posameznikom, ki se samostojno opredeljujejo v svetu, pravzaprav ni treba drugih oblik delovanja. Vendar te neodvisne publikacije delujejo tudi v masovnem obsegu; vpeljujejo v narodno kulturo misli in ideje in jih delajo lažje dostopne. Prelamljajo to, kar je zapuščina 35-letne vzgoje, prelamljajo pasivnost, zadovoljiti ga; to je tip lakote, ki zahteva hrano na mizi. In mislim, da so zanimanja, na katera odgovarja ZPD, dovolj velika in ga lahko imamo za dovolj tolažilni pojav. Publikacijam bi dal še večji pomen kot predavanjem in seminarjem. So trajne, razširjajo se daleč, tvorijo določen material za intelektualna srečanja med ljudmi. V nekonvencionalni obliki: predavanje, seminar, shod za izražanje lastnih mnenj — preprosto srečanja mislečih ljudi.

V logiki družbenega življenja je, da je potreba po refleksiji politike odvisna od možnosti političnega delovanja in tudi, da se želja po sodelovanju v političnem aktu pojavlja pogostejše in lažje kot želja po spoznanju. Dosedanji rezultati sodelovanja ZPD kažejo na celovitost njenega upora, o čemer priča zanimanje mladine in ostrost političnih represij. Čeprav bomo šele ob širšem razvoju izdajateljskih dejavnosti lahko govorili o zadovoljevanju družbenih potreb na področju humanističnega izobraževanja.

× Z docentom B. Gieremkom, rektorjem krakowske univerze, sta se nočevala Andrzej Mietkowski in Bronisław Wildenstein.

Prevedla Darja Dominkuš

absolventu

mesečno

vozovnico

Ali absolventom pripada avtobusna mesečna vozovnica? Kdo je proti, kdo je za? — Tribuna dela za vas!

Ljubljana, 8. oktobra (Tribuna preza) Čevam bo, absolventje, v tajništvu fakultete ali pa

na mestu prodaje avtobusnih mesečnih vozovnic rečeno, da je ne morete prejeti, ker ste že absolvirali študentske ugodnosti, vam na tem mestu Tribuna sporoča, da temu ni tako.

Zgodilo se je namreč na Pravni fakulteti (iz obveščenih virov pa smo izvedeli o podobnih stvareh

tudi na drugih fakultetah), da je tajništvo zavrnilo žigosanje in s tem potrditev statusa študenta, obrazca, ki je potreben za pridobitev omenjene vozovnice. Rečeno je še bilo, da absolventom SAP-VIATOR te ugodnosti ne priznava. Tudi

prodajalec mesečnih vozovnic je po večkratni razlagi statusa želečega subjekta (»Ali lahko dobim

mesečno vozovnico, čeprav sem absolvent?« —

»Povej kateri letnik študiraš, če še študiraš?« — »Ja v noben letnik ne hodim, absolvent sem.« — »Zavmil možnost pridobitve vozovnice. (Tribuna je tolerantna in dopušča možnost, da je prodajalec terminus technicus neznanka). Šele vzpon po le-

stnici oblasti nam je omogočil izvedeti, v pogovoru s (prijazno) tovarišico v prometni pisarni SOZD

Sap-Viator, da oni ne postavljajo nikakršnih ovir pri zavzetju pravice do emenjene ugodnosti, da le prineseš potrdilo o šolanju. Ker pa ima tudi absolvent status študenta ima torej vso pravico do avtobusne mesečne vozovnice.

Torej, mesečne vozovnice so vaše.

grujičić

milovan: aforizmi

Na televiziji govore najviše oni koji nemaju hrabrosti da čuju šta drugi o njima misle.

Ljubav na prvi pogled je najsigurniji znak kratkovidnosti.

Deca su najbolji znak da se muž i žena nisu o najvažnijim stvarima još sporazumeli.

Žena je žena i kad spava uvek sanja o tome da je muško.

Muškarac je kao razmaženo dete, uvek nešto hoće samo ne od onoga ko bi mu to drage volje dao.

Mnogi su se odlučili dok su za ženama jurili ko pseto na lancu pa se sad pitaju gde su jim oči bile.

Samo u braku žena muškarcu ne veruje ni da je muško.

Samo u braku muž ženi ne veruje nikad spava da drugog sanja.

Samo od prostitutke može postati poštena žena.

Škola je jedina dečija igra koju ni jedno dete ne želi da ponavlja.

Posle polaganja izpita zrelosti mladi dobijaju puške.

Rad je pored svih dobara stvorio i radničku klasu.

Običan svet umire na pogrebima velikana vlasti.

Radnička klasa je jedina klasa koja bi se drage volje odrekla svoje istorije.

x Aforizmi Milovana Grujičića iz Kranja so zaradi specifične družbene konotacije objavljeni neprevedeni.

kako slike prihajajo

Že vprašanje, ki si ga je kot moto svoji, v Študentskem kulturnem centru pripravljeni razstavi zastavil Bojan Gorenc, priča, da je avtorjev pristop k slikarstvu konkreten, v smislu samostojne ideološko neobremenjene likovne produkcije, da raziskuje znotraj umetnosti same in skuša s poglobljeno analizo le-te odkriti njeno temeljno, umetnikovemu vpogledu lastno, povezavo s stvarnostjo.

Slike Bojana Gorenca so v bistvu objekti, sestavljeni iz cevi, železnih palic, žice, gaze in blaga, nastali v tem lanskem letu, točneje med marcem 81 in septembrom 82. Kronološko so slike razdeljene na tri obdobja, v katerih je prikazan avtorjev razvoj v času, ko zapusti tradicionalni, pravokotniški format z nanj nanešenimi reduciranimi geometrijskimi oblikami in se posveti realizaciji, materializiranju le-teh v objektih. Liki sedaj prevzamejo tako funkcijo nosilca celotnega objekta, kot tudi značaj samostojnega, konstitutivnega likovnega elementa. Prej le zapis linije na površini, se v obliki žice spremeni v linijo, lik je materializiran že kot sam, na belini stene zarisujoč se trikotnik, prekrit s platnom ali pa prepreden z, iz cevi in žice sestavljeno strukturo.

Prva faza, z naslovom Pripravljanje, reprezentira množico možnih oblik, ki so se sprostile ob tem prehodu, od visokega pravokotnika pa do s platnom prevlečenega trikotnika, ki nakazuje nadaljnji razvoj. Drugo obdobje, pojavljanje, se najprej ukvarja z raziskavo poigravajoč se trikotniške oblike, se s strukturo in postopnim uvajanjem črne, od tu pa skoraj čisto do konca vladajoče barve. V drugem delu pa se kot sinteza raziskav forme pojavi okroglo na pravilno mnogokotniško osnovo razpeto platno z notranjim središčnim izrezom »Prisotnost svetlobe.« zadnja faza, je predstavljena s tremi velikimi nič več monohromatsko obarvanimi krogi: uveljavlja se rjava, zelena, modra, rdeča... Izrezi so vse večji, z vedno dinamičnejšim prepletom razkrite strukture, ki postaja vse samostojnejša, dokler v zadnji — v letošnjem septembru nastali sliki — prej pod površino platna skriti kvadratne zavlada in se postavi pred krog.

Gorenčevo slikarstvo sicer izhaja iz geometrijske abstrakcije, ki sta jo utemeljitelja, Kazimir Malevič in Piet Mondrian zasnovala kot nadosebeno, razindividualizirano slikarstvo, kar je kasneje sprejela in naprej razvila vsa tvorstno likovna produkcija, a skuša avtor prav s kritično presojo in prevrednotenjem te tradicije, v sklopu njenih oblikovnih rešitev, doseči ponovno pomenjanje in mnogoznačnost v sliki. Posamezni detajli zopet pridobivajo status znaka, med seboj konverzirajo in vzpostavljajo dialog s površino platna. Vendar pa se je umetnik prisiljen strogo izogibati ilustrativnega simbolizma, neprestano prežetega na vsako aluzijo znaka, ki bi se preveč oddaljil od tekstualnosti lastne umetnine in se s tem dal ujeti v mrežo udobnih, vsakdanjih bralnih sistemov. Takšno, kakršno je, ponuja Gorenčevo slikarstvo mnogo več: ponuja polivalenten, nezamejen proces s katerim lahko gledalec svobodno stopi v dialog.

TOMAŽ VIGNJEVIČ

po birokratski poti

»Filozofija in preučevanje dejanskega sveta sta v takem medsebojnem razmerju kot onanija in spolna ljubezen.«

Marx, Nemška ideologija
MEID I, str. 190,
CZ, Ljubljana 1979

Najprej kratka preambula v stilu ab ovo in nekaj trivialnih dialektičnih dejstev v smislu Proktustove postelje, a vse skupaj kot neogibni pogoj nadaljevanja. Mednarodni odnosi nastanejo z nastankom države, ta nastanek pa pogojuje razredna stratifikacija, pogojena s stopnjo razvoja produktivnih sil, produkcijskih odnosov in delitvijo dela, kar implicite rezultira integracijske procese. Država ima monopol nad zunanjo politiko (s tem tudi nad notranjo in viceversa: že Tukidid ugotavlja medsebojno povezanost in vzajemnost notranje in zunanje politike), za katero je v predkapitalističnem obdobju značilna anarhičnost in zaprtost v nestrukturiranem mednarodnem okolju, obteženem z večno dilemo vojna/mir na psevdokonkretnem nivoju ter nizko produktivnostjo in počasno rastjo presežnega produkta na konkretnem. Aufhebung (ukinjanje) srednjega veka — »demokracije nesvobode« (1) — opravi kapitalistična meščanska revolucija kot izhodišče slehernega nadaljnjega razvoja in obenem ključ za razumevanje predkapitalističnih formacij: »Buržoazna družba je najbolj razvita in najbolj mnogovrstna zgodovinska organizacija produkcije. Kategorije, ki izražajo njene odnose, razumevanje njene razčlenjenosti, zato hkrati omogočajo vpogled v razčlenjenost in v produkcijske odnose vseh propadlih družbenih oblik, ki je na njihovih razvalinah in elementih zrastle, katerih še nepremagane ostanke deloma zdaj vleče s seboj, deloma pa so se goli nastavki razvili v izoblikovane pomen« itd. Anatomija človeka je ključ za anatomijo opice. (2) Tako pomeni Francoska revolucija začetek politične in nacionalne emancipacije: »Odtlej je zgodovina človeške družbe zgodovina emancipacije.« (3) z Angleško ekonomsko revolucijo, ki eliminira obdobje nekomunikativnosti in v promiskuiteti expressis verbis (dobesedno) vzpostavlja posredno (med vodstvenimi strukturami) in neposredno (med prebivalstvom) komuniciranje, pa si Evropa zagotovi dominanten položaj, producira svoje ekonomske podaljške, in evropocentričen. Stoletni Pax Britannica, v katerem je vsebovana Evropa, temelji predvsem na industrijski in prometno-tehnični revoluciji, na zunanjih investicijah — »izvozu kapitala« (Lenin) — in trgovini kot »motorju rasti« v udejanjanju teorije/filozofije, meščanskega svetovnozgodovinskega gledanja, katerega konkretna praksa je imperializem. Kapital »vse narode primora, da usvoje produkcijski način buržoazije, če nečemu propasti; primora jih, da pri sebi samih vpeljejo tako imenovano civilizacijo, tj. postanejo buržuji.« (4) in mednarodni sistem vstopi v zgodovinski proces kot kapitalistični svetovni trg.

Z Oktobrsko revolucijo je končano obdobje meščanske emancipacije — meščanski razred postane iz nacionalnega partijskega razreda, subjekt negacije/splošne emancipacije, proletarijat je tvorec Sovjetske zveze, konkretnega mednarodnega subjekta par excellence. Vendar pa: človeška družba in planetarni državni sistem ostajata ločena, torej je tudi država ločena/bistveno razcepjena na državo planetarnega državnega sistema in na državo kot članico človeške družbe. Dejanska država je:

1) meščanska (živalska človeška družba, ki producira privatne individue, zopet razcepljene — in ti njo — družbo), katere materija ni država, do planetarnega državnega sistema pa je v odnosu kot materialno nasprotje;

2) birokratska (formalna, vnanja opredelitev oblasti z abstraktnim komunizmom, ki ne zahteva dejanskosti), ki je planetarni državni sistem, za katerega daje materijo država (na primer socialistično samoupravljanje v smislu čim širšega vključevanja dejanskih subjektov v politično odločanje in s tem odpravljanje politike kot politike, kot odločenega odločanja »v imenu«), planetarni državni sistem pa je do države v odnosu kot formalno nasprotje.

Zakoni so totaliteta politične države; ravno zato njeno protislovje, gnano k temu, da se pokaže/razkroji in ravno pred zakoni človeška družba ne eksistira kot planetarni državni sistem. Da bi prišla človeška družba do eksistence, mora biti dejanska človeška življenje postavljeno kot neobstoječe. Ločitev človeške družbe in planetarnega državnega sistema se nujno pojavlja kot ločitev politične države v planetarnem državnem sistemu od človeške družbe, od njene (državne) dejanske empirije. Človeška družba znotraj sebe izpelje odnos planetarnega državnega sistema in človeške družbe, ki po drugi plati eksistira kot birokracija. Zdaj birokracija še ni naše vprašanje, zato puščamo to point d'honneur ob strani. In medias res. Oktobrska revolucija je zapustila emancipacijo, emancipacija sovjetski sistem in v roko jo je zagrabila protikolonialna revolucija z izvršitvijo svoje glave — politične emancipacije, ne pa svojega želodca — ekonomske emancipacije, brez te pa se država/narod spremeni v bolnika s transfuzijo krvi (beri: posojala ad absurdum) na robu eksistence. Protikolonialna revolucija je fiksirala planetarno nasprotje Vzhod — Zahod v zgodovino, ki sicer še kako določa prihodnost, in etablirala novo: Sever — Jug, »bogati in revni, svetovni kapitalist in svetovni proletarec«, kot smo že pisali (5). Zdaj nam gre predvsem za to, da s pomočjo tov. Štajnerja temeljiteje razdelamo to floskulo.

Najbolj eminentna razlika med Severom in Jugom je ekonomska razlika, je nasprotje razviti nerazviti kot različni razvojni stopnji človeških produktivnih sil, pri čemer je nerazvitost fenomen in ne več temelj ekonomske omejenosti. Emancipacija od nerazvitosti se postavlja za pogoj tako Jugu, ki mora biti ekonomsko emancipiran, kakor Severu, ki naj emancipira in se sam emancipira; zato vsakršna kritika, ki ostaja na polju kritike Severa, udari v prazno. Gre za kritiko planetarne politične ekonomije nasploh, katere zgodovina se je razkrajala v nerazvitosti, zato je treba razkrojiti nerazvitost v zgodovini. Protislovje med Severom in Jugom nasploh je protislovje med Severom in njegovimi predpostavkami nasploh — vsaka konsekvence pa se bojuje zoper eksistenco svojih predpostavk vse dotle, dokler se neki nov princip ne bojuje proti eksistenci, ampak proti principu te eksistence. Iz zgoraj povedanega sledi, da je ekonomska emancipacija Juga emancipacija Severa od (neo) kolonializma; politična emancipacija je formalna oblika emancipacije in šele ekonomska emancipacija je dejanska/vsebinska občečloveška emancipacija.

Že prej smo mimogrede omenili, da vsebinska plat ekonomske emancipacije obsega emancipacijo od nerazvitosti (katere udejanjanje se je formiralo v dialogu med Severom in Jugom — kakor se Sever v dialogu z Jugom pojuži, tako se Jug v tem istem dialogu poseverni), pri tem pa se za nerazvite postavlja cel kup vprašanj, več ali manj povezanih z izhodom iz »začaranega kroga revščine« (6): zaostala država ima zelo nizke narodni dohodek; nizki narodni dohodek ne dovoljuje visoke akumulacije, kar pomeni, da manjka sredstev, za investicije; ker je investicijska dejavnost majhna, je opremljenost proizvodnje zelo slaba in zato tudi produktivnost dela nizka; nizka produktivnost pa povzroča ponovno majhen narodni dohodek. Štiri poglavitna vprašanja razvoja so:

1) Ali razvijati kmetijstvo ali industrijo: če se odločimo za prvo varianto, to je razvoj kmetijstva, odločitev rezultira večjo učinkovitost investicij, porast zaposlovanja in izboljševanje delitve dohodka, ki ni v toliki meri koncentriran kot pri razvoju industrije. Druga varianta, razvoj industrije, pa prispeva k stabilnosti dohodka in zmanjšuje nihanje, rešuje ravnotežje v plačilni bilanci in s tem povečuje ekonomsko fleksibilnost. Odgovor seveda tiči v usklajenem razvoju obeh polov, ki se kaže v treh oblikah: ekstremni (neto in

bruto investicije ali produkcija rastejo v enaki stopnji v vseh sektorjih gospodarstva), zmerni (vsi sektorji se razvijajo istočasno, vendar je stopnja rasti različna) in kombinirani (razvoj je zasnovan na faktorjih eksterne ekonomije kot rezultat usklajene ponudbe in povpraševanja).

2) Ali v industriji hitreje razvijati I. oddelek (produkcija produkcijskih sredstev) ali II. oddelek (produkcija potrošnih sredstev)? Teorija meščanskih ekonomistov prisega na hitrejši razvoj II. oddelka, ker zahteva manj kapitala, zaposli veliko število delovne sile, izgradnja traja kratek čas in ne zahteva drage tehnike ter visoko kvalificiranih kadrov — to pa pomeni, da je v poznejših fazah skoraj nemogoče razviti lastno proizvodnjo — tehnično bazo. Država ostane glede prvega oddelka popolnoma odvisna od tujine. (beri: od razvitega Severa z močno težko industrijo), nizko akumulacijo pa dviguje le z intenzivnim izkoriščanjem delovne sile. Za hitrejši razvoj I. oddelka se ogreva teorija in praksa dežel »realnega socializma« — tu gre za razvoj vsaj na daljši rok, ki v začetku zahteva velikanske žrtve. »Zato ni sprejemljiva niti sovjetska niti meščanska teorija. Razvoj gospodarstva zahteva pravilno odločitev prioriteten potreb. Te potrebe pa določa celoten kompleks ekonomskih in političnih okoliščin.« (7).

3) Vprašanje gospodarskega ravnotežja: meščanska teorija razglasa, da mora biti razvoj gospodarstva vedno uravnotežen, kar pomeni zadrževati enakost med investicijami in denarno akumulacijo v vsaki fazi razvoja, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do zviševanja inflacije, zastoja v priradi blaga in gospodarske krize. Seveda se v teh teorijah za izhodišče jemlje maksimiranje profitov. Tudi v deželah »realnega socializma« (s tem v deželi socialističnega samoupravljanja) je potreben usklajen razvoj vsaj na daljši rok, za razliko od maksimiranja profitov pa je v nekem smislu to izhodišče maksimiranje gospodarske rasti.

4) Odnos med objektivnimi možnostmi v razvoju gospodarstva in svobodnim odločanjem: med objektivne meje svobodnemu odločanju lahko štejemo: doseženi nivo razvoja produktivnih sil, velikost in strukturo naravnih bogastev, velikost države, stopnjo porasta prebivalstva in konstelacijo mednarodnih ekonomskih odnosov, ki vzajemno vplivajo druga na drugo in so v medsebojni soodvisnosti. Za doseganje smotne in racionalne poti gospodarskega razvoja so pomembni faktorji še: meja akumulacije (ni mogoče znižati podedovanega in zgodovinsko pogojenega standarda, zato je le ta imperativ, ki postavlja gornjo mejo akumulacije), meja porasta I. oddelka in izbor tehnike.

Pri razreševanju teh problemov so dežele »realnega socializma« z Jugoslavijo vred dokazale najmanj dve stvari, quod erat demonstrandum: da proletarska revolucija ni »zadnji akt politične ekonomije kot znanosti« (Rosa Luxemburg), obenem pa velike prednosti pri razbijanju »začaranega kroga revščine« z naglimi spremembami lastninskih in razrednih odnosov in zbiranjem akumulacije predvsem z mobilizacijo delavskega razreda za prostovoljne akcije.

Differentia specifica na Zahodu po drugi svetovni vojni je krepka državna intervencija, s katero je ustvarila sistem ekonomsko-političnih

ukrepov sodobne neokapitalistične države, ki skuša obvladovati krizo kapitalizma kot sistema vedno večjim posrednim in neposrednim poseganjem v gospodarstvo z namenom: omejevati motnje v procesu kapitalistične družbene reprodukcije, ki so posledica vse bolj zaostrenih kapitalističnih protislovij — vedno bolj poudarjenega družbenega značaja produkcije in le tej nasprotnih oblik privatnokatoličnega prilaganja. Državna intervencija se je povezala z monopolizacijo in internacionalizacijo gospodarjenja z neoliberalističnimi primesmi modificiranega »laissez faire«, obenem pa je potekala interakcija razvoja produktivnih sil, produkcijskih odnosov in mednarodnih odnosov ter mednarodne menjave v najširšem smislu med vsemi subjekti mednarodne skupnosti v vsej totaliteti gospodarskih odnosov med državami. Nacionalni kapital je prerasel v transnacionalni kapital, s katerim upravljajo multinacionalne družbe od katerih jih ima dvesto največjih planetarni pomen. Multinacionalne družbe niso samo ekonomski, temveč tudi politični faktor, ki prispeva k utrjevanju planetarnega kapitalističnega sistema (8), medtem pa v mednarodni dejavnosti de facto niso podvržene nobeni kontroli. V temelju so nezainteresirane za kakršnokoli nacionalno ekonomsko politiko; nacionalna ekonomska politika pa je nezainteresirana za multinacionalne družbe in se obnaša, kot da teh sploh ni. Poglavitno nasprotje se torej pojavlja v tem, da je transnacionalni kapital imun zoper ukrepe nacionalne politike in ima lastno logiko, lastno življenje in lastne interese zoper nacionalne interese. Od tu izhaja negotovost, nepredvidljivost in nepreračunljivost mednarodnih ekonomskih tokov.

Kriza z začetkom v letu 1973 je še poglobila nasprotja, upočasnila že tako razparcelirani planetarni razvoj, s tem pa so skokovito upadale realne možnosti za razreševanje le-teh na dotakratnih podlagah. Prvo znamenje, da to ni več običajna ciklična kriza, ki bo slej ko prej prešla, je bil pojav stagflacije, to je koeksistence stagnacije (upočasnjene rasti) in inflacije (razvrednotenjen denarja, ki se pojavi, če narašča količina denarja v obtoku hitreje, kot naraščajo ekonomske potrebe po denarju — te pa se povečujejo s povečevanjem blagovne produkcije). V vsem poprejšnjem kapitalističnem toku produkcije sta se ta dva fenomena pojavljala izmenično: inflacija in polna zaposlenost, nato kriza, stagnacija in brezposelnost. Tudi cene so se vsaj približno oblikovale po tržnih zakonih in gibanjih, čeprav se je s koncentracijo in centralizacijo kapitala in za oddaljevanjem od razmer popolne konkurence progresivno zmanjševala učinkovitost tržnega mehanizma in ga je bilo treba kombinirano dopolnjevati v tržno planski mehanizem.

V tej krizi so se cene še v večji meri monopolizirale, kar je pomenilo, da kljub znižanju povpraševanja cene rastejo ali so celo višje — multinacionalne družbe namreč ne znižujejo cen, ampak krčijo produkcijo, to pa zopet vzvratno pogojuje inflacijo cen, recesijo oziroma stagnacijo produkcije.

Poleg države (heglovsko: kapital ne obstaja s tem, kolikor vanj položi država svojo »voljo« — moč, ampak državna »volja-moč« obstaja kolikor leži v kapitalu) se torej tudi multinacionalne družbe postavljajo po robu logiki trga. Ni več klasičnih kriznih padcev, kajti inflacijski proces teče konstantno, ni več »zdravja« ali »bolezni«, le stalno »bolehanje«, kar z drugimi besedami imenujemo permanentna kriza, katere ni več moč zadovoljivo pojasniti samo z relativno preveliko produkcijo, oziroma hiperprodukcijo. Permanentno krizo blaži državna ekonomska politika in skuša obvladovati monopolno logiko in tržne zakonitosti, vendar gre bolj za kratkoročne posege, za »flikanje« ran, saj se vzporedno s temi ukrepi kontinuirano pojavljajo netemporalne motnje, izhajajoče iz strukturne in institucionalne krize, ki so nepredvidljive. Zahod se rešuje z protekcionizmom, Vzhod pa tare neučinkovitost sistema, neekonomičnost in ne vključevanje v planetarno delitev dela. Ta proces omogoča pogoje za špekulacije, fokus kvintesenca pa je razkroj mednarodnih odnosov, mehanizmov in pogojev za razvoj.

Na tem mestu pa stopi na sceno tov. Štajner.

PRISPEVEK H KRITIKI POLITIČNE EKONOMIJE

res krvavi

Nekoč v davnih časih so bili »nemški ideologi« prepričani, da more njihova »miselna sprememba«, »čista misel«, »pravilna zavest« revolucionirati in omajati ta grdi, slabi in reakcionarni kozmos.

To nekam čudno dejstvo pa krasi tudi nam vsem drago ZSMS s pravilno zavestjo in živim smislom za revolucijo.

Tudi temeljna intenca ZSMS »poteka s ciljem odpraviti razredno družbo in vse oblike podrejanja in odtujevanja človeka«. In kako ZSMS to »uresničuje«?

S tem da »SPREJEMA« (npr. zgodovinsko nujno osnovo kot je blagovnotržna proizvodnja), »PRIZNAVA« (npr. objektivnost obstoja teh-

nokratskega koncepta razvoja), »PRIZNAVA« (npr. objektivnost obstoja tehnokratskega koncepta razvoja), »IZHAJA« (npr. iz teh in onih stališč), »PODPIRA« (npr. politiko ekonomske stabilizacije), »POSTAVLJA« (npr. nasproti razna zgodovinska dejstva)... S tem, da se »PROGRAMSKO OPREDELI«, »ZEDINI O CILJU«, da »VIDI« (npr. delavčevu dvojnost)... v glavnem pa si »PRIZADEVA«, »SE ZAVZEMA«, »SE ZAVEDA« in »POUDARJA«... itd... itd...

Vse to in še več pa je bilo mogoče prav dobro »videti« in »podpirati« že v sredini 19. stoletja. Ta konspirativno retrospektivni pogled je Marxov, le da Marx ne vidi več: zato pa v tej vznemirljivi odsotnosti namesto njega »vidi« ZSMS — vse kar ZSMS »vidi« je le Marxov pogled in to kar je Marx gledal, ZSMS nedvomno ne vidi.

MARJAN FURLAN

(1) Marx, Kritika Heglovega državnega prava, Izbor, str. 74, MEID I, CZ Ljubljana 1979
(2) Marx, Uvod (v Očrte kritike politične ekonomije — Prvi osnutek, 1857 — 1858) str. 39, MEID IV, CZ Ljubljana 1979

(3) Benko, Mednarodni odnosi, str. IX, Obzorja, Maribor 1977

(4) Marx—Engels, Manifest komunistične stranke, str. 593, MEID II, CZ Ljubljana 1979

(5) Glej Tribuno, letnik XXXI, številka 4—5: CANCUN...

(6) Škerjanec, Ekonomski sistem in ekonomska politika Jugoslavije, str. 29—36, Obzorja, Maribor 1979

(7) Ibidem, str. 32

(8) Delež dežel »realnega socializma« v mednarodni menjavi znatke komaj 5%

PRI TERITORIALCIH

Dne, 9.9.1982 smo bili nekateri učenci na ozemlju teritorialne obrambe.

To so bili učenci, ki so peli v pevskem zboru, nekateri deklamatorji in učenke, ki so plesale. Takoj, ko smo prišli, so nas lepo sprejeli in nas povabili na kosilo. Po kosilu so nam teritorialci pokazali šotore in nam povedali nekaj o orožju. Potem so nam govorili še o marsičem. Čez nekaj časa smo imeli nastop. Ko smo končali z nastopom, smo se zbrali pri zastavi.

Vsi smo stali mirno, da so lahko spustili zastavo. Za spomin na to srečanje so nam dali dve knjigi ŽIVLJENJE V NARAVI. Bilo je lepo in si želim, da bi bilo takih srečanj še več.

Babič Snežana, 6a
O.S. Hinka Smrekarja
Ljubljana, Gorazdova 16

OBISK ENOT TERITORIALNE OBRAMBE V PRESKI

Bilo je dne, 9.9.1982. Z avtobusom smo se odpravili na območje TO v Presko. Tabor stoji sredi sončne jase, katere obdajajo gozd. Dobrodoslico sta nam zaželela komandant in komisar. Razložila sta nam tudi, kaj sploh je TO in kaj je njena naloga. Potem so nas pogostili s prvim partizanskim pisljem. Zatem nam je nekaj tovaršev razkazalo šotore, kaj je v njih in pokazali so nam tudi orožje in razstrelivo.

Ostali vojniki so imeli medtem srečanje s predstavniki K.S. Nato smo jim učenci naše šole pripravili kratek kulturni program. Pevski zbor je pel, sledile so recitacije in tudi plesna skupina je imela svoje točko. S tem se je naš program tudi končal. Vojaki so zadovoljno ploskali, tov. komisar pa je izročil tov. ravnateljici dve knjigi in značke v spomin na ta dan.

Kmalu smo se različnih višov poslovili. Kaj takega ne doživis vsak dan. Zato je bil to eden najlepših dni in hkrati zanimivo doživetje za vse nas.

Panzova Natalija 6b
O.S. Hinka Smrekarja
Ljubljana, Gorazdova 16

VTISI Z OBISKA UČNEGA CENTRA TERITORIALNE OBRAMBE OBČINE ŠISKA

Napisala bom prav tisto, kar sem čutila. Mogoče so drugi učenci pisali povsem drugače kot jaz. Pisali, da je bilo grozno stranišče, da smo predolgo stali ter poslušali in ne vem še kaj. Tudi meni se je tako zdelo na začetku, toda, ko sem bolj premislila, sem zaključila, da je bilo vse to zelo koristno. Tako smo se vsaj malo privadili. Zdi se mi, da je vsak vsaj malo o tem premislil.

Moram pohvaliti vojaški pasulj. Zares je bil

okusen. Zelo zanimivo je bilo tudi predavanje o orožju ter njegovi učinkovitosti. Zares, čisto vse je bilo v najboljšem redu. Mogoče je bila tudi kakšna napaka kakor je dejal tovarš komandant, toda jaz je nisem opazila. Moram povedati, da sem bila presrečna, ko sem videla, kako navdušeno so nam teritorialci ploskali.

To naj bi bilo vse in upam, da se bom udeležila še kakšnega takšnega obiska.

Kalabič Edina 6.a
O.S. Hinka Smrekarja
Ljubljana, Gorazdova 16

TUDI TO SE ZGODI V NAŠEM MESTU

V našem prelepem, prečudovitem, enkratnem mestu živijo v temini prostora.

»Oh, oprostite, tu je tako temno, da vas nisem opazil, zelo mi je žal. Se enkrat mi oprostite, prosim, da vas videl nisem. To ni dobro za oči, za moje oči, za vse telo ni zdravo. Saj človek roke ne more niti premakniti, da se ne bi zaletel zmeraj v nekaj, češar sploh ne vidiš, to res ni dobro za telo, tako v tej temi stati in gledati, gledati. Ali že veste ali ste brali morda v včerajšnjem »Delu«, tam na tisti strani, kjer je gospodarski kriminal, o prometnih nesrečah poročila, o posilstvih in požarih po naših velenjenjenih gozdovih, tam kjer je rubrika »Mala nočna kronika«.

Danes ob 22. uri je naš stari znanec A.P. sedel na stolu in za mizo s steklenico piva »Union« na

njej. Le —ta je vse to odnesel —iznesel iz velece-njene kavarne »Union« in to celo na sredo ceste s prvovrstnim častljivim naslovom »Unionska«. Da, da, to je nezaslišno dejanje in to na tako prometni cesti, da temu sploh lahko zgodi mogel verjeti, da se kaj takega sploh imajo res nekaj nepri nas. Vsi ti uživači piandure imajo res nekaj nezasišane v sebi; česa vsega se le ne spomnijo. O takih, o takih ljudeh bi morali sklicati referendum, vendar, brez da ali ne, temveč, vsak naš državljani, bi moral pismeno napisati, kaj bi bilo najbolje, da se naredi s temi prečudovitimi ljudmi, da, dada, dada, dada, da, da, da in vse to bi morali dati pojesti tisti čudežni, velikanski kuhinji, da bi lahko razumeli za kaj se gre, saj se strinjate z menoj, ali ne? Oh, oprostite, sploh se ne nisem predstavil: »Vaš stari znanec A.P.«

MERKLIN DUSAN

Pismo

uredništvo

To pismo pišem zato, ker sem globoko prepričana, da se mi je leta 1980 zgodila krivica, ki me še danes peče in mi ne da miru. Naj razložim.

Titov sklad za štipendiranje SRS je maja 1980 razpisal štipendije. Gimnazija Piran je predlagal dve kandidatki. Obe kandidatki sva izpolnjevali vse »formalne pogoje«, ki so bili navedeni v razpisu. Toda med nama je bila bistvena razlika, razlika v skritem pogoju te štipendije. Ona je bila članica ZK. Prve kandidatke ne poznam, niti tega ne vem, kaj piše v njenih dokumentih za prošnjo, ker mi jih na zavodu za zaposlovanje v Kopru niso hoteli pokazati, češ, le kaj to tebe briga, zadeva je zaključena, kaj bi še rada. Štipendije niso dobila in je tudi ne boš. To mislijo na zavodu za zaposlovanje v Kopru ter na zavodu za zaposlovanje v Piranu. Toda jaz mislim drugače.

Naj razložim malo svojo življenjsko pot, ki ni bila niti zdaleč lahka: Rojena sem 12. 4. 1961 v Kopru, v delavski družini. Moj oče je delavec že dvajset let v tovarni Tomos v Kopru. Že devetnajst let je samohranilec. Namreč, ko sem imela dve leti, je moja mati odšla in se ni nikoli več vrnila in noče niti slišati zame in za mojega očeta, ki je celo svoje življenje dal meni. Vse svoje želje je videl v meni in bil je ponos na me in jaz sem bila nanj. Bila sem ponosna na svojega očeta, ki se je vsak dan vračal ob 16. uri popoldne po napornem delu v tovarni. To je počel zame, da bom nekoč nekaj postala, da se ne bom vračala tako kot on vsak dan ob štirih domov, utrujena od dela in življenja. Da, tako je bilo. To vsi vedo, ki naju poznajo. Moje oče je s svojo skromno delavsko plačo preživljal mene, sebe in svojo mater, mojo staro mamo, ki je ostala sama na revni kmetiji na Brodu na Kolpi. Da bi razbremenila očeta, sem s svojimi dvanajstimi leti začela sama opravljati vsa gospodinjinska dela. Poleg tega pa sem bila odlična učenec in dijak. Tu mi ni treba posebej poudarjati, da je moja mladost minila med knjigami in gospo-

dinjskimi opravili. Nato se je zgodilo tisto, kar sva si z očetom najbolj želela in česar sva se hkrati najbolj bala. Odšla sem študirat v Ljubljano, na Pravno fakulteto. Oče je ostal sam, bal se je zame.

Jaz sem se bala zanj. Kaj bo zdaj, ko mene ne bo, kako bo zmogel vse sam in ali bo zmogel? Moja bojazen se je uresničila. Oče je postal alkoholik. Med tednom sem v Ljubljani krepko študirala, da bi lahko za konec tedna odšla domov k očetu. Vsak teden sem se vračala domov likat, pral, pospravljat, bodrit očeta, čeprav je meni bilo prav tako hudo. Strla me je krivica, ki se je nato zgodila. Padla sem v depresivno krizo, za katero sem se zdravila na psihiatričnem dispanzerju.

To štipendijo, štipendijo, ki jo naj bi dobili delavci. Toda ne! Tokrat ni bilo tako. Dobil jo je nekdo drug, nekdo, ki si jo je pridobil s članstvom v ZK.

Sprašujem se, ali je naključje, da je večina štipendistov Titovega sklada hkrati članov ZK. Ali je to naključje?

Predlog Gimnazije Piran je bil zavrnjen, prav tako vse pritožbe, ki jih je dala OO ZSMS. Nič ni pomagalo. Zmagali so rdeči, peščica rdečih. Delavci so ostali ob strani, kakor vedno. Ponovno je v naši družbi zmagal formalizem. Obrazložitev je bila kratka in krivica v nebo vpjoča. Vsi so videli in vedeli, da je to krivica: »premalo politično aktivna«.

Oziroma: »Nisi rdeča.« V to sem prepričana, tako zelo, kot v to, da Pravna fakulteta v Ljubljani stoji na Trgu osvoboditve v Ljubljani. Toda dokazovati take stvari je herojstvo. Jaz tega ne zmorem. Preveč so me potepali. To, da napadeš ZK, velja v naši družbi za izdajalstvo. Sedaj se sprašujem in vprašanje je absurdno: ali je moj oče izdajalec? On, ki že 20 let dela kot nekvalificirani delavec z 8.000 ND osebnega dohodka. Ali sem jaz izdajalca, ki dajem vse svoje moči, da bom nekoč dostojen član te družbe, da bom nekoč vr-

nila tej družbi to, kar mi sedaj daje in mogoče celo več, kot mi daje. Ali sva z očetom izdajalca?

Vse pritožbe so bile zaman. Zmagal je RDEČI ZID.

Ali so lahko štipendisti Titovega sklada študentje s povprečno oceno 7 in samo zato, ker so člani ZK. Ali je to mogoče? Studentje, ki ne izpolnjujejo temeljnega pogoja in sicer pogoja, ki je jasno naveden v rokopisu: »Študent, delavec mora praviloma imeti povprečno oceno 8«, kar mora dokazovati z indeksom. To naj bi bila torej štipendija delavcev in zelo dobrih študentov, ne pa štipendija rdečih. Ogorčena sem nad tem, še vedno, še po dveh letih nisem pozabila te krivice, začela sem dvomiti v jugoslovansko družbo. Ali je res tako brezhibna, kot jo prikazujejo. Ali pa je pri nas po dolgotrajnem boju res zmagala birokracija in formalizem. Ali bomo pustili to, da nas bo zadavila lastna birokratska roka, ki grozi že od leta 1946.

Vsi spoštujemo ZK, tudi jaz jih spoštujem, toda ne vse. To je naša gonilna sila, naša iniciativa. Ali je res tako? To vprašanje se postavlja mnogim. Ali je potrebno, da se člani ZK tako favorizira in se pozablja na temelj naše družbe. Na delavski razred. Jaz se čutim kot proletarec in ne član ZK. Isto bi moral čutiti vsak član ZK. Nekateri čutijo drugače. Nekateri člani se čutijo kot bogovi. Mi smo PRVI, a kdo ste vi? On.

Da, člani ZK, bi morali biti PRVI. Vsekakor, toda ne v bahanju in govoricenju. Popolnoma jim priznavam pravico, da so prvi. To pravico jim daje tudi ustava SFRJ. Toda ustava ne predvideva, prav tako ne katerikoli splošni pravni akt ne predvideva zlorab na račun članstva ZK. In taki so med nami. To so tisti, ki črniijo svetlo podobo ZK, ki si je to podobo izklesala že leta 1941, in ne samo leta 1941. Vse do leta 1941 s svojim ilegalnim delovanjem in herojstvom in požrtvovalnostjo. Ali bomo pustili peščici ljudi, da blati to podobo, da oskrni

največji spomenik NOB. Nisem edina, ki dvomi v določene člane ZK. Ta gnev je že dolgo prisoten v družbi, ki se lahko sprevrže v odkrit boj s to peščico. Toda kakšen naj bi bil ta boj, tega nihče ne ve. Mogoče ta boj že teče ampak je premalo odločen. Premalo odločen boj smo vodili tudi v SAP Kosovo in malo je manjkalo, pa bi nas ta peščica zadavila. Toda zmagali smo ponovno mi. Mi delavci. Prav tako bomo premagali te kvazi komuniste. Boj bo trd, kajti oni imajo ponarejene rdeče izkaznice, oni so favorizirani, oni so prvi, oni imajo iniciativo, mi je nimamo. Mi imamo drugačno neustavljivo orožje, ki lahko zruši vsak zlagani rdeči zid. Imamo duh proletarcev duh, ki je čist, duh, ki diha s to družbo. Duh, ki si želi to, kar si je želel naš tovarš Tito. Mi smo z njim in on je z nami. Duh proletarca, ki ne bo nikoli premagan. To je tisto orožje, ki lahko zruši vse iluzije kvazi komunistov. Pravi komunisti bodo ostali, to prav gotovo, da bodo ostali in oni bodo PRVI.

Ponovno poudarjam, da govorim tu le o peščici ljudi, ki blati našo avandgardno, našo gonilno silo.

Mi ZK potrebujemo danes veliko bolj kot kdaj prej. Toda čisto ZK, Titovo ZK, svetlo podobo brez madežev, ki ji ne bo mogel nihče nikoli več ničesar očitati. Potrebujemo komuniste iz leta 1928, 1929, ne pa gobezdače in širokoustneže, ki mlatijo prazno slamo in vlečejo vodo na svoj mlin. Nekoč so živeli komunisti, ki so bili pripravljeni darovati življenje za svojo partijo. DA, še danes so taki, vem, da so, toda veliko premalo. Naša družba jih potrebuje bolj kot kdajkoli prej. Sedaj se bide drugačen boj, ne manj pomemben od tistega iz leta 41, toda drugačen, ki zahteva močno gonilno silo.

Salinger Ljubica
Ljubljana, 23. 9. 1982

P.S.: Dokumentacija v zvezi s štipendijo je na Zavodu za zaposlovanje v Kopru, Šmarska cesta 8, Koper

Opravičujemo se vam, ker zaradi pomanjkanja deviz ne moremo predstaviti obljudenega dr. Jekylla in mr. Hydea; namesto tega pa vam predstavljamo nekaj iz domačih logov.

življenjska tragedija matilde švigič

Matilda je začela trpeti že v rani mladosti, predvsem zaradi pretirane navezanosti na očeta, ki pa jo je odklanjal. To je bil najbrž tudi razlog, da je v svoji hladnosti nekaj najbolj zavzetih oboževalcev postavila na hladno.

Kupila je 250-litrski hladilnik, pa 500-litrskega, pa 750-litrskega, pa hladilno skrinjo, v njej pa so se kopičila trupla. Zadnji je v mrzlem januarskem vetru visel na balkonu. Ona pa jih je obiskovala, jim z roko popravljala nasmehke in hodila na elektrošoke, kot druge ženske hodijo k frizerju, vse dokler je niso prijeli.

Prva je na to reagirala televizija in posnela nadejavanko v dvajsetih delih: »Mea culpa«. Slovenska javnost je tako dobila drevo, kjer lahko vsak pesnogo dvigne. Z nepristranskostjo se je posebej izkazal družinski tehnik Janko in njegova novinarka Victorica Landraux. V drugem slovenskem tedniku pa je izšla popolna biografija Matilde z naslovom: Mi, otroci s pošastjo Obodina.

Pri vsej zadevi ni ostala hladna niti tovarna hladilnikov in je poslala na tržišče nov prostornejši hladilnik z reklamnim geslom: »Z Matildo v lepše čase«. Prva pošiljka je bila razgrabljena, saj so zatirane slovenske lepše polovice tu videle alternativo drugim, bolj zakonitim, a predvsem daljšim postopkom.

sim postopkom.

Na naša platna je prišel domači spektakel: »Sedem hladilnikov za Matildo«. Za vloge pozitivec so angažirali tudi nekaj tujih zvezdnikov. Narodno gledališče TOZD Opera pa pripravlja rock opero: »Matilda, Matilda«.

Nekateri so bili mnenja, da jo je treba obesiti na prvo drevo. S tem so poskušali obuditi stare običaje, stvar je postala zanimiva za etnologe. Turistične agencije pa so skušale datum uskladiti s kmečko občutjo.

Na dan je prišel tudi naš iskrivi, kleni slovenski humor, na katerega smo tako ponosni, prav pri Matildi pa se je odlikoval z visokim intelektualnim nivojem. Vsak star vic z Matildo je postal uspeh. Skupina vrlih Slovencev pa je ustanovila »Matilda fan club« in začela izdajati značke, majice in nalepke z njenim likom. Takoj pa so tudi renovirale njeno rojstno hišo.

Matilda pa je sedela v priporu in skušala ugotoviti, zakaj je bila ravno toliko nora, da je dobivala elektrošoke in ravno toliko priselna, da je smrtna kazen nujno potrebna.

S tem pa je postavila temeljni problem slovenske enigmatike.

Matjaž Gruden

masturbacije

Strah komunistov pred sprostitvijo teh potencialov, pred interakcijo svobodnih proizvajalcev, je eden izmed temeljnih razlogov, da tudi v socialističnih državah stara meščanska kultura, sicer v raznih izpeljankah in preoblikah, a strukturalno nedotaknjena, vlada dalje. (Enzensberger)

Poglavitni mediji razširjanja kulturne zavesti povprečnega Slovenca so dobro znani in jih na tem mestu ne bomo posebej imenovali. Izdvojili bomo samo film, ki nas v našem primeru konkretno tudi zanima. Ali bolj določno: film ki nastaja v specifičnih ustvarjalno-produkcijskih pogojih marginalne alternativne/angažirane scene množične kulture. Nadaljna analiza bo pokazala, da je tudi in še posebno tukaj, močno čutili pritisk vladajoče kulturne ideologije, skozi manipulacijo (družbene institucije imajo že kar obilen repertoar načinov) posameznika — avtorja, ustvarjalca. Pa vso stvar konkretizirajmo.

KRAJ: ŠKUC.

ČAS: četrtek, 7.10.82., ob 20. uri.

DOGAJANJE: projekcija filma — KAJ STORITI, B. NJATIN?

Na zgoraj omenjenem kraju in času smo bili priča famoznemu dokumentarno-naravoslovnemu filmu, kakor ga je razglašal podnaslov. Vendar bi ta izdelek komaj mogoče opredeliti kot film, prej bi se lahko imenoval filman tekst. Ta je bil namreč popolnoma v ospredju, vizuelna podoba/slika pa na račun tega dodobra zanemarjena. Potisnjena na drugi, stranski tir je eksistirala le kot ilustracija. Videli smo nekaj posnetkov z ulic, načrt mesta (dokumentarno); rožice, drevesa, planine (naravoslovno); z posameznimi intervjujanimi (moment kulminacije slikovnega zapisa) »show—motion«, fotografij in nenavadnih situacij/predmetov v kadru, kar pa seveda ni upravičilo neangažiranosti in nekreativnega postopka v tistem specifičnem pomenu, ki ga ponuja film —

24 slik na sekundo. Izjeme so bile: v trenutkih homogenosti obeh komponent, smo zares spremljali film. Vendar, zares redko. Ostalo pa literarno večer.

Tekst/monolog sam, sestavljen iz literarno-filozofskega besednjaka, je hermetično zaprta enota; sam sebe vzpostavlja kot sredstvo in obenem tudi cilj. Fabula je povsem v tem kontekstu. Vsiljuje nam nekega imanentnega (anti)juna, ka, ga skozi manipulativno metaforiko — »veplastnost, večpomenskost« — prezentira kot subjekta obstoječe (ne)-realnosti in s tem njemu (a torjem) lasten (v stilu »t o je zares tako«) pogled na svet. Film pa je prav z manipulativno operacijo (možganov) teh »kvalitet«, z nedodelanostjo, nenazadnje nefilmskosti želel dati vtis...

Povejmo jasno in glasno za kaj gre: film je snet v maniri intelektualne masturbacije, ki iz tečnega konzumenta niti ne vzburi, da o zadnjem činu tega dejanja niti ne govori. Pač pa bo! ne katerim ponudil prav realen (beri: iluzoren) užitek orgazma — intelektualnega seveda. Koncept bil popolnoma jasn in že po nekaj trenutkih projekcije. Intelektualni film za intelektualce — torej za običajne smrtnike nedosegljiv v spoznanju božjem. Diskvalifikacija torej, vsakega netipičnega/kritičnega konzumenta filmske kulture; ko bedaka, nerazumevajočega visokih misli in idej. To pa je tudi praksa kultur-meščanske elite, preko diskvalifikacije, na zgoraj opisan način ohranja svoj eminenten položaj v družbi. S tem vzpostavlja/upravlja odnose v masovni kulturi množice, ki pa z dejanskim stanjem/potrebo proletariata nima nikakršne zveze. Zakrivanje pravih ostankov razrednega boja, je osnovna funkcija, ki jo opravlja. To tudi pojasnjuje prisotnost na angažirano/alternativno sceno, ki si prizadeva uveljavljati nove/napredne odnose v našo socialistično družbo.

tekst: hermeje gobe

TV ZAPIS

smo tudi za to neumnost

»M. SMO ZA VSAKO NEUMNOST«

Tako je — v znamenju pristajanja na pop-kulturo in v imenu »svojih« zmagovitih fantov, katerih alpinistični dosežki na najvišjih konicah sveta so že malone slovenska nacionalna legenda — vročično snidenje v devetnajsti repriži Srečan in vsi smo se z lahkim srcem nasmejali vzdruhu spontane vedrine, ki je nasploh prevečala tisto poldrugo uro prvega letošnjega jesenskega sobotnega večera.

(Tolikani bolj šokantno pa so tudi in še posebej tokrat učinkovale minute, ki so sledile srečanju simpatičnih junakov in junakinj gora - minute v znamenju grozljivih dokazov o morbidnosti danasnega sveta v Zrcalu tedna. Mar ni več kot očitno, da ta oddaja v neposredno sosesčino sobotnih »srečanj«, »križank« in drugih činiteljev vedrega razpoloženja ne sodi?)

Poletni premor je bil Srečanjem in Mitu Trefaltu več kot dobrodošel. Na zdaj sicer že povsem trdnih temeljih je ob vročičnem snidenju zrsla dodobra prenovljena stavba oddaje, ki je videti kot hiša z na novo ometano fasado, z umitimi okni in prepleksanimi vrati, s svežim cvetjem, razobesenim prek ganka, s duhovitihi gredicami, skratka: z vrsto novih, duhovitih domislic in celo z novim obličjem samega Trefalta, ki sicer počne mnogotere stare reči, vendar na izrazito bolj sproščen, manj okoren, prijetno nevsiljiv način.

Vzdušja v studiu mu ni bilo treba vleči iz petnih žil (kar se je poprej pogosto dogajalo), artifično glumsko prizadevanje za vsako ceno se je umaknilo popolni prirodnosti igre, ki bi se ji — po Šraufu — lahko reklo kar »pojdmno se neumnost«, le da je ta »neumnost« družabno izčiščena, na pravi način vedra, ocedena.

Ocedena vrste motečih sestavin, naši rabi precej bolj ustrezna. Bi jima, Srečanju in njegovemu spiritusu, smeli reči, da sta dozorela? Premišljajmo, kajpak kaj je v jedru tega našega dobrega občutja (ki nas, upajmo, ne bo izneverilo... naj 25. september ne obvelja kot srečno naključje nekega srečanja). Zdi se, da je bistvo premika v neke vrste sestopa v »voditeljsko nonsalanco« — v dobrem pomenu besede. Trefalt svoje vloge ne jemlje več tako »sakrosanktno zares«. Umaknil se je nekoliko v ozadje, kar je v prid njemu, njegovim »soigralcem« v studiu in nam.

»delničarjem« teh iger za kratek čas in razvedrilo. Začetek nove srečevalske serije je obetaven, za zmrdovanje ni nobene realne potrebe. Trefaltova zamisel je zbiralniki življenjske vedrine, ki se nam je v teh sivih časih ne kaže braniti.

VIKTOR KONJAR

SMO TUDI ZA TO NEUMNOST?

Vpotegnjeni v divjo evforijo Viktorja Konjarja, njegovo vzhicenostjo nad »začetkom nove srečevalske serije«, smo se znašli med delničarji teh »iger za kratek čas in razvedrilo«, s tem pa smo potegnjeni v nič manj ekstatični tok neumnosti (menda smo kar za vsako). Beseda obrambe in možnost izstopa iz tega besnečega toka nam je vzeta, saj »za zmrdovanje ni nobene realne potrebe!« (Sicer pa delničarjem tako ne pristoji zmrdovanje nad lastno firmo). Ravno sem pa se pripenja naš ugovor: ne gre nam za zmrdovanje, marveč za gesto temeljnega izvzetja iz te neumnosti.

Konjarjev TV zapis nam v svoji zagretosti razkriva temeljne mehanizme teh srečanj želečih množic. Seveda se ni čuditi, da je srečevalski diskurz v temelju zaznamovan s specifično slovensko fantazmatiko, ki vstopa vanj na način »slovenske nacionalne legende«: znameniti dosežki »zmagovitih fantov«, ki se dogajajo na najvišjih konicah sveta; način, ki se v Konjarjevi spreji »srečanja« s pop-kulturo. (To je pač temeljni način modernega populizma.) Vpis v register Imaginarnega se dogaja ravno prek polja fantazmatikega, ki ga par excellence reprezentira hiša, ki je strukturirana natanko za Slovence reprezentativno način...na novo ometana fasada, umita okna in prepleksana vrata, sveže cvetje, razobeseno prek ganka, prekopane gredice!

Vdor narcisističnega samozrcaljenja, nespekulativna deliščina Imaginarnega, se vmeti med oklepaje: »Marni več kot očitno, da ta oddaja (Zrcalo tedna) v neposredno sosesčino sobotnih »srečanj«, ne sodi!«. Morbidni svet, šokantnost minut, ki nas postavljajo v neznosno bližino groze pred Realnim, ki vdor v spekularni svet srečanja »simpatičnih junakov in junakinj gora«; razumljiva je zato zahteva: Zrcalo tedna ne sodi v sosesčino Srečanj. (Našemu zapisnikarju je obratna možnost v tem diskurzu konstitutivno vzeta.) Da je ta zahteva ravno posledica umesčenosti objekta na mesto produkcije, je ravno morbidni svet politike in ekonomije tisti, ki konstituira to izrinjenje, je na nivoju izjave temeljno zabrisano.

V hipnotičnem razmerju se je spiritus kot pritiče gospodarju, »pomaknil v ozadje«, dovolj mu je delo vezirja. (Dovolj, hkrati pa tudi temeljni zahteva Gospodarju; v principu despotske oblasti, je pač delitev oblasti.) Tati nas ne preseneti: spiritusov pomik v ozadje, da »svoje vloge ne jemlje več tako sakrosanktno zares«, kajti izvzetost iz polja sakrosanktnega šele omogoča vpis vanj; kot likor se sam postavlja v to polje je ravno v poziciji norca, ki si domišlja, da je kralj; od tod komični učinek Trefaltoveta nastopa, v prejšnjih srečanjih. Ravno podelitev sakrosanktnosti iz intersubjektivnega razmerja omogoča kraljevsko gesto: ne jemati svoje vloge tako zares. Voditelj se prelevi v spiritusa: čimbolj se realna oseba mci, tem bolj blesti v Imaginarne subjektu, ki jih slepi.

Toda resnica Gospodarja je razcepljeni subjekt, subjekt postavljen pred razcep zavedno-nezavedno. Fascinira ga objekt želje, objekt a. Srečanje torej v svojem perpetuiranem objektivu reprezentirajo diskurz, ki se nam ga »v teh sivih časih ne kaže braniti.«

ZMAGO VOLAR

!yedsn

● Delegat družbe opredeljenega zbora skupščine SR Srbije Radoslav Radović je zastavljal delegatsko vprašanje, ki se nanaša na primere, ko so pripadniki javne varnosti v nekaterih kosovskih občinah zlorabljali službeni položaj. Kot so se pisali srbski enopisniki, so milicniki brez utemeljitve prijeli več deset srbske narodnosti, med katerimi je bila tudi mladoletnica, z njimi grdo ravнали in nekatere celo posilili. Na to vprašanje je republiški sekretar za notranje zadeve Svetomir Lalić odgovoril, da so po L. j. javljali milicniki večkrat zlorabili pooblastilo. Mladoletno Romko so posilili, medtem ko so milicniki zagrešili kazniv dejanja spolnega akta in prisiljevanja v razvrtni nad širimi deželi; med njimi sta bili dve mladoletni, tri Srbinke in ena Albanka. Dve srbski dekleti so posilili v uradnih prostorih organov za notranje zadeve v občinah Djakovica in Vitina. Poleg tega so protipravnno uporabljali gumijevke v Vitinu, Lipjanu in Kosovski Kamenici. Ob tej priložnosti so grobo ravnali s tremi Srbi in z nekimi Makedoncem. Pokrajinski sekretariat za notranje zadeve SAP Kosova je ukrenil vse, da bi te primere raziskali; izkazalo se je, da je zanje odgovornih 14 milicnikov, dvajset aktivnih in dva rezervna. Proti vsem so uvedli ustrezne zakonske ukrepe: disciplinski postopek, prenehanje in izključitev iz službe.

TUDI V REDNIŠTVO TRIDNE

V Škuc-u se prodaja deveta številka publikacij GALERIJA ŠKUC IZDAJA, avtorjev B. Razkolnikofa in D. M. kaseta benda OTROCI SOCIALIZMA